

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Departament de Biblioteconomia i Documentació
Programa de doctorat “Literatura catalana, entre les propostes teòriques i la
pràctica”. (Dep. de Filologia Catalana. Universitat de Barcelona)
Bienni 1996-1998

LES EDICIONS INFANTILS I JUVENILS DE
L’EDITORIAL JOVENTUT (1923-1969)

Tesi doctoral que presenta Mònica Baró Llambias
per optar al títol de doctora en Documentació
per la Universitat de Barcelona

Directors

Dr. ERNEST ABADAL I FALGUERAS

Dr. LLUÍS QUINTANA TRIAS

Barcelona, juny de 2005

CAPÍTOL 4. LA CONSTITUCIÓ DEL FONS INFANTIL I JUVENIL

4.1 EL PROGRAMA EDITORIAL DE L'ÀMBIT INFANTIL I JUVENIL

Per a establir aquest programa considerarem conjuntament les edicions de les tres editorials “germanes”: Edita, Mentora i la mateixa Joventut. A banda del fet principal que a curt termini, Edita i Mentora seran absorbides per Joventut, hi ha altres raons per estudiar-les agrupades: en primer lloc, la notable coincidència de títols que apareixen en els catàlegs dels tres segells editorials; en segon, el fet que els mateixos autors i il·lustradors col·laborin indistintament en totes elles i, finalment, el tractament comú que Joventut fa dels diversos fons, a partir del moment de l'absorció total d'Edita i Mentora. En efecte, només si considerem la producció en el seu conjunt podrem veure fins a quin punt aquesta es complementa. D'altra banda, recordem que, tal com hem pogut establir al capítol corresponent, aquestes tres empreses funcionen com un veritable “grup editorial”.⁴²⁵

A falta de documents prou explícits —com ara plans d'edició a llarg termini o previsions similars— per a establir el pla editorial de Joventut caldrà recórrer a l'anàlisi de la pròpia producció i, complementàriament, a les declaracions d'intencions que es manifesten per mitjà de fonts col·laterals, en particular dels diversos canals publicitaris. De l'anàlisi de tots dos elements se'n desprèn, en primer lloc, que una de les constants en la política de producció de l'editorial ha estat l'aposta decidida per la publicació de llibres infantils i juvenils en les dues llengües d'ús a Catalunya, indistintament. En segon lloc, la producció manifesta una preferència clara per les traduccions que, amb restriccions importants en l'època de la més immediata postguerra, es mantindrà durant tot el període estudiat.

4.1.1 La política lingüística al catàleg de Joventut

Pel que fa a la llengua de publicació —i sempre tenint en compte la producció de les tres editorials esmentades— sembla que ja des dels primers temps s'estableix una distribució clara: Joventut primer i, més tard, Edita s'ocuparan de les edicions en llengua castellana mentre que Mentora es concentrarà, preferentment, en les edicions catalanes. A partir de la unificació d'aquestes editorials sota el segell de Joventut, es

⁴²⁵ Cf. l'apartat 3.1 Gènesi i desenvolupament de l'Editorial Joventut, pàgina 71.

mantindrà aquesta doble opció lingüística i, al llarg de la seva trajectòria, l'editorial posarà en mans dels lectors en català nombroses obres en la seva llengua. I ho farà, fins i tot, en moments en què publicar en català no és empresa fàcil, especialment en els períodes de dictadura pels que ha travessat el nostre país. En els quaranta-sis anys que abasta el nostre estudi —tot exceptuant el temps de la República, quan apareixerà una certa competència, i el període de recuperació que s'obre a partir de 1962— Joventut és gairebé l'única editorial que publica en català per a infants. No obstant això, no es pot parlar d'una política sistemàtica de publicació en ambdues llengües de tots i cadascun dels títols que editen les tres editorials, sinó que cada decisió respon a una anàlisi acurada del mercat i de la possible recepció dels títols. És a dir, encara que es tendeixi a la publicació en les dues llengües, això només es fa a terme quan les circumstàncies ho permeten i, a més, ho fan aconsellable des del punt de vista d'una mínima rendibilitat econòmica.

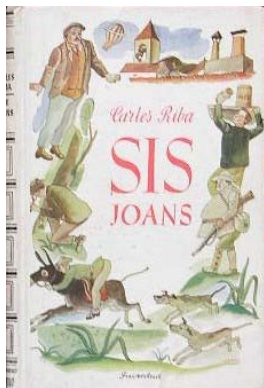
Durant el primer període de l'editorial, entre 1923 i 1939, sovint la descompensació es produeix a causa de la publicació de col·leccions que només apareixen en castellà, com és el cas de les “Narraciones rosa para la juventud”, d'aparició quinzenal, que amb els seus vint-i-un títols de tirades molt elevades, decanta clarament la balança a favor d'aquesta llengua. Tampoc es van traduir els títols de la “Serie bebé” o els de la col·lecció “Petersham”, aquests darrers editats en temps de guerra, la qual cosa degué ser el motiu que no es traduïssin. És possible que la guerra fos també la causa que no apareguin les versions catalanes d'alguns clàssics, malgrat la tendència a igualar-ne la presència al catàleg, ja que a finals de l'any 1933 es va encarregar una traducció al català d'*Els nens Gritli* a Lluís Capdevila i el 1934 una de *Heidi* a Melcior Font.⁴²⁶ No obstant, en uns pocs casos la relació és a la inversa i trobem algunes obres en català que no han estat publicades en llengua castellana com, per exemple, de *L'auca de les bèsties* d'Eladi Homs (1927), *La nit de Sant Joan* de Clovis Eimeric (1930), *La dansa de les fulles* de Sabater Mur (1937), *La volta al món en vuitanta dies* de Verne (1927 s.a.). És probable que això es degués al fet que el mercat ja disposava de diverses edicions castellanes de l'obra de Verne i també de *Pinocho*.⁴²⁷ Per a la resta de títols potser hi varen influir els lents ritmes de venda que presentaven aquestes obres.⁴²⁸

⁴²⁶ AEJ. Caixa Traduccions. Contractes. 26 de novembre de 1934. Finalment, però, aquesta traducció s'encarregarà a Johanna Givanel. En les caixes d'edició n'hem localitzat el mecanoscrit, sense data, on consta que es tradueix del francès. L'obra no es publicà fins al 1977 sota el títol *Heidi : una narració per als nens i per als qui estimen els nens*. Pel que fa a les traduccions catalanes, Carles Rahola signa un contracte per a la traducció de *l'Abella Maia* l'any 1933, que no hem pogut localitzar.

⁴²⁷ Tot i així, Joventut aconseguirà de publicar-ne una edició castellana el 1941 a partir dels drets que li cedeix Saturnino Calleja. Veure nota 508.

⁴²⁸ Vegeu l'apartat 5.3.2 Les vendes de Joventut, pàgina 273.

Pel que fa a les obres que apareixen en ambdues llengües, tampoc es detecta una actuació sistemàtica en relació a la simultaneïtat de la seva aparició ni, quan es tracta d'edicions no simultànies, en relació al temps transcorregut entre les dues edicions: podem trobar exemples d'aparició quasi simultània al mercat —*En compta naps, el gegant de les muntanyes* (1930) o les dues obres ja esmentades de Karin Michaelis, *Bibi* (1934) i *El gran viatge de Bibi* (1935)— i d'altres que es publicaren amb molts anys de diferència —les dues versions de *Peter Pan i Wendy* es distancien deu anys (1925 castellà, 1935 en català), mentre que l'edició castellana de *El gato Sansón y otros cuentos* de Valeri Carrick és de 1929 i la catalana, que aparegué amb el títol de *Petits contes per a nois petits*, és de 1935. També hi ha gran distància en el temps entre dues obres similars, per bé que no idèntiques, com *Canciones de Navidad* (1926), recopilades per Juan Gutiérrez Gili i el *Cançoner de Nadal* (1935), en el qual la tria dels poemes cal atribuir-la, amb tota probabilitat a Melcior Font.⁴²⁹ Certament, les diferències que es detecten entre una primera edició castellana i una posterior edició catalana venen marcades per l'oportunitat: la majoria de les catalanes es publiquen als anys trenta, quan el mercat és més receptiu a aquesta proposta.



Il·lustració 16. L'edició de *Sis Joans* de Carles Riba, el 1951, va ser una de les primeres en català permeses per al públic infantil després de 1939.

Lògicament, el període que s'enceta tot just acabada la guerra presenta un predomini absolut d'obres publicades en castellà sobre les catalanes. Com ja s'ha comentat en els capítols precedents, la persecució de les autoritats del règim contra les manifestacions culturals en aquesta llengua va ésser implacable i el món de l'edició en va viure les conseqüències més directes. Així, no és estrany que, tret d'alguns casos aïllats, fins al 1962 no es repregui amb certa normalitat el que havia estat la política d'edició en ambdues llengües de Joventut. Dels primers títols que Joventut publica en català després de la guerra, cal esmentar l'edició el 1947 d'*Els ocells amics* de Sagarra, que, tot i no tractar-se d'un text pensat per a infants, i que l'editorial sempre classifica entre les obres per a adults, podria tenir certa utilitat per als joves lectors. En l'àmbit propi de la literatura infantil, és especialment important de remarcar l'aparició, el 1951, de *Sis Joans* de Carles Riba, una obra creada específicament per als nens i nenes que, a més, reprèn el fil de

⁴²⁹ El llibre no fa constar el nom del recopilador, però presumiblement, la selecció és obra de Melcior Font. A la propaganda de la contracoberta d' *Emili i els detectius*, s'hi pot llegir "Recull de les més populars cançons nadalenes per Melcior Font". També ho creu Joan Teixidor, en la seva crítica a *La publicitat* del dia 2 de gener de 1936.

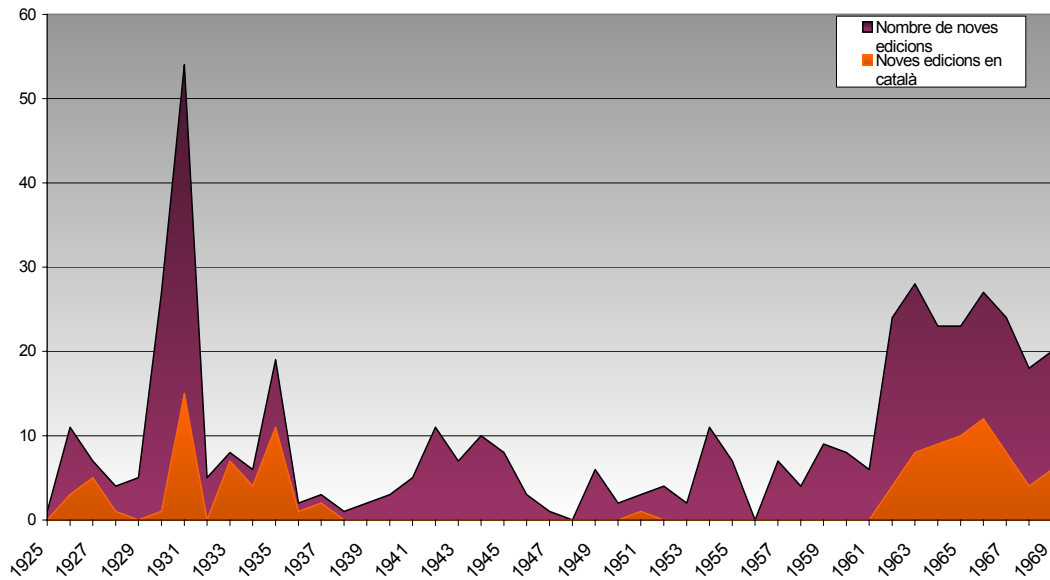
continuïtat amb l'època de preguerra.⁴³⁰ No obstant, cal tornar a remarcar que es tracta d'edicions atípiques, més aviat de bibliòfil, que només poden ésser considerades pel seu caràcter testimonial però, en cap cas, com a mostra d'una normalitat que encara estava molt lluny de ser una realitat.

A partir de 1962, amb l'aixecament definitiu de la prohibició d'editar en català, la producció de Joventut intenta de reprendre la continuïtat d'una literatura infantil truncada amb la guerra. En aquest sentit, és significatiu que un dels primers títols sigui *Martinet* de Lola Anglada (1962), que tant en el seu contingut com en la seva presentació resulta més aviat una aposta per la nostàlgia que per la normalització de l'edició en català. Molta més incidència en la recuperació d'un públic infantil, perdut després de tants anys de prohibicions, té la iniciativa de publicar en català les sèries de "Les aventures de Tintin" (1965) o les de l'Enid Blyton (1966) tingué molta més incidència entre el públic i els milers d'exemplars que es van publicar d'aquestes col·leccions varen contribuir més significativament que cap altra en la normalització de la lectura en català, ja que —especialment en el cas dels àlbums de les aventures de Tintin— el format de còmic i la utilització d'un llenguatge molt viu i proper a l'infant els feu enormement populars.⁴³¹ A partir dels anys seixanta, també es traduïren al català les obres publicades en castellà a la col·lecció "Campanilla", ara en la col·lecció "Faràndula". Amb excepció dels tres casos esmentats, no obstant, la política de traduccions de Joventut no passa per l'edició simultània i, per exemple, l'edició catalana de *Mary Poppins* haurà d'esperar cinc anys un cop aixecada la prohibició per veure la llum al 1967, mentre que al 1965 se n'havia publicat una nova edició en castellà. D'altra banda, els títols que en castellà aparegueren a la col·lecció "Juventud" no es traduïren al català fins molts anys més tard —ja fora del límit cronològic del nostre estudi— i no sempre de manera sistemàtica.

En el gràfic següent, es pot observar la distribució d'ambdues llengües al fons de Joventut, a partir de la presència del català sobre el total de les edicions.

⁴³⁰ L'edició original d'aquesta obra va aparèixer al 1928. Cf. nota 174, a la pàgina 62.

⁴³¹ Fins al 1987, es varen editar 1.326.800 exemplars de les obres d'Hergé en català i 5.432.420 en castellà. Pel que fa als diversos títols d'Enid Blyton, fins al mateix any, en castellà se n'editaren 7.231.606 i 338.778 en català.



Gràfic 1. Novetats infantils i juvenils. Proporció de les edicions catalanes sobre el total (1923-1969).

4.1.2 La política de traduccions al catàleg de Joventut

L'altra característica que identificarà la producció de Joventut —però també de Mentora— al llarg de tota la seva història, és la potenciació de les traduccions dels millors autors i obres de la literatura infantil i juvenil universal, tant al castellà com al català, en molts casos, realitzades per escriptors de reconegut prestigi. Aquesta línia editorial ha acabat constituint el distintiu de l'empresa i és, sens dubte, l'aportació més interessant de l'editorial en el camp de la producció catalana i espanyola. El coneixement que Josep Zendera tenia de la producció editorial estrangera, unida a l'encert en la tria dels seus col·laboradors, donaria com a fruit un catàleg editorial farcit d'obres que han esdevingut clàssics i que, en molts casos, encara són vigents. Com veurem a continuació, la llista de les obres cabdals de la literatura infantil i juvenil universal que han estat editades per primer cop per l'Editorial Joventut és impressionant. *Peter Pan y Wendy* (1925), *Heidi* (1928), *Maya, la abeja* (1928), *Emilio y los detectives* (1931), o *Alicia en terra de meravelles* (1927 s.a.), tant en les seves versions castellanes com catalanes, són alguns exemples que confirmen aquesta afirmació.

Donat el volum d'obres d'origen estranger que publica l'editorial, la nòmina de traductors havia de ser, forçosament, molt elevada. No obstant això, disposem de poques dades de les persones que s'ocupaven d'aquesta tasca ja que, sovint, no apareixen ressenyats a les obres i tampoc hem trobat gaires indicacions relatives a aquesta responsabilitat en els fitxers i arxius de l'editorial.⁴³² Probablement, en molts casos, les traduccions eren fetes per personal de la pròpia empresa i, per aquesta causa, sovint els seus noms no apareixen impresos a les pròpies obres.

Pel que hem pogut determinar, les traduccions al català i al castellà sovint són realitzades per persones diferents, en funció del domini de la llengua final. Pel que fa a les traduccions al castellà, en el primer període, com a traductors de l'anglès trobem Carlos Guerendiain, Alfonso Nadal i Juan Gutiérrez Gili i, molt especialment, María Luz Morales que, el 1926, va fer una versió de *Peter Pan y Wendy* que es manté encara avui en catàleg. Therese Scheppelmann,⁴³³ María Daniela Landa, les germanes Vogelbein Müller i també Carlos Guerendiain tradueixen de l'alemany, mentre que Alejandro Asanchejev ho fa del rus i Josep Roura Armengol tradueix del francès.

En la segona època, després de la Guerra Civil, moltes de les traduccions de l'anglès al castellà apareixen signades per Marià Manent, fins i tot abans de formar part de l'equip l'editorial. Sens dubte, la col·laboració d'un traductor que alhora és un escriptor i poeta de primer rengle, confereix a les versions de Joventut una qualitat remarcable. Als anys seixanta la nòmina de traductors de l'anglès al castellà s'incrementa notablement degut a la publicació de la quarantena d'obres d'Enid Blyton, les traduccions de les quals es distribueixen entre nombrosos col·laboradors com Federico Ulsamer, Isabel Ulsamer, Ana Balzola, Juan Ríos de la Rosa, Judith Peco de Danon, Mercedes Folch, M. Jesús Requejo, María de Quadras i Antonio de Quadras. D'altra banda, M. Teresa Quintana és la traductora de *Tom Sawyer* i també tradueix de l'alemany. Precisament, les traduccions en aquesta llengua mostren certa continuïtat amb el període anterior, amb versions signades per Carlos Guerendiain⁴³⁴ i Therese Scheppelmann, per bé que ara s'hi

⁴³² Igualment, tret dels casos en què es menciona explícitament en el llibre, es fa difícil de determinar l'idioma del qual provenen les traduccions.

⁴³³ Hi ha una certa confusió entre el que tradueix Therese Sheplemann i les traduccions del seu pare, Theodore Sheplemann, degut a la coincidència d'inicials. Aquest darrer traduïa obres de literatura per a adults.

⁴³⁴ Aquest traductor és un dels habituals de la casa, i havia traduït nombroses obres de literatura infantil al castellà com ara *Maya la abeja y sus aventuras* (1928), *Los niños Grilli* (1931) i *Bibi* (1934). De fet, les traduccions que ara fa són continuïtat de les que ja va fer: *Emilio y los tres mellizos* (1942) i *Bibi y las conjuradas* (1943).

incorpora un traductor molt notable com és J. M. Lleonart.⁴³⁵ M. Teresa Dini és qui normalment tradueix del francès, tasca que comparteix amb treballadors de la casa com la mateixa Conxita Zendrera —responsable de les traduccions al castellà de totes les obres d’Hergé— i la seva filla Marta Ferrés. Diversos traductors es distribueixen la responsabilitat de les versions al castellà dels contes que apareixen a la col·lecció “Campanilla”, entre els quals Emma Ponsa, M. Dolores Raich, Martine Bernard, Antonio Ribera i Gloria Martinengo que també tradueix de l’alemany. A la dècada dels seixanta s’incrementen les publicacions d’obres de procedència sueca, que tradueixen M. Luisa Gefaell, Sandra Trabucco, Mariano Orta Manzano i Karin Moren de Torres. Tret d’aquest darrer cas, no ens consta que els traductors coneguessin el suec i podem suposar que les traduccions es feien a través d’una llengua intermèdia.

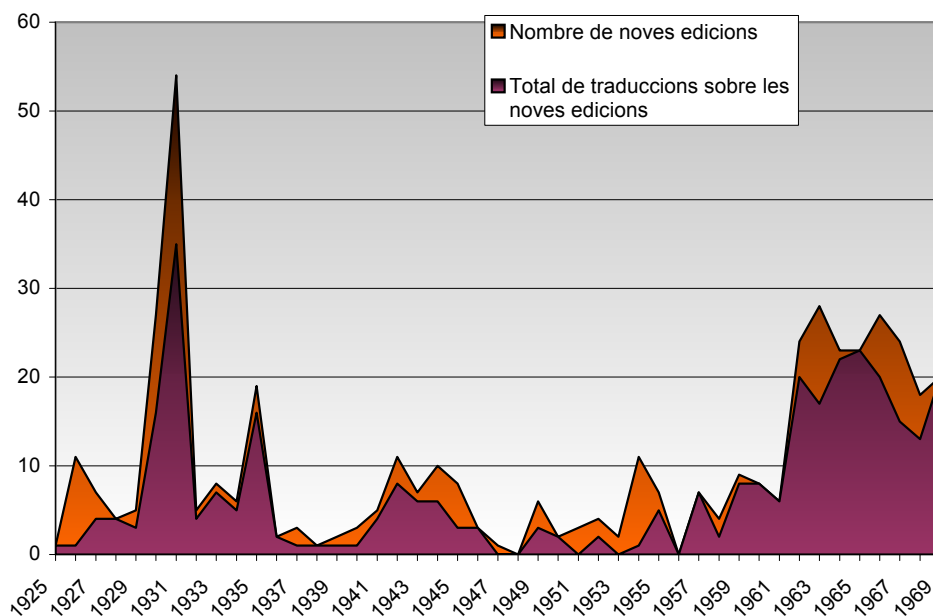
Les traduccions i adaptacions catalanes del primer període, publicades per Edicions Mentora, solen estar més ben documentades i, en general, fetes per escriptors i especialistes de renom. Així, els “Contes d’ahir i d’avui” estan adaptats per un dels millors divulgadors del folklore, com és Valeri Serra i Boldú que cedeix el lloc, en els darrers números de la col·lecció, a Lluís Capdevila.⁴³⁶ Autors de primer rengle com Josep Carner, Marià Manent i Carles Riba apareixen com a traductors de l’anglès, els dos primers, i de l’alemany, el tercer. Clovis Eimeric, ell mateix autor de Mentora, tradueix del francès, i Melcior Font signa la versió catalana dels contes de Carrick i de l’obra de Kaestner, sense que puguem determinar de quina llengua es tradueixen.

A partir de la represa de les edicions en català l’any 1962, després del llarg interval imposat per la Dictadura, les traduccions també es reprenen, encara que són menys nombroses que en castellà, i es concentren, essencialment, en les obres d’Enid Blyton i d’Hergé. Tal com passa en el cas del castellà, les obres de Blyton són traduïdes per múltiples escriptors, entre els quals Ramon Folch i Camarassa —que també signa la traducció de *Mary Poppins*— M. Victòria Oliva, Humbert Pardellans, Johanna Givanel, Roser Berdagué, Miquel Martínez Castanyer i Eulàlia Boada. Pel que fa al francès, són especialment remarcables les traduccions que Joaquim Ventalló va fer dels diversos títols de les aventures de Tintin, mentre que M. Victòria Oliva també tradueix del francès les versions catalanes que es publiquen a la col·lecció “Faràndula”, juntament

⁴³⁵ Josep Lleonart, format a Suïssa i per tant, bon coneixedor de l’alemany, traduirà l’obra de G. A. Bürger. *Viajes portentosos del Barón de Münchhausen*, que es publicarà l’any 1942. La traducció no és completa, potser a causa del control de censura, i en el pròleg, el traductor fa constar que “ nos hemos permitido suprimir algun detalle fisiológico de gusto más que dudoso y algun pasaje de un cinismo subido”.

⁴³⁶ Lluís Capdevila i Villalonga (1895-1980). Escriptor, dramaturg i periodista, fou director de diverses publicacions com *L’esquella de la torratxa*, *La campana de Gràcia* i *La humanitat*, on signà algunes crítiques d’obres infantils.

amb Albert Manent. D'altra banda, Albert Manent i Aurora Díaz Plaja solen ser els traductors dels textos originals en català o castellà a l'altra llengua.



Gràfic 2. Novetats infantils i juvenils. Proporció de les traduccions sobre el total (1923-1969).

4.2 LA PRODUCCIÓ INFANTIL I JUVENIL DE L'EDITORIAL JOVENTUT (1923-1939)

Com ja hem apuntat, la diversificació lingüística fa que, ja des d'un principi, el fons es configuri en dues línies editorials que, tot i manifestar una relació molt estreta, mantenen una independència notable en els criteris de selecció de les obres i en els procediments a seguir.⁴³⁷

Fins a l'any 1931, quan apareix la primera edició en català amb peu d'impremta de Joventut,⁴³⁸ sembla clar que, en el grup editorial, l'edició de llibres en català correspon exclusivament a Mentora,⁴³⁹ que estableix el seu propi pla de publicacions en funció del públic català: autors catalans, temes més aviat locals —per bé que amb incursions

⁴³⁷ Una mostra d'aquesta estreta relació entre les tres editores la trobem en les edicions compartides. Així, *El Cavaller de la Creu* i *La Ventafocs* es publiquen a Mentora, mentre que *La nueva Cenicienta* apareix amb peu d'impremta Edita, i *El caballero de la Cruz*, a Joventut.

⁴³⁸ A. Müller. *En Compta Naps, el gegant de les muntanyes* (1931), Barcelona: Joventut (sic), 1931.

⁴³⁹ No obstant, a partir de 1928, els catàlegs de Mentora incorporen les traduccions castellanes de *Alicia en el país de las maravillas* i *El caballero de la Cruz*, tot i que, en la seva portada, esmenta Joventut com a editorial. Aquest fet mostra de manera ben clara el transvasament de títols entre les editorials del grup.

remarcables en l'àmbit del conte meravellós de tradició nord-europea— i traduccions d'obres estrangeres realitzades per autors catalans de reconegut prestigi. De fet, i com ja hem apuntat, aquesta producció inicial presenta una continuïtat amb el projecte que, a partir del 1917, havia iniciat Editorial Catalana, i que tenia com a objectiu principal posar a l'abast dels petits lectors les millors obres de la literatura mundial en versions acurades, fetes pels principals literats del país. En certa manera, la producció de Mentora es vincula a una mateixa voluntat de dotar el país d'una literatura infantil i juvenil “normalitzada” i comparable a la d'altres països europeus, amb traduccions ben fetes però també amb la creació d'un model literari propi. És per això que, en paraules de Teresa Rovira, en tancar Editorial Catalana, el 1924, “Mentora és, a partir d'aleshores l'editorial més important de l'època” pel que fa a les edicions infantils en llengua catalana.⁴⁴⁰

Joventut i Edita, per la seva banda, es deuen a un públic més nombrós —l'espanyol, però també el dels països de parla castellana d'Amèrica— i molt més heterogeni. Per tant, la producció de Joventut tendirà a adaptar-se a aquesta diversitat, amb un programa menys definit i amb obres que podríem qualificar de desiguals quant a la seva qualitat.

Fetes aquestes consideracions, la pregunta sorgeix de forma immediata: a banda dels respectius consells d'administració que, en darrera instància, marquen les polítiques més comercials, qui hi havia darrere aquests programes editorials? Pel que fa a Joventut, comptem amb la certesa absoluta que el principal constructor del catàleg va ser Josep Zendrera. És possible que, donada l'especificitat del llibre per a infants, l'assessoressin algunes de les veus cabdals del gènere, com probablement, M. Luz Morales,⁴⁴¹ excel·lent coneixedora de la producció de llibres infantils i autora de molts d'aquests llibres i que, des dels inicis, va ser una col·laboradora molt propera a Zendrera.⁴⁴² Més tard, a partir dels anys quaranta, el catàleg de Joventut deixa entreveure —de tant en

⁴⁴⁰ Teresa Rovira, “La literatura infantil i juvenil...”, p. 443.

⁴⁴¹ M. Luz Morales Godoy (La Corunya, 1889 — Barcelona, 1980) va ser una de les primeres periodistes femenines, va arribar a ser directora de *La vanguardia* en temps de la Guerra Civil, però dedicà especial atenció a la literatura per a infants. Traductora i adaptadora — són molt conegudes les adaptacions que realitzà per l'Editorial Araluce— també exercí de crítica literària. Entre d'altres textos relatius a la literatura infantil, és autora de la selecció bibliogràfica que apareixerà a *El libro de las niñas*, editada per Joventut el 1935 i també de la que apareix, en apèndix, a l'obra titulada *Libros, mujeres y niños*, publicada, com hem vist, per la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona en ocasió del Dia del Llibre de 1928. Col·labora molt activament amb Joventut, on hi publica algunes obres pròpies i, sobretot, adaptacions. Cf.: “María Luz Morales”. En: *escritoras.com* [en línia]. 6 abr 2000. [Consulta: 14 abr 2005]. <<http://www.escritoras.com/escritoras/escritora.php?i=74>>.

⁴⁴² Un exemple d'aquesta relació el trobem en la proposta que aquesta fa a Zendrera per a l'edició de *Cuenta Nabos, el gigante de los Montes*, l'any 1928. Els drets s'adquireixen el 19 de febrer de 1928 i les il·lustracions de Sánchez Tena arriben a l'editorial a l'agost del mateix any. L'obra es publicarà al 1930. AEJ. Correspondència estranger. A. Muller.

tant— el refinat criteri de Marià Manent, que aporta un contrapunt literari a una visió més comercial que sens dubte en tenia Zandrera. Pel que fa a Mentora, la persona que més probablement va incidir en la constitució del fons inicial va ser Eladi Homs que, com hem vist, és soci fundador i gerent de l'editorial, i persona molt vinculada al món educatiu. Potser hi va contribuir també Melcior Font,⁴⁴³ amic personal de Zandrera, que certament signa algunes traduccions i diversos textos publicitaris que es conserven a l'arxiu, i que estava molt ben relacionat amb la intel·lectualitat catalana.

4.2.1 La construcció d'un catàleg

Els primers moments: adaptacions i edicions d'emergència

L'anàlisi del conjunt de les obres publicades per les editorials estudiades tot just a l'inici d'aquest període, revela la necessitat de posar al mercat unes edicions que podríem anomenar d'emergència, al temps que es va configurant un pla editorial molt més ambiciós. En efecte, l'anàlisi de la producció inicial per a infants i joves no revela un programa editorial preestablert, ni pel que fa a Joventut, ni tampoc per Mentora i, més aviat, sembla que els catàlegs d'aquestes editorials es construeixen d'una manera gairebé accidental. Només així podem entendre, per exemple, que *Peter Pan y Wendy* (1923), obra cridada a esdevenir un clàssic de la literatura per a infants, aparegui en primer lloc, i fins a una tercera edició, a la col·lecció d'adults "Obras maestras"⁴⁴⁴ i que no sigui fins al cap de tres anys que se'n farà una adaptació més adequada als lectors infantils, que apareix amb el títol *Las Aventuras de Peter Pan* (1926), signada també per M. Luz Morales. Aquesta línia de les adaptacions de grans obres sembla prioritària en aquests moments com a base per a la construcció del catàleg i s'afermarà amb *Primeras aventuras de Don Quijote* (1926?) i amb *Sancho Panza, gobernador* (1926?) dos títols derivats de l'obra de Cervantes, que havien de tenir continuïtat en *Nuevas aventuras de Don Quijote* i *Últimas aventuras de Don Quijote*, títols que mai no es varen publicar.⁴⁴⁵ Igualment, es publica una adaptació d'alguns dels contes *Les mil i una nits* amb el títol *Aladino o la lámpara maravillosa. Ali Babá y los cuarenta ladrones* (1926). Com

⁴⁴³ D'altra banda, Melcior Font fou el primer director del setmanari infantil *Jordi*, promogut per Rovira i Virgili. De curta durada —es publicà a Barcelona del febrer a l'agost de 1928—, a la redacció literària hi figuraven Carner, Riba, C. Soldevila, Joan Draper, C. A. Jordana, Marià Manent i Armand Obiols. Hi col·laboraren il·lustradors com Joan Colom, Xavier Nogués, Pere Inglada, F. Domingo, M. Humbert, R. de Capmany, J. Aragay, Lola Anglada, Torné Esquius, Apa, Enric C. Ricart, Marlet, Quelus i J. Obiols, que en dibuixava la capçalera. A partir del número 9 dirigí la revista Clovis Eimeric. Com es pot observar, la majoria dels autors i il·lustradors esmentats varen col·laborar amb Edicions Mentora.

⁴⁴⁴ L'any 1925 es publicà la primera edició. La segona i la tercera aparegueren els anys 1929 i 1931, respectivament.

⁴⁴⁵ Editorial Joventut. *Novedades en libros y cuadernos para la niñez y para la Juventud. Navidad y Reyes 1926-1927.*

veiem, es tracta d'adaptar obres que ja són en mans de l'editorial o d'altres que no estan subjectes al pagament de drets d'autor, la qual cosa contribueix a limitar les despeses d'una empresa que tot just comença.

D'altra banda, i paral·lelament, a Mentora apareixen també en un primer moment, previ a la fusió amb Joventut, el 1930, un seguit de títols en aquesta mateixa línia de publicacions d'emergència, editats amb pocs recursos i un mínim de temps. Així, entre 1926 i 1927, es publiquen algunes obres que ja havien aparegut per lliuraments a la revista *Violet*⁴⁴⁶ i que, ara, Mentora edita aplegades en un volum: es tracta de les obres d'autors catalans com *El cavaller de la Creu* (1926) i *La nit de Sant Joan* (1931) de Clovis Eimeric, *La Ventafocs* (1926), en versió de Josep M. Folch i Torres, i la celebrada *Lau o les aventures d'un aprenent de pilot* (1926), de Carles Soldevila, en opinió de molts crítics, la veritable novel·la juvenil d'aventures catalana.⁴⁴⁷ Com podem observar, aquestes edicions de Mentora aprofiten un text i unes il·lustracions — probablement, uns clixés i tot— ja publicats, la qual cosa permet produir-les ràpidament i amb molt poques despeses.⁴⁴⁸

També fruit de l'oportunitat fou la publicació de les celebrades versions catalanes d'*Alicia en terra de meravelles* (1927) i *La rosa i l'anell* (1927), unes obres que ja estaven a punt de ser publicades per Editorial Catalana⁴⁴⁹ i que, ara, s'editen sota la marca de Mentora el mateix any en què s'adquireixen els drets i que, més endavant, també es traduiran al castellà per a Joventut. Deixant de banda les circumstàncies que fan possible l'aparició d'aquests títols, el cert és que, fins aleshores, aquesta mena de literatura infantil fortament imbuïda del “nonsense” britànic —la poca-solta, en una

⁴⁴⁶ La revista *Violet*, que apareix setmanalment entre 1922 i 1931, publicava en cada número una o dues pàgines de diverses obres literàries. Només en dos casos aquestes obres foren publicades completes per la pròpia casa, a la Biblioteca Violet, en volums de format gran (31 cm) amb les mateixes il·lustracions que s'havien utilitzat en la revista però amb una composició nova, més acurada i clara. Aquest és el cas, per exemple, de l'obra de Swift, *Els viatges de Gulliver*, amb adaptació de Xavier Bonfill, que a la revista signa amb el pseudònim Jordi Català, i que s'edità en un volum el mateix 1922. L'altra publicació fou la de *Genoveva de Bravant*. Cf. nota 294 i successives.

⁴⁴⁷ Vegeu el CAPÍTOL 7, LA VALORACIÓ CRÍTICA DE LA PRODUCCIÓ DE L'EDITORIAL JOVENTUT, pàgina 345.

⁴⁴⁸ Al fitxer de contractes hem localitzat els rebuts signats l'any 1926 pels autors i il·lustradors d'algunes d'aquestes obres: Folch i Torres signa un rebut per 1.000 pessetes per la cessió dels drets de *La Ventafocs* i *El Príncep Blanc*; Junceda rep 800 pessetes pel mateix concepte i 600 pels dibuixos de *Lau*; Soldevila, per la seva banda, signa un rebut de 600 pessetes també pels drets de *Lau*. Al mateix any, Ricard Opisso cedeix els drets de la il·lustració de *El minyó del cop de puny*, que no es publicarà fins el 1934.

⁴⁴⁹ Teresa Rovira, a *La literatura infantil i juvenil...*, p. 435, assenyala que l'Editorial Catalana havia publicat anuncis a la premsa (*La veu de Catalunya*, 15 d'abril de 1919) publicitant l'edició de *La Rosa i l'Anell* i *Alicia en terra de meravelles*. En el fitxer de contractes hem trobat el rebut d'Editorial Catalana per la cessió dels drets de les versions catalanes de les dues obres, signat el 26 de febrer de 1927.

traducció afortunada de Joan Teixidor⁴⁵⁰— era absolutament desconeguda no ja a Catalunya sinó també a Espanya, on serà divulgada per mitjà de les versions castellanes de Joventut. En aquest període també es publiquen a Mentora alguns títols que, ja aleshores, tenien la consideració de clàssics, obres que sempre tenen bona acollida entre els joves lectors i que ara, com a novetat, es presenten en un format generós. Destaquen, com no podia ser d'altra manera, dos autors considerats essencials en tota biblioteca juvenil, Stevenson —del qual n'apareix la versió catalana de *La illa[sic] del tresor* (1928?), traduïda per Joan Arús— i Verne amb una versió de *La Volta al món en vuitanta dies* (1927?) en versió de Clovis Eimeric, i una altra de *La Illa [sic] misteriosa* (1927?), signada J.R.S.

Mentrestant, entre 1926 i 1930, Edita S.A. produeix “El cuento rosa”, una col·lecció de caràcter més comercial, constituïda per obres breus d'autors preferentment espanyols que s'adreça a petits lectors. Cal convenir que es tracta d'una col·lecció poc innovadora formalment, en un format reduït i amb una estètica, encara, de tall modernista, per bé que d'una gran qualitat material. Els seus títols apareixeran setmanalment, seguint la dinàmica d'altres col·leccions de la casa de novel·les per a adults. Molts dels autors que apareixen en aquesta col·lecció —com, per exemple, Magda Donato,⁴⁵¹ Gabriela Fernández, Enrique de Leguina i Alicia Rey—⁴⁵² són autors espanyols que, habitualment, publicaven en editorials madrilenyes.

A banda d'aquesta tendència marcada per la constitució d'un catàleg a base del que anomenem clàssics, Joventut i Mentora produeixen un seguit de títols de qualitat molt diversa que, pel que hem pogut determinar, són obra d'autors més o menys relacionats amb l'empresa i que, a més, aprofiten sovint textos i il·lustracions que, la majoria de les vegades, provenen d'una altra obra del catàleg de l'editorial. Des d'un punt de vista cronològic, inicia aquesta tendència l'*Auca de les bèsties* (1927) d'Eladi Homs, persona que com ja hem vist, és el gerent de Mentora. És aquesta una obra pensada clarament per a un públic escolar, un bestiari que combina uns poemes sobre animals, més o menys reeixits, amb unes magnífiques il·lustracions de Macaya, que imiten el gravat al boix.

⁴⁵⁰ Joan Teixidor, “Les lletres i les arts”, *La publicitat*, 4 de gener de 1936.

⁴⁵¹ Magda Donato és el pseudònim utilitzat per Carmen Eva Nelken Mansberger, una autora madrilenya que col·laborà en diverses revistes infantils, on publicava contes breus, i que adaptà diverses obres de teatre per al públic infantil. Després de la Guerra Civil, es va exiliar a Mèxic. Cf. “Magda Donato”, p. 76-77.

⁴⁵² Alicia Rey i Enrique de Leguina havien fet algunes feines de traducció per a l'Editorial Edita, i no se'ls coneix altres obres que aquestes editades a “El cuento rosa”.

L'afiançament

Un cop superats aquests primers anys que, com ja hem apuntat, revelen una certa improvisació, a partir de l'any 1928 comença a identificar-se, clarament, quina serà la línia prioritària de l'Editorial Joventut: obres traduïdes, molt il·lustrades i publicades en diverses modalitats —rústica i cartoné— per tal d'arribar a tots els públics. Aquesta política implica, necessàriament, una planificació a llarg termini, per donar temps a preparar les traduccions. Per això Joventut també publicarà simultàniament algunes obres d'originals catalans o castellans, que requereixen menys preparació prèvia.

Aquestes obres estrangeres de rigorosa actualitat a Europa que, a la llarga, aportaran un gran prestigi —i uns bons beneficis— a l'editorial són originals, preferentment, en llengua alemanya, com *Heidi* (1927) i les seves continuacions⁴⁵³ —*Sin patria* (1928) i *Otra vez Heidi* (1929)— i *Maya, la abeja* (1928).⁴⁵⁴ També es publicà l'obra de l'autor rus Valeri Carrick, *El gato Sansón y otros cuentos* (1929), títols prou indicatius d'aquesta línia, constituïda essencialment per traduccions d'obres de totes les literatures i que solen publicar-se amb les il·lustracions originals. Com ja hem esmentat, aquestes obres apareixen, en un primer moment, només en edició castellana i no seran traduïdes al català fins més endavant, com els *Petits contes per a nens petits* (1935) de Valeri Carrick i *Peter Pan i Wendy* (1935), que apareixeran ja en època republicana, en un moment en què Joventut tendeix a la publicació simultània en ambdues llengües.

Els inicis dels trenta reforcen encara més els lligams entre les tres editores, fins al punt d'arribar a la pràctica absorció de Mentora i Edita per part de Joventut. Aquests canvis organitzatius no implicaran cap modificació en la política de publicació en català i castellà i ara sovintejaran les edicions simultànies en les dues llengües, sota el segell de Joventut.⁴⁵⁵ Així, per exemple, a la primera meitat dels anys trenta, s'editarà *Bibi* (1934) tant en català i castellà, igual que *El viatge de Bibi* (1935), també editat en les dues llengües. Fins i tot, seguint aquesta tendència de normalització de l'edició catalana, es publicaran *Les aventures de Pinotxo*, que no tindrà versió castellana donat que, des de

⁴⁵³ Tal com consta en l'arxiu de contractes de l'editorial, el 3 de febrer de 1928 es varen adquirir els drets per a les versions castellanes de totes les obres de Johanna Spyri aparegudes fins a aquell moment, incloent-hi *Sin patria* (que es publicarà el 1928), *Los niños Gritli* (que es publicarà el 1931) i *Otra vez los niños Gritli* (que es publicarà el 1944).

⁴⁵⁴ Segons s'especifica en un catàleg de l'Editorial Joventut de l'octubre de 1930, fins a aquella data s'havien venut més de 800.000 exemplars en tots els idiomes de *Heidi* i de *Maya la abeja* se n'havien venut més de 850.000 exemplars en alemany i havia estat traduïda a 17 idiomes.

⁴⁵⁵ No obstant, apareixen obres amb el peu d'impremta de Mentora fins ben entrats els anys trenta.

1912, en circulava una versió castellana editada per Calleja, que era l'editor que en detentava els drets.⁴⁵⁶

Una altra mostra d'aquesta política la tenim en la publicació d'una col·lecció de contes tradicionals, destinada als lectors més petits, que apareixerà amb periodicitat quinzenal. Sembla que la col·lecció fou un projecte de Jesús Sánchez Tena i que, en principi, se n'havien de publicar 41 volumets.⁴⁵⁷ Es tracta d'una sèrie de petits llibrets que reuneixen, cadascun, dos o tres contes meravellosos —de Jakob Ludwig Grimm, de Hans Christian Andersen, de Charles Perrault i de Madame d'Aulnoy— magníficament il·lustrats per Jesús Sánchez Tena. Cada volumet, de petit format (18,5x12,5 cm.) i de 32 pàgines, aplegava dos o tres títols.⁴⁵⁸ En castellà, la col·lecció s'anomenà “Cuentos clásicos”, mentre que en català rebé el títol de “Contes d'ahir i d'avui”.⁴⁵⁹ Entre l'any 1929 i el 1936, es publicaran els 24 títols previstos per a cadascuna d'aquestes col·leccions. Aquestes dues col·leccions es publicaren entre 1930 i 1935, indistintament sota el segell de Mentora i Joventut, tot i que, com ja hem vist, les dues editorials eren una sola. L'èxit del testimonien les d'aquesta iniciativa el testimonien les tirades de les diverses reedicions que, fins i tot, es varen comercialitzar en volumets que agrupaven més d'un títol.

Una altra línia que s'enceta en aquesta dècada dels trenta, i que també es publica ja simultàniament en ambdues llengües, és la de les grans obres de luxe que apareixeran a la col·lecció “Cuentos de arte infantiles”, en castellà i “Els millors contes pels millors il·lustradors”, en català. En un primer moment, a partir de 1933, s'editen recopilacions de contes meravellosos i tradicionals, il·lustrats per Arthur Rackham, com la versió

⁴⁵⁶ Les circumstàncies d'aquesta edició es poden seguir a la pàgina 154.

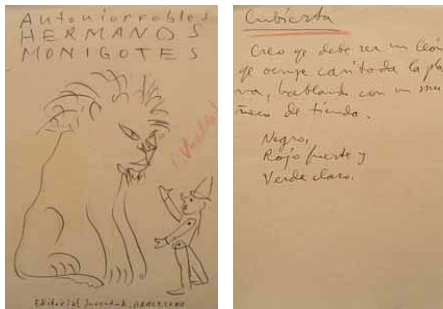
⁴⁵⁷ AEJ. Correspondència Espanya. 25 d'octubre de 1929.

⁴⁵⁸ Algun conte d'aquests autors havia estat publicat, també per Sopena, a la col·lecció “Cuentos ilustrados para niños” en una modalitat molt semblant a la que iniciava Joventut.

⁴⁵⁹ Diversos reculls de contes d'alguns d'aquests autors s'havien publicat ja en català: recordem els *Contes d'infants i de la llar* de Grimm que, en dues sèries, havia publicat Editorial Catalana el 1919 i el 1921, en versió de Carles Riba; o la traducció que havia fet Carner dels *Contes d'Andersen*, també publicats per Catalana el 1918. Les versions de Perrault fetes en català eren encara més antigues, tant la de la “Biblioteca Joventut”, de 1907, com la de la “Biblioteca Popular de l'Avenç” de 1909. En castellà, Sopena havia publicat, dins la “Biblioteca para Niños”, els *Cuentos de los hermanos Grimm*, els *Cuentos de Perrault* i els *Cuentos de Andersen*. També l'Editorial Araluce havia publicat unes *Historias de Andersen* i uns *Cuentos de Grimm* i uns *Cuentos de Perrault*, aquests dos darrers en versió de María Luz Morales, apareguts l'any 1926 dins la col·lecció “Las obras maestras”. Els números 21, 22, 23 i 24 són adaptats per Lluís Capdevila.

catalana de les *Rondalles d'Andersen*,⁴⁶⁰ en traduccions de Carner i Manent, i la versió castellana versionada per Alfonso Nadal. El 1934 apareix *El llibre de fades*⁴⁶¹ i, més tard, el 1935, es publiquen *Les Rondalles de Grimm*,⁴⁶² en versió de Carles Riba i la seva homònima en castellà, traduïda per María Luz Morales. Més endavant, s'afegiran a aquesta col·lecció algunes edicions de luxe de les obres de més èxit, com ara *Heidi* i *La abeja Maya*, que havien estat ja publicades en la modalitat cartoné, en edició corrent.

Tot i que, en aquest punt, el pla editorial sembla ja perfectament traçat, Joventut continua publicant obres d'oportunitat, que arriben a l'editorial de manera imprevista, com ara *El Arca de Noé*, que s'adquireix impresa i ja en rama a Atenas A.G.,⁴⁶³ tal com passa en el cas d'*Emilio y los detectives*, que es compra ja editada a Cénit.⁴⁶⁴



Il·lustració 17 Esbós i indicacions manuscrites d'Antoni Irorobles per a la coberta de *Hermanos monigotes* (1935).

⁴⁶⁰ En aquesta edició, s'apleguen cinc dels deu contes apareguts sota el títol *Contes d'Andersen*, publicats per Editorial Catalana el 1918, traduïts per Carner —sota el pseudònim Joan d'Albafior— i il·lustrats per Torné Esquius. Aquests contes són: *L'aneguet lleig*; *El soldat de plom*; *La princesa i el pèsol*; *La donzelle de la mar* i *El vestit nou de l'emperador*. Les versions són, pràcticament, les mateixes, tret de petits canvis ortogràfics (estiu per istiu) o d'algunes modificacions que ajuden a aclarir conceptes (covaven per curaven). La resta dels contes, que es publiquen en català per primera vegada, foren traduïts per Marià Manent.

⁴⁶¹ Aquesta obra, traduïda per Marià Manent, incorpora la versió catalana de Josep Carner de *L'aneguet lleig*, *La princesa i el pèsol* i *El vestit nou de l'emperador*.

⁴⁶² Aquesta edició inclou cinc contes que ja varen aparèixer al recull que publicà Editorial Catalana sota el títol *Contes d'infants i de la llar*, el 1919, que són: *La serp blanca*, *La cendrosa*, *Blancaneu*, *L'oca d'or* i *L'ocatera*. Per a tots ells la versió que publica Joventut és, en l'essencial, la mateixa amb petites modificacions de lèxic (per exemple, “neguit” per “desassossec”; “restava” per “romania”...).

⁴⁶³ Cf. nota 400, a la pàgina 117.

⁴⁶⁴ Aquesta edició va ser preparada e impresa per Editorial Cénit. Consta a portada com a “primera edición española, 1931 Traducida del alemán por Eloy Benítez”, i apareix a la col·lecció “Cuentos Cénit para niños”. No obstant, la coberta indica Editorial Joventud.

Un cas d'edició d'ocasió, però de diferent origen el tenim en l'obra *Hermanos monigotes*, d'Antonio Robles,⁴⁶⁵ autor que, malgrat haver publicat nombrosos volums de reculls de contes i haver guanyat el Premio Nacional de literatura de 1932-33, era totalment desconegut a Catalunya. Aquest autor havia publicat la seva obra infantil a l'Editorial CIAP (Compañía Iberoamericana de Publicaciones) de Madrid, que feu fallida el 1931, i és per aquest motiu que, al juliol de 1934, Robles ofereix a Zendrera la possibilitat d'editar aquesta obra, ja que l'autor pensa en una edició il·lustrada i considera Joventut l'empresa més preparada per aquest tipus de publicació. A partir d'aquell moment es comença a preparar l'edició i és el mateix autor qui aconsegueix que Ramon Pérez de Ayala li faci un pròleg.

Per l'època, és una obra singular no només per la gràcia amb què estan escrits els contes i per la novetat dels temes que tracten, sinó també pel seu format, la preparació de la qual l'autor participà activament, tot proposant el disseny de les guardes, la idea de la coberta i la compaginació interior, mentre que hi contribuïa també com a il·lustrador.⁴⁶⁶

A partir de 1931, Joventut encara edità un seguit d'obres de factura més aviat senzilla que constitueixen la "Serie bebé". Normalment es tracta de reculls de contes breus, alguns de tall meravellós, com els que trobem a *Buenos amigos* (1931), amb un text poc reeixit però amb unes il·lustracions excepcionals, a una sola tinta, obra de Jesús Sánchez Tena, un artista incondicional de la casa⁴⁶⁷ o d'altres més moralistes, com *Fábulas escogidas* (1931), *El libro del nene* (1931) i *El libro de la nena* (1931) de Luis G. Soria. En aquest cas concret, en la línia d'aprofitar recursos de què disposa l'editorial, el primer conte *Un cuento muy original* reutilitza algunes imatges creades per Junceda per a *La nueva Cenicienta —La Ventafocs*, en català— publicades per primera vegada el 1926.⁴⁶⁸

⁴⁶⁵ Antonio Robles Soler, (Madrid, 1895-1983), que signava les seves obres infantils amb el pseudònim Antoniorobles, era un conegut escriptor madrileny, autor en revistes infantils com *Pinocho*, *Macaco*, *Gutiérrez*, *El perro*, *el ratón y el gato*, *Crónica y Gente Menuda*, con el seudónimo "Antoniorobles". El 1930 apareixeran els seus primers llibres: *26 cuentos infantiles en orden alfabético*, *8 cuentos de niñas y muñecas* (1930), *8 cuentos de los juguetes vivos* (1931) y *8 cuentos de las cosas de Navidad* (1931). Després de la Guerra Civil es va exiliar a Mèxic, d'on va tornar al 1972. Cf. Mònica Baró, "Hermanos monigotes", p. 90-91.

⁴⁶⁶ AEJ. Correspondència Espanya. En la carpeta corresponent, es conserva tota la correspondència entre Josep Zendrera i Antonio Robles, que explica les circumstàncies d'aquesta edició, així com els esbossos de l'autor. No obstant va ser una edició molt treballada, mai no va cobrir les expectatives comercials, i no se n'arribà a fer una segona edició.

⁴⁶⁷ Aquesta publicació inclou el conte *Trueno I* de Sánchez Tena i es completa amb tres contes de Barrades *La nena de la Luna*, *Los piratas de Manolín* i *El barquillero de los pájaros*.

⁴⁶⁸ Cf. la il·lustració 110 i la il·lustració 111, a la pàgina 341.

Pel que fa a les obres de divulgació, aquesta segona època veu aparèixer un curiós llibre titulat *El muchacho moderno* que té una gènesi d'allò més especial. L'obra és una miscel·lània que recull diversos articles sobre aviació, automobilisme, ferrocarrils, enginyeria, però també treballs manuals i curiositats diverses, traduïts directament de diverses revistes i llibres nord-americans, de les quals es copien també els esbossos per la coberta.⁴⁶⁹ Per a l'edició castellana, però, s'hi afegeixen uns preliminars amb les contribucions espanyoles als avenços de la ciència i la tècnica, tot presentant una biografia de Santiago Ramón i Cajal i la descripció del funcionament de l'autogir de La Cierva.

En temps de guerra

Les poques produccions que es realitzaren en el període bèl·lic, o tot just abans d'iniciar-se, es caracteritzen per la seva excel·lent presentació. D'una banda, trobem les versions catalana i castellana de la història de *Peter Pan, el nen que no volgué créixer* preparades per a les col·leccions “Cuentos animados” i “Contes animats”. Es tracta d'uns contes amb escenes tridimensionals i elements mòbils, en la línia que Molino havia imposat en les edicions de les obres de Walt Disney, però que contrasten amb aquests per l'elegància dels colors i l'originalitat del plantejament.⁴⁷⁰ Les altres publicacions són les traduccions al castellà de la “Serie Petersham”,⁴⁷¹ i suposen un nou plantejament en el que anomenem llibres de coneixements —línia que Joventut ja havia assajat, amb poca fortuna, en la col·lecció “Historias gráficas y anecdóticas” de 1926— que ara es renoven profundament. En aquests llibres destaca el predomini de la imatge sobre el text, la qualitat en la reproducció —fins a vuit colors— i una gran cura en la presentació, excepcional en temps de guerra. En publicar-se en una data tan avançada —entre 1936 i 1938—, aquestes obres mai no van aparèixer en versió catalana.

En comparació amb altres produccions fetes en temps de guerra, les edicions de Joventut es distingeixen doncs per la qualitat del paper i per la complexitat de la publicació. I si sembla que el conflicte bèl·lic no influí en la qualitat dels impresos, si

⁴⁶⁹ A la caixa d'edició corresponent, es conservaven els llibres de les quals s'havien traduït els textos *The modern book of aircraft, Book of Motors Ships & Engines*. També es conservaven cobertes d'originals d'on es treuen les idees per a les il·lustracions de la propaganda, com ara un tren, una moto, un cotxe o un avió de les revistes *When I Grow Up* i *The modern boy's book of engineering* d'on es copia directament el pont i el vaixell utilitzats per la coberta de l'edició castellana.

⁴⁷⁰ El projecte de les edicions és presentat per Antoni Saló a Zendera durant el 1935, amb diversos pressupostos per tal d'abaratir el cost d'una obra certament complexa. AEJ. Caixa Contractes. 19 de setembre de 1935. No obstant, la impressió no fou del tot reeixida i és possible que aquesta sigui la causa de la desastrosa venda d'aquests títols.

⁴⁷¹ L'adquisició dels drets de traducció i publicació d'aquesta obra fou oferta a Joventut per Marion Saunders, agent literària de Nova York, a l'abril de 1936. Sens dubte, les dificultats imposades per la guerra van contribuir a dilatar el temps d'aparició d'aquestes obres.

que ho feu en el nombre d'edicions ja que els altres llibres que estaven ja a punt de ser editats, trigarien encara molt de temps en veure la llum i, alguns, mai no s'arribaren a editar.⁴⁷²

4.3 LA PRODUCCIÓ INFANTIL I JUVENIL DE L'EDITORIAL JOVENTUT (1939-1969)

En el capítol anterior hem intentat esbossar la situació del món editorial, i especialment, del relacionat amb la producció de llibres per a infants, de l'Espanya de la pre-guerra. A continuació, analitzarem de quina manera l'editorial va adaptar-se a la nova situació generada pel desenllaç final del conflicte. Evidentment, en un primer moment de la postguerra, aquesta edició serà, per imperatiu legal, en castellà. No obstant, hem de suposar que Zendera no es desfà de les obres en català que tenia al magatzem, probablement en "rama", com se solia fer a l'època, ja que de manera sistemàtica intenta obtenir de les autoritats el permís de circulació per a aquestes obres. Per afavorir-ho, Joventut es presenta com a simple distribuïdora de Mentora, ja que les obres duen aquest peu d'impremta.⁴⁷³ Però les noves edicions seran sempre en llengua castellana fins al 1962, tot i l'edició, que podem qualificar de casual, de l'obra *Els sis Joans* de Carles Riba, el 1951. A partir de 1962, quan Joventut reprèn de manera normalitzada la seva tradicional producció en català, en obres que apareixen, simultàniament, en ambdues llengües.

En aquesta segona etapa que analitzem, el programa editorial respon, necessàriament, a l'evolució de la situació político-cultural que travessa el país. Més que el seguiment d'una línia concreta, la producció de Joventut denota que es publica el que es pot, el que se suposa que pot ser aprovat pels organismes de censura i, sempre, amb les limitacions que imposa la restricció de matèries primeres que, sobretot en la més immediata postguerra, obliga a seleccionar i a mantenir la producció a mínims. No obstant, sempre que és possible, Joventut continua en la seva política de publicar i reimprimir traduccions d'obres cabdals de la literatura infantil, moltes de les quals ja varen

⁴⁷² AEJ. Caixa Traduccions. Contractes. 4 de novembre de 1935. A l'arxiu de l'editorial es conserven encàrrecs i cobraments a compte per a algunes traduccions que, o bé no es varen arribar a publicar mai o ho foren molts anys més tard fins i tot, en alguns casos, en altres versions. Així, el 1935 Carlos Guendiain tradueix *Bibi y las conjuradas* i *Bibi tiene un amigo*. La primera obra no es publicà fins el 1943 i la segona, no es va publicar mai. El 1936 Gerendiain fa una traducció d'*Emilio y los tres mellizos*, obra que no es publicà fins el 1942. AEJ. Caixa Traduccions. Contractes. 1 de gener de 1936.

⁴⁷³ AEJ. Caixa Correspondència Espanya. En carta adreçada a José Pardo, cap de la Delegación de Prensa y Propaganda, a l'octubre de 1945, Zendera li sol·licita el permís per a la circulació de llibres en català editats abans de 1939 per Mentora "y de cuya distribución se encargaba nuestra editorial, por si pudiera ud. autorizarnos su puesta a la venta". No hem trobat cap resposta a aquesta carta. No obstant, més endavant Zendera presenta alguns d'aquests títols a Censura, que en prohibeix la circulació, amb alguna excepció. Cf. nota 769 i successives.

aparèixer en el període anterior a la guerra i que, ara, es reediten amb lleugeres modificacions formals. I també sempre que es pot, i les condicions materials ho permeten, Joventut prioritza la producció de llibre il·lustrat, preferentment en format àlbum, que ha estat —i és encara avui— una de les característiques més destacades del catàleg de l'editorial. Evidentment, en aquest segon període la tria dels autors i les obres i, també, les tendències temàtiques i de gènere es veuran molt més influïdes per la situació política que en el període precedent. L'estretor de mires del nou règim, que intentarà afavorir la publicació d'autors espanyols i mirarà de dificultar al màxim les traduccions, tallarà de soca-rel algunes de les línies característiques de Joventut, especialment pel que fa a la incorporació de noves propostes que arriben de l'estranger. Aquestes limitacions s'apliquen, sobre tot, durant el període que va des de 1940 fins a 1952 quan, influït pels canvis en la situació internacional, el règim inicia una política d'obertura, que es refermarà —ni que sigui teòricament— a partir de 1962.

Pel que fa al desenvolupament del programa editorial, les circumstàncies de la més immediata postguerra dificulten la seva execució sistemàtica i, per força, es degueren fer modificacions a un hipotètic pla d'edicions dissenyat en l'etapa precedent. Aquest canvis passen, bé per l'eliminació edicions ja preparades d'autors o de temes “poc grats” al nou règim, bé per la incorporació del que en podríem dir obres de compromís o de conveniència, obres escrites per persones vinculades amb el poder i que, d'alguna manera, podrien afavorir la trajectòria de l'editorial i, també, d'obres que tractaven temàtiques més d'acord amb els nous aires.

De fet, el nou règim, considerava el llibre per a infants com una poderosa eina per a la configuració de la ideologia dels futurs ciutadans. En paraules de Víctor Ruiz Albéniz, persona molt vinculada al franquisme i autor de Joventut, els llibres infantils tenien l'objectiu de “llenar la finalidad que entiendo altamente patriótica de ir sembrando en el alma de nuestros pequeñuelos”. I tot això calia fer-ho immediatament, “y antes de que se pase el calor y la ilusión triunfal que ha provocado en ellos nuestra Cruzada redentora, un fundamento de admiración para las glorias de nuestro Ejército y de nuestro Caudillo”.⁴⁷⁴

⁴⁷⁴ AEJ. Correspondència Espanya. Carta de Víctor Ruiz Albéniz, que utilitzava el pseudònim “El Tebib Arrumi”, a Zendrera, en què accepta la possibilitat de publicar l'obra *Para amar bien a España*, datada el 13 de desembre de 1939. Aquest autor, de marcades tendències feixistes, va publicar una col·lecció titulada “La Reconquista de España”, amb títols tan suggeridors com *La historia del caudillo, salvador de España, Así empezó el movimiento salvador, Castilla por España, Cataluña Roja y Florón el máspreciado: Alcázar de Toledo*, tots editats per Ediciones España de Madrid, a partir de setembre de 1939.

En l'anàlisi del programa editorial d'aquest segon període que tanquem amb la mort de Zendrera, el 1969, cal estudiar —i valorar molt positivament— el paper que hi feu Marià Manent que, a partir de 1942, esdevé el director literari de l'editorial i, també, el de Concepció Zendrera Tomàs, filla de Josep Zendrera, que des de 1944 es fa càrrec de la secció infantil i juvenil. En aquesta responsabilitat, Conxita esdevindrà una autoritat de referència, sobretot quan, amb el temps, demostrarà haver assimilat les pràctiques professionals de Josep Zendrera, però també haver-ne heretat bona part de l'olfacte editorial.⁴⁷⁵ La seva presència anual a les fires especialitzades en el sector, com ara la Fiera dei Libri per Ragazzi de Bolonya, li proporcionaran contactes interessantíssims que li facilitaran la incorporació al catàleg de sèries tant significatives com “Les aventures de Tintin”.⁴⁷⁶ És a ella a qui es deu l'impuls que es detecta a inicis dels anys seixanta en les edicions infantils, amb un increment notable dels títols editats però, també, amb la incorporació de noves propostes temàtiques i formals.

4.3.1 La consolidació d'un catàleg: les obres

En la més sòrdida postguerra, pàtria, fe i moral semblen ser els tres eixos vertebradors de la producció editorial per a infants i, naturalment, de Joventut. No hem d'oblidar que res no es publica sense passar pel control dels censors, que vigilen, sobretot, aquests tres aspectes. Així doncs, el possibilisme s'instal·la al pla de producció i s'assagen diferents línies que oscil·len des del més descarat seguidisme ideològic, a roda de la nova situació a l'estat espanyol, fins a l'oferta més tradicional —i característica de Joventut— poblada bàsicament d'autors clàssics. Entre les dues opcions, i contràriament al que havia estat tradicional en la producció de Joventut fins aleshores, que no solia determinar la destinació de les edicions en funció del gènere dels lectors, ara apareixen en el catàleg de l'editorial obres destinades específicament a les noietes, en aplicació de les idees morals més conservadores que informen el nou règim.

Els primers temps de postguerra

En aquest primer moment posterior a la guerra, doncs, l'editorial publica algunes obres que en podríem anomenar de compromís. En la línia propugnada per les noves

⁴⁷⁵ Els crítics de llibre infantil i juvenil són els qui atorguen en primer lloc aquest reconeixement a la tasca duta a terme per Conxita Zendrera. Cf. Aurora Díaz Plaja. “La fiesta del libro, los editores y las bibliotecas para los niños. Al habla con una editora de libros infantiles: Conchita Zendrera”, *Solidaridad Nacional*, 19 d'abril de 1959 i R. S[antos] Torroella. “El libro infantil y juvenil. La colección Campanilla”, *La Hoja del Lunes*, 1 de març de 1960.

⁴⁷⁶ En aquest sentit, Conxita Zendrera explica com al principi ella era l'única editora espanyola a aquesta fira que, més tard, s'ha convertit en una referència obligada per al sector. Així, va poder conèixer Hergé i adquirir a bon preu els drets per a la traducció a totes les llengües espanyoles. Cf. Marc Andreu. “El ceptre de Tintin. Aniversari llibresc. 75 anys d'editorial Joventut”. *El periòdico*. 25 de setembre de 1998.

autoritats, hi trobem algunes obres de caràcter patriòtic, d'entre les que destaca la del ja esmentat El Tebib Arrumi (pseud. Víctor Ruiz Albéniz), *Por amar bien a España* (1939) que, amb el subtítol *Tres cuentos de guerra para niños españoles*, enalteixen el sacrifici personal a favor de la causa feixista i el valor patriòtic. Els contes estan ambientats en el període bèl·lic i, en paraules del censor que els analitzà el 1940, eren “tres narraciones patrióticas para niños, literariamente correctas y exaltadoras del amor patrio”.⁴⁷⁷ La gènesi d'aquesta obra es pot seguir fil per randa als arxius de l'editorial i s'ha d'analitzar a la llum del context ja que l'autor era en aquell moment personatge molt influent del règim i President de totpotent Asociación de la Prensa de Madrid que, entre altres atribucions, havia de distribuir les quotes de paper als editors. De fet, l'edició parteix de la proposta de Zendera que, en una carta de novembre de 1939, s'ofereix a publicar-li els “tres primorosos cuentos de Navidad” que l'amic comú Luís Astrana Marín li havia comunicat que Ruiz tenia escrits.⁴⁷⁸ Ruiz accepta de publicar l'obra però força els terminis per tal que el llibre aparegui per Nadal i, per això, proposa a Zendera fer una primera edició popular de l'obra i una segona de luxe, amb il·lustracions.⁴⁷⁹ Les presses fan que la primera edició l'obra s'imprimeixi a Madrid, probablement a finals de 1939, i que presenti certes deficiències que l'autor pensa que es poden resoldre imprimint “una portada supletoria”.⁴⁸⁰ Sembla doncs que no es pot comercialitzar l'obra i Zendera proposa que es destini a propaganda, però el mateix autor, des de l'Asociación de Prensa, es compromet a adquirir-ne 300 exemplars per a repartir als actes que, des de la pròpia associació, s'organitzen per als orfes de guerra. Finalment, sembla que el llibre és declarat d'utilitat per a les escoles i es prepara la segona edició, que apareix al desembre de 1940, un exemplar de la qual, relligat en pell, Zendera oferirà al Caudillo.⁴⁸¹

⁴⁷⁷ AGAE. Caixa 21/06578. Expedient T-132. Signat Fernández Collado. Autoritzat el 18 d'octubre de 1940.

⁴⁷⁸ AEJ. Caixa Correspondència Espanya. Carta datada el 6 de novembre de 1939.

⁴⁷⁹ De la corresponència es desprèn que Zendera s'hi mostra contrari per la manca de temps material i li aconsella de polir-lo bé. L'argument principal de Ruiz Albéniz és que aniria molt bé que el Ministerio de Educación Nacional declarés el llibre “de utilidad nacional y de lectura para las escuelas que sostiene el Estado” i que hi ha molts altres autors que han presentat la sol·licitud. AEJ. Caixa Correspondència Espanya. Carta datada el 13 de desembre de 1939

⁴⁸⁰ El Tebib Arrumi [pseud. Víctor Ruiz Albéniz]. *Por amar bien a España. Tres cuentos de guerra*. Madrid: Juventud, [s.a. 1939?], 115 p.: il. 20 cm. D'aquesta edició prèvia, en un format reduït i molt poc acurada tipogràficament, només n'he pogut localitzar un exemplar a la Biblioteca Nacional, probablement procedent de l'oficina de censura. Aquesta primera edició va ser il·lustrada per Narbona, a diferència de la segona, il·lustrada conjuntament per Pere Rius i Joan Vinyals. Aquesta primera edició no consta a l'arxiu de Juventut, probablement, per haver estat impresa a Madrid però, no obstant, en el catàleg l'esmentem com a primera. Curiosament, no apareix aquesta obra a *Exposición del libro infantil y juvenil: catálogo: 1942* en què Juventut apareix com la primera editorial quant al nombre de llibres aportat.

⁴⁸¹ El complex procés d'edició d'aquesta segona edició també es pot seguir a partir de la correspondència entre l'autor i el propi Josep Zendera. AEJ. Caixa Correspondència Espanya. Cartes datades entre el 9 de gener de 1940 i el 19 de desembre del mateix any.

A aquests contes patriòtics els fa costat un altre títol d'un tarannà similar, en aquest cas de tipus biogràfic, com *Carabelas de España* (1942), de Juan Cabal (pseudònim de José Escofet Vilamasana), autor de diverses obres sobre el descobriment d'Amèrica. El llibre, que estava destinat clarament als lectors masculins, mitifica l'aventura dels descobridors i en valora el servei a l'expansió territorial espanyola, amb la intenció de crear models per als possibles lectors.⁴⁸²

En aquest primer moment, i més enllà del seu valor literari o comercial, també es publiquen obres d'autors significats pel nou règim, que utilitzen tota mena d'influències per veure la seva obra al carrer. Aquest seria el cas de *Juguets* (1942), escrit conjuntament per Joaquín Soler Serrano, en aquell moment locutor de ràdio Gijón i personatge marcadament alineat amb els vencedors, i per Cipriano Torre Enciso, també locutor de ràdio a Salamanca.⁴⁸³ Zendrera en fa una edició de cinc mil exemplars i en distribueix, al mateix Nadal de 1942, uns mil. No obstant, durant els primers mesos de 1943 se'n retornen més de la meitat, la qual cosa motiva reiterades queixes del mateix Soler Serrano que argumenta que l'editorial fa poca difusió de la seva obra ja que, segons li han explicat, no es troba als quioscs.⁴⁸⁴

Con ja hem assenyalat anteriorment, en aquest període també apareixen al catàleg de Joventut el que en podríem anomenar “novel·les de joves” destinades, tal com indiquen els subtítols de moltes d'elles, a lectores entre els deu i els catorze anys. Es tracta de novel·les originals en castellà, d'entre les que destaca la sèrie escrita per Ilde Gir (pseudònim de M. Matilde Gironella),⁴⁸⁵ protagonitzada per Marialí, que ens dona a conèixer el món de les noietes de bona família, les seves preocupacions, les relacions i, sobretot, presenta els adequats models de capteniment que se suposen en una senyoreta, sempre en un ambient confortable i bondadós. Així doncs, per a les noies es recorre a un gènere específic, que altres editorials havien assajat en èpoques anteriors, transmissor d'uns valors essencialment femenins basats en la submissió i l'obediència, i que ara,

⁴⁸² No obstant el caràcter patriòtic de l'obra, va tenir entrevancs amb censura, degut a la descripció que l'autor feia de la personalitat de Colón, que no s'ajustava als clixés que es difonien des de la propaganda del règim. Cf. nota 784.

⁴⁸³ Joaquín Soler Serrano és un periodista d'origen murcià establert a Barcelona l'any 1939, on es va convertir en una de les veus més populars de la ràdio. Cipriano Torre Enciso va crear un programa infantil anomenat “Ondas animadas” Cf. Jaime García Padrino. *Libros y literatura para niños...*, p. 409. Va escriure un llibre titulat *La marcha sobre Barcelona*, editat el 1939

⁴⁸⁴ A partir de la correspondència entre l'autor i el propi Josep Zendrera es poden reconstruir les circumstàncies de la distribució d'aquesta obra. Certament, l'obra no degué tenir una bona acollida, ja que d'una tirada inicial d'uns 5.000 exemplars, el 1988 se n'havien venut només 1.934. AEJ. Fitxer de control de vendes i estocs. *Juguets*

⁴⁸⁵ Ilde Gir (pseudònim de Matilde Gironella Escuder) va treballar per Joventut entre 1940 i 1958, i va publicar abundantment també a Hyma.

sobretot, tenen un marcat caire didàctic i moral. La primera obra, *Marialí* (1940), tindrà continuació amb títols com *Otra vez Marialí* (1947) i *Primita Lidia* (1949), totes elles amb il·lustracions d'Elvira Elias, en un estil amable i detallista, que harmonitza perfectament amb el plantejament de les obres.

Efectivament, aquesta literatura femenina tindrà un vehicle il·lustratiu de primer ordre amb dues de les artistes més notables de l'època: Elvira Elias i Mercè Llimona que, empeses per les circumstàncies, adapten la seva tècnica a la sensibleria imperant en el llibre infantil, “entre l'esteticisme i la infantilització”, en definició de M. Castillo.⁴⁸⁶ Aquestes il·lustradores treballaran en l'obra d'un seguit d'autores que publicaran en aquest període de la postguerra, entre d'altres, Elizabeth Mulder, Mercè Llimona —que compagina les labors d'il·lustració amb les d'adaptació d'algunes obres clàssiques— Carmen Baroja Nessi, la compositora Palmira Jaquetti i la pròpia editora Concepció Zendera que, com veurem, en aquest període comença a responsabilitzar-se de la secció infantil de Joventut i que, esporàdicament, col·labora en la redacció de textos breus o traduccions de les obres que es publiquen.

Aquest mateix caràcter didàctic impregna també la producció específica per als xicots, encara que els valors que s'hi transmeten són diametralment oposats als de les noies, com es pot observar a l'obra d'Agustín Grau, *Siete aprendices de hombre* (1949) que, aparentment d'aventures, deixa traslluir la seva intencionalitat “educativa” ja des del pròleg:

En esta obra trata el autor de acercarse a vosotros, los que buscáis con afán vuestro camino, para ponerlos en contacto con un grupo de muchachos ansiosos de lograr categoría de ‘hombres’, esa ‘gran categoría’ por la que todo hidalgo suspira desde que en él despierta el uso de razón, y que pocos consiguen plenamente alcanzar.

Aquesta nova etapa que presenta unes circumstàncies tan especials, obliguen l'editorial a assajar altres gèneres que, fins aleshores, no havia conreat. En aquest sentit, cal destacar la publicació d'algunes vides de sants, que tingueren molta acceptació a l'època, degut a l'enorme influència de l'Església. Aquestes narracions també foren utilitzades com un exemple i un model de conducta i amb una clara intenció moralitzadora. No obstant, a diferència d'altres editorials, al catàleg de Joventut en

⁴⁸⁶ Segons Castillo, aquesta adaptació a les noves directrius culturals i estètiques del règim els va allunyar dels pressupòsits del moviment noucentista i va fer que fossin rebutjades, o simplement, ignorades, per la potent generació d'il·lustradors i il·lustradores que aparegué amb la represa editorial dels anys seixanta. Per això, a diferència del que ocorre en l'àmbit literari, no hi ha una continuïtat entre el que havia estat la tradició il·lustrativa catalana i el que fan les noves generacions que opten per un trencament radical amb l'estètica imperant. Cf. Montserrat Castillo i Valero. “La il·lustració de llibres per a infants de la postguerra. Anys 1939-1959.”..., p. 49-81.

trobem alguns exemples escadussers, com la biografia novel·lada d'una santa convertida de l'islam a la “veritable fe”, *Santa Flora, una màrtir mozàrabe* (1945), obra de Maria de Cardona i una *Vida de Jesús, para niños*, (1945), del francès Victor Poucel.

Com és lògic, en un primer temps, a la majoria d'editorials, els catàlegs donen prioritat als autors espanyols. En part, per qüestions més o menys patriòtiques però, també, per qüestions pràctiques, donada la dificultat de contractar obres d'autors estrangers. En el cas de Joventut podria sorprendre la presència constant d'autors d'altres països, precisament en una època tant difícil però, com veurem a continuació, la majoria d'aquests autors estrangers varen ser contactats amb anterioritat a la guerra i, per tant, els drets de publicació de les obres formaven part de la cartera de l'editorial.

Però, evidentment, també Joventut editarà obres d'autors espanyols, que podríem identificar en una categoria que hem anomenat de circumstàncies, constituïda per persones “afectes” o més o menys relacionades amb el règim, amb la qual cosa es faciliten els aspectes relatius a la censura i a les quotes del paper. En general, es tracta d'autors poc destacables —ni per l'originalitat de l'obra ni tants sols per la seva qualitat literària— i molts d'ells es dediquen a la literatura infantil de manera circumstancial, com empesos per un deure doctrinari, i sovint provenen del món del periodisme. En aquest grup hi distingiríem els ja esmentats Juan Cabal, (pseud. de Juan Escofet), El Tebib Arrumi (pseud. de Víctor Ruiz Albéniz), Agustín Grau, Maria de Cardona, Carlos Torre Enciso i Joaquín Soler Serrano, tots ells autors d'escassa obra (un o dos títols), justament en aquest període dels anys quaranta, i amb uns textos sovint molt mediatitzats per l'època, de caràcter religiós o patriòtic.

L'altra aposta segura, pel que fa als permisos d'edició i les relacions amb la censura, la configuren aquells autors espanyols que aporten obres representatives dels valors més tradicionals. Es tracta d'escriptors que formen part de la cultura establerta que provenen de la literatura per adults i que, esporàdicament, escriuen algun text infantil, com Jacinto Benavente o Eduardo Marquina. L'obra que Joventut publica de Benavente, *El príncipe que todo lo aprendió de los libros* (1945),⁴⁸⁷ presenta el conflicte davant el món real d'un príncep que s'ha educat només en el món de ficció. Malgrat el temps transcorregut des de la seva primera edició, es tractava d'una obra que mantenia la seva vigència, tot i el seu format d'obra teatral.

⁴⁸⁷ Jacinto Benavente va escriure aquesta obra per ser representada en una sessió de teatre infantil que ell mateix va organitzar, al desembre de 1909 a Madrid. El 1910 se'n feu la primera edició a Madrid, sense nom, i el 1923 l'editor Hernando de Madrid en feu una segona edició, arrel de l'atorgament del Premi Nobel de Literatura de 1922.

També es podrien incloure aquí Lope de Vega i Lull com a autors clàssics dels qual es recuperen textos més o menys aptes per als nens o, si més no, adaptables. Del primer, es va editar *Los pastores de Belén* (1941), en adaptació de R. Olivares Figueroa. La inclusió de l'apòleg de "El llibre de les bèsties", de Ramon Lull, probablement a instàncies de Marià Manent, que en feu l'adaptació i la traducció, és un intent de no fer distincions quant a la llengua de l'autor, quan de clàssics es tracta. És clar que en aquest cas, Lull es va convertir en Raimundo Lulio i l'obra es va publicar sota el títol de *El León y su corte* (1944). La presència d'aquests autors, a més de no comportar segurament cap problema amb la censura, donava al catàleg una imatge de solvència intel·lectual: tant l'obra de Marquina com la de Benavente formen part de la col·lecció titulada significativament "Los maestros escriben para los niños".

Un altre gènere poc explorat fins aleshores per Joventut era la poesia per a infants i és precisament en aquesta època difícil que se'n publiquen alguns títols. Així, destacaríem la publicació de *Mis canciones* (1943 s.a.)⁴⁸⁸ de Palmira Jaquetti, recull de petits poemes sobre el pas del temps i els jocs infantils il·lustrats per Elvira Elias, i que representa una obra certament ambiciosa de creació poètica i musical, inscrita en el corrent de la pedagogia musical que tan bons exemples havia donat a la cultura catalana de la primera meitat del segle vint, en la línia de Narcisa Freixas i de Joan Llongueras.⁴⁸⁹ Amb tota seguretat, podem suposar que l'edició d'aquest títol fou impulsada per Marià Manent, que era amic personal de l'autora.⁴⁹⁰

Pel que fa al teatre, cal destacar l'obra de Eduardo Marquina, *La muñeca irrompible* (1949) també en clara sintonia amb la moralitat imperant, que reprèn el tema etern de les aparences enganyoses per denunciar que no sempre bondat i bellesa van unides.

⁴⁸⁸ Sembla que d'aquesta obra, publicada el 1943, se'n fa una versió en català, almenys del text de les cançons, que es comença a comercialitzar a partir de 1947. D'aquesta versió catalana no n'hem pogut localitzar cap edició. L'única informació que en tenim prové del *Catálogo infantil y juvenil de 1947-48*, publicat en ocasió de les festes de Nadal.

⁴⁸⁹ Segons Montserrat Castillo, es tracta d'un llibre que s'inscriu plenament en la tradició dels àlbums de Narcisa Freixas i Pere Torné Esquiús. Cf. Montserrat Castillo. "La il·lustració de llibres per a infants a la postguerra. Anys 1939-1959", p. 75.

⁴⁹⁰ Segons explica Albert Manent, el 1948 el seu pare fa una presentació dels poemes de Palmira Jaquetti a casa del geògraf i escriptor Josep Iglésies, on es reunien alguns intel·lectuals a parlar de poesies. Jaquetti també formava part de les tertúlies que organitzava Ester de Andreis, i que compartia amb Joan Teixidor, Jordi Rubió, Antoni Vancells, Joan Vinyoli, Jordi Maragall, Ramon Arderiu, Guillem Díaz Plaja, Carles Riba, Martí de Riquer i, eventualment, el pare Batllori o Dionisio Ridruejo. Cf. Albert Manent. *Marià Manent. Biografia íntima...*, p. 157.

Una altra línia de publicació de l'editorial, fins i tot en aquests moments de restriccions, continua essent la que li havia reportat, fins aleshores, l'aprovació de la crítica més exigent: les traduccions. No obstant, cal remarcar que moltes d'aquestes traduccions que es materialitzen en aquesta primera meitat de la dècada, corresponen, de fet, a contactes i contractes amb editors estrangers, iniciats ja en els anys d'abans de la guerra i mantinguts i consolidats —sobretot amb Estats Units— en els anys posteriors.

En els primers moments dels anys quaranta, alguns dels títols estrangers que es publiquen apareixen com a continuació de sèries ja iniciades amb anterioritat a la guerra, com poden ser les obres d'autors en llengua alemanya com Karin Michaelis,⁴⁹¹ Erich Kaestner o Johanna Spyri però, també, d'autors de llengua anglesa com Lewis Carroll, Elizabeth Foreman Lewis, com Maud i Miska Petersham, autors d'origen hongarès assentats als EEUU i premiats per la seva sèrie de divulgació que Joventut havia ja començat a publicar el 1936. Com en el cas de les obres dels Petersham, la majoria dels títols traduïts publicats són en realitat, segones parts o terceres, d'altres publicades anteriorment per l'editorial, els drets de les quals era més fàcil de negociar. Així, l'obra de Foreman Lewis *Ho-Ming, hija de la nueva China* (1942) es una mena de continuació d'una altre títol també ambientat a la Xina, *A orillas del alto Yangtsé*, publicat el 1935, Per la seva banda, la novel·leta de Kaestner *Emilio y los tres mellizos*, es continuació d'*Emilio y los detectives*, publicada per primera el 1931, mentre que la de Karin Michaelis *Bibi y las conjuradas*, és una seqüela d'aquella *Bibi* que va publicar Joventut en català i castellà el 1934 i de *El gran viatge de Bibi*, publicada també en ambdues llengües, el 1935. El mateix passa amb l'obra de Lewis Carroll, *En el mundo del espejo*, que com bé indica el subtítol és una *Continuación de Alicia en el país de las maravillas* així com ho és de *Los niños Gritli*, la nova obra de Johanna Spyri, *Otra vez los niños Gritli*. Molts dels drets d'aquestes obres ja eren, doncs, en mans de Joventut que, o bé tenia l'exclusiva de les continuacions, o bé tenia preferència davant d'altres cases editorials.

Altres drets havien estat adquirits amb anterioritat a la Guerra Civil, que n'havia obligat a diferir-ne la publicació degut a les circumstàncies especials que va implicar la guerra,

⁴⁹¹ Dels nous títols d'aquesta autora danesa, no obstant, Joventut ja en va adquirir els drets de traducció el 7 de setembre de 1933, com consta en el contracte que es conserva a l'arxiu de Joventut. Es van adquirir els drets d'una quarta obra, *Bibi und Ole*, que no obstant mai no va ser traduïda. AEJ. Caixa contractes. Karin Michaelis.

tot i tenir-ne molt avançada la preparació.⁴⁹² Aquest és el cas, per exemple, dels drets de les obres de Pamela L. Travers, autora australiana de pares irlandesos, afincada a la Gran Bretanya, que adquirí fama mundial amb les novel·les que tenen a la màgica institutriu Mary Poppins com a protagonista, que es publicaren amb els títols de *Mary Poppins* i *Ha vuelto Mary Poppins*, el 1943 i el 1944, respectivament. En altres casos, el període bèl·lic no sembla haver estat la circumstància directa de la tardança en la publicació de les obres, encara que tampoc podem establir quines causes han actuat en la demora. Aquest sembla el cas de l'obra de E. A. Wyke-Smith, *El maravilloso país de los Snergs* (1942), els drets de la qual estaven en mans de l'editorial des de 1930,⁴⁹³ i els de l'obra *Una muñeca, dos niños, tres cigüeñas y muchísimos otros personajes, todos de la mayor importancia* (1942), de l'escriptora Teresa Gray Ubertis, que signava amb el pseudònim de Teresah, que consta que són de Joventut des de 1931.⁴⁹⁴

Una altra via d'incorporació de nous títols passa per recuperar alguns clàssics més o menys consagrats i que, de cap manera, podrien haver portat problemes amb la censura del moment. Així, trobem algunes apostes segures en les obres d'autors prou reconeguts, com les esbojarrades aventures del Baró de Münchhausen, de Gottfried August Bürger o bé les obres de Rudyard Kipling, de qui es publica *Precisamente así*. També s'edita ara Kenneth Grahame, amb *El viento en los sauces*,⁴⁹⁵ una obra que s'inscriu en la tradició anglesa de les relacions entre els animals humanitzats i els nens. És més que probable que la tria d'aquests tres autors fos induïda, en certa manera, pel propi Marià Manent, que és l'artífex de la seva traducció, com segurament ho és també, encara que no hi consti, de l'obra de Bannermann, *El negrito Sambo*, un altre clàssic. Més endavant, ja als anys cinquanta, es completa aquesta línia d'edició d'obres clàssiques amb la inclusió d'un parell de títols de Mark Twain i, encara als anys seixanta, s'edita *La familia del Robinsón suizo* de Wyss i el *Robinsón Crusoe* de Defoe.

⁴⁹² AEJ. Caixa Correspondència especials. En una carta datada el 1935, Marion Saunders agent literari i representant d'editorials de Nova York amb qui treballava Joventut —i que ja havia facilitat l'edició de la primera obra de Foreman Lewis, *A orillas del alto Yangtsé*— es queixa de la mala qualitat del paper que s'ha utilitzat en la publicació però, en canvi, diu que li ha agradat molt la coberta. En aquesta mateixa carta facilita a Joventut els drets de *Ho-Ming, la hija de la nueva China* i de *Mary Poppins*. Tot i que no disposem de la confirmació, cal suposar doncs que Zendera havia adquirit aquests drets en una data anterior a l'esclat de la guerra.

⁴⁹³ Com ja hem esmentat, varen ser cedits per l'empresa Atenas A.G. Cf. nota 400.

⁴⁹⁴ D'aquesta obra l'editorial en té els drets des de 1931. Sembla que l'original era italià, però el censor diu que l'obra “es una colección de cuentos amenos y correctamente traducidos del alemán”. Encara que en cap cas apareix en nom real de l'autora, Teresa Gray Ubertis signa, a Roma un contracte el 9 de gener de 1931, per a l'edició d'aquesta obra. AEJ. Caixa contractes. Teresa Gray

⁴⁹⁵ Kenneth Grahame, autor escocès nascut el 1859, va morir el 1932.

No obstant, per a les obres recents, les dificultats de publicació de traduccions es mantingueren fins ben avançada la dècada dels quaranta. En part, per la política restrictiva del règim, que intentava de prioritzar la producció autòctona, en part també degut a les dificultats de recepció d'originals provocada per la II Guerra mundial, que en dificulta una recepció més o menys continuada. No obstant, algunes obres arribaven a mans de Zandrera a través de l'ambaixada britànica, com ho varen fer els dos títols de David Severn, *El desconocido del bosque* (1946) i *Una cabaña para Crusoe* (1950).⁴⁹⁶ També fou així com s'adquirí Rathina una novel·la que narra el cas d'una nena que amb el seu cavall Blackbird guanya la cursa del Grand National, obra de Mairin Cregan,⁴⁹⁷ autora de procedència irlandesa, que no es publicarà fins el 1949.⁴⁹⁸

Aquesta narrativa estrangera, que proposa intrigues i aventures que es desenvolupen en escenaris exòtics, quan no són contes fantàstics, de gnoms, fades o animalets del bosc contrasta vivament amb la producció autòctona del moment, molt més marcada, com ja hem apuntat, pel didacticisme polític i la rigidesa moral instigats pel nou règim i, per tant, molt allunyada de la fantasia i les històries d'aventures. En un altre aspecte, contrasta amb la producció espanyola la sèrie “Gente grande para gente pequeña”, de biografies d'autors cèlebres que s'inicia el 1949, amb la publicació de dos títols del portuguès Adolfo Simoes Müller, *El capitán Scott: historia de su viaje al Polo sur* (1949) i *La piedra mágica: pequeña historia de Madame Curie* (1949), que —comparats amb les hagiografies que hem comentat anteriorment— presenten una narració més àgil i uns personatges més humans, presentats per l'autor amb totes les seves contradiccions.⁴⁹⁹ Els autors espanyols continuen concebant la literatura infantil des d'un punt de vista de la presentació de determinats caràcters morals, ètics, religiosos i polítics que els infants han de seguir.

El producte més novedós en relació al depauperat mercat editorial espanyol de llibres infantils, és encara la continuació de la sèrie de llibres de Maud i Miska Petersham, que representen un dels primers intents reeixits d'apropar la divulgació als infants, és a dir, es tracta de llibres de coneixements que expliquen de manera senzilla i comprensible els fets de la naturalesa, amb textos acompanyats d'unes il·lustracions explicatives de gran

⁴⁹⁶ AEJ. Correspondencia Especiales. Walter Starkie

⁴⁹⁷ Nascuda Kerry, adopta el cognom del seu marit. A més de l'obra esmentada, és autora de *Old John*, una narració en l'estil dels contes de fades publicada el 1937.

⁴⁹⁸ La novel·la havia estat publicada en versió anglesa per Allen & Unwin, l'any 1942.

⁴⁹⁹ Aquesta sèrie es completarà als anys seixanta, amb la publicació de l'obra *El doctor Schwitzer* d'A. Díaz Plaja, aparegut el 1962.

impacte visual. Aquests llibres han perviscut fins als anys seixanta i s'han utilitzat continuadament a les escoles, ja que durant molt de temps, no hi havia altra alternativa donada la poca tradició de producció d'obres de coneixements en el món editorial català i espanyol.⁵⁰⁰ En aquest panorama tancat i limitat de les obres de no ficció, hi ha un llibre que crida l'atenció per l'originalitat del seu plantejament: es tracta de l'obra de M.P. Munger, *El libro de los títeres* (1944) que és una mena de tractat de tècnica teatral adaptada a l'ús infantil, on s'expliquen els aspectes més pràctics de preparació i desenvolupament de les representacions que s'acompanyen d'unes quantes peces adients per a ser representades.

Capítol a part mereixeria la publicació d'alguns títols adreçats als lectors més petits. En aquest cas, es tracta de plantejaments i temàtiques més lligades amb l'imaginari de tradició europea, que tenen el seu exponent en l'obra de Elisabeth Mulder,⁵⁰¹ amb els *Cuentos del viejo reloj* (1941)⁵⁰² i l'obra de Carmen Baroja Nessi,⁵⁰³ *Martinito el de la casa grande* (1942) narració de tall fantàstic molt en la tradició anglesa, o les versions castellanes de contes d'arrel tradicional, sempre molt ben editats i il·lustrats a tot color, com *Blancanieves y los siete enanitos* (1942) en una adaptació de Mercè Llimona, i uns *Cuentos del Japón* (1943), traduïts per Marià Manent.

Cal remarcar que tota aquesta producció destinada als més petits lectors, es caracteritza per un elevat nivell de qualitat, tant en la tria dels il·lustradors com en les condicions de reproducció, fet notable ateses les dificultats materials en què es desenvolupa la producció d'aquesta dècada. I més encara, veurem que l'editorial aposta per l'experimentació formal en la presentació de les seves obres, i en el catàleg d'aquest anys trobem l'edició dels anomenats "Libros escenario", i també la col·lecció "Libros pequeñines", dues sèries que se singularitzen pel seu aspecte. La primera col·lecció es

⁵⁰⁰ Els drets per a la traducció de *El libro del petróleo*, *El libro del oro*, *El libro del carbón* i *El libro del hierro y del acero* varen ser adquirits el març del 1936, per 250 dòlars, juntament amb els tres primers títols de la sèrie, que varen ser publicats durant la guerra. Pel mateix preu, al gener de 1944 s'adquiriran els drets de traducció de *El libro del maíz*, *El libro del trigo*, *El libro del azúcar* y *El libro del arroz*.

⁵⁰¹ Elisabeth Mulder Pierluisi (1904) és una poetessa i novel·lista que col·laborà a la revista literària *Brisas*, publicada a Mallorca i que publicà altres obres a l'Editorial Joventut, preferentment de poesia, però que no escriví res més per a infants. Cf. Juan Manuel de Prada. "Elisabeth Mulder, alba y crepuscular"..., 1998. A l'AEJ. Caixa Contractes. Elisabeth Mulder, es conserva el contracte de plena propietat dels drets per als *Cuentos del viejo reloj*, signat el 13 de febrer de 1936, per 1.000 ptes. Com en tants d'altres casos, cal atribuir a les circumstàncies de la guerra, el fet que transcorri tant de temps entre la signatura del contracte i l'aparició de l'obra el 1941.

⁵⁰² Aquesta obra, com tantes d'altres que ja hem esmentat, estava planificada des d'abans de la guerra, ja que el contracte signat per E. Mulder està datat al febrer de 1936. AEJ. Caixa Contractes. Elisabeth Mulder.

⁵⁰³ Carmen Baroja Nessi (Pamplona 1883-Bera de Bidasoa 1950). Germana de Pío Baroja i mare de Julio Caro Baroja. Molt relacionada amb l'entorn intel·lectual, és una activista cultural que, a més d'escriure, es dedica a labors artístiques, especialment el repussat. Casada amb l'editor Rafael Caro Raggio.

caracteritza per presentar les imatges en dues pàgines encarades que en obrir-se permeten veure la següent; el text, molt minso, va imprès a l'espai que correspondria a les contracobertes. El llibre és tot ell en cartoné, per tal que pugui aguantar-se dret i permeti visualitzar completament els “escenaris”. Només van publicar-se'n tres títols, il·lustrats a tot color i d'una complexitat notable en l'enquadració, amb títols com *El Circo* (1942) de Susanne Ehmcke,⁵⁰⁴ i *Caperucita roja y los tres ositos* (1944), versió de dos contes populars adaptada i dibuixada per Mercè Llimona i *El negrito Sambo* (1943), un conegut conte anglès publicat per primera vegada el 1899, difós i reeditat abastament a Anglaterra.⁵⁰⁵ La segona col·lecció adreçada als lectors més petits és tota ella original de Concepció Zendrera que, amb aquest textos, fa les primeres incursions com a escriptora. La sèrie de contes de caire tradicional deuen la seva originalitat, bàsicament, al format diminut (7 x 7cm). De fet, ja des de l'època de “El cuento Rosa”, Joventut havia mantingut una línia de publicació de contes de sempre, adaptats als primers lectors, que ara es posa al dia amb aquesta col·lecció.⁵⁰⁶

Un cas especial en la pràctica editora de Joventut és la publicació de *Las aventuras de Pinocho*, que aparegué el 1941. Aquesta edició té una gènesi bastant complexa, ja que els drets d'aquesta obra estaven repartits: Joventut tenia els drets en llengua catalana, i ja n'havia fet una edició el 1934, però els drets en llengua castellana estaven en mans de Saturnino Calleja.⁵⁰⁷ Pel que es desprèn de la correspondència que mantenen Zendrera i Calleja, entre 1940 i 1941, sembla que durant la guerra Calleja havia deixat de banda la seva tasca editorial i que tot just aleshores reprenia la seva activitat. En aquest moment, Josep Zendrera li proposa un acord que li ha de permetre editar, temporalment, el *Pinotxo* en castellà i, a canvi, ell li cedeix els drets per una edició de *Heidi*.⁵⁰⁸ En aquest punt, quan sembla que el conveni ja és un fet, Calleja fa al·lusió a una editorial de Buenos Aires que ha publicat una edició fraudulenta del *Pinotxo* en castellà i que creu que es “una filial de uds.”. Zendrera corre a aclarir-li que es tracta de Molino i que ell

⁵⁰⁴ Susanne Ehmcke es una autora i il·lustradora alemanya, en actiu des dels anys trenta. A més d'aquesta obra, també va realitzar les il·lustracions de l'enciclopèdia infantil *Duden*, publicada per Joventut a partir de 1970.

⁵⁰⁵ Editorial Zodiaco de Barcelona en va publicar una edició el 1947, traduïda per Maria del Rosario Conde de Cela, en un format relligat en espiral i amb pestanyes per a moure alguns elements, i amb il·lustracions de Julián Wehr. El procediment és patentat per Duenewald Printing de Nova York. Col·lecció “Zodiaco de ilustraciones movibles”, citat per INLE, *Libros infantiles y juveniles...*, r. 877.

⁵⁰⁶ La col·lecció s'inspirava en una de similar, publicada a Londres per Oxford Press. Vegeu Annex 2, Les col·leccions infantils i juvenils, “Los libros pequeñines”.

⁵⁰⁷ Calleja n'havia fet una primera edició el 1912, molt poc fidel a l'original en què s'espanyolitzaven els trets del personatge, que fou recreat per l'il·lustrador Salvador Bartolozzi, i que generà a partir de 1917 una extensa col·lecció protagonitzada pel ninot. A la Biblioteca de la Santa Creu se'n conserva una edició de 1935. L'editorial Calleja publicà una segona edició de l'obra el mateix any 1941, segons consta al catàleg de la Biblioteca Nacional.

⁵⁰⁸ AEJ. Caixa Correspondència Espanya. Carta del 17 de gener de 1941.

no hi te res a veure, la qual cosa celebra Calleja, donat que es un “hecho poco brillante”.⁵⁰⁹ Finalment, com a compensació, Zendrera li envia llibres publicats, per tal que Calleja els comercialitzi, i s’obliga a fer constar aquest conveni al pròleg de l’edició que apareixerà el 1941.⁵¹⁰

En aquesta època que, com veiem, es caracteritza per una edició de tipus possibilista, es fa difícil establir una línia o política específica en la selecció de les noves obres del catàleg. Gairebé exhaurida la possibilitat d’editar les seqüeles d’obres publicades abans de la guerra, i donat que encara era molt difícil negociar els drets estrangers, la producció de novetats es centra en uns pocs autors anglesos i francesos i, sobretot, en les obres dels autors espanyols. Són aquests darrers els que constitueixen el bloc més nombrós, però alhora, el menys variat quant a les propostes narratives. Aquesta situació s’agreuja encara més a partir de 1947, quan, com ja hem comentat, el nombre de noves propostes cau en picat, mentre que l’activitat editorial es manté a base de reimpressions o d’edicions que presenten lleugers canvis de presentació. L’etapa la podem cloure entorn l’any 1951 en què detectem certa recuperació de l’activitat en les línies característiques de l’editorial.

És probable que aquesta indefinició en el catàleg respongui també a una certa incertesa al si de l’editorial quant a les responsabilitats sobre la secció infantil i juvenil. Certament, encara que des del 1944 Conxita Zendrera apareix com a directora d’aquesta línia d’edició, en aquests anys de formació es fa molt difícil d’imaginar que gaudís d’una total independència per a desenvolupar els seus projectes. Caldrà esperar encara un temps per tal que es deixi notar en el catàleg la ma de la nova editora que, amb els anys, demostrarà tanta habilitat com el seu pare a detectar les propostes editorials més interessants, tant des del punt de vista de la innovació com des de la vessant comercial.

⁵⁰⁹ AEJ. Caixa correspondència. 31 de març de 1941. Efectivament, a la Library of Congress consta una edició de Pinocho, feta per Molino a Buenos Aires l’any 1941, il·lustrada a color i amb 71 pàgines.

⁵¹⁰ Efectivament, en aquesta edició de Joventut, hi consta la nota preliminar següent: “Editorial Juventud, que tiene a gala el haber dado a conocer al público hispano americano las obras maestras de la literatura infantil universal, tales como *Peter Pan* y *Wendy*, *Maya la abeja*, *Heidi*, *Alicia en el país de las maravillas*, *Bibi*, *Emilio y los detectives*, etc. ha tenido un especial interés en incorporar a su colección la famosa obra de Collodi, *Pinocho*, originalísimo personaje que, con sus extraordinarias aventuras ha hecho y seguirá haciendo las delicias de los niños. Queremos hacer constar aquí nuestra gratitud a la Editorial Saturnio [sic] Calleja por las facilidades que nos ha dado para el logro de nuestro propósito. Edición autorizada por la editorial S. Calleja SA propietaria de los derechos de traducción en el idioma español”.

Indicis de canvis a la dècada dels cinquanta

A partir de 1951 en què, com hem comentat, alguns autors situen un moment d'inflexió en el conjunt del món editorial espanyol de postguerra,⁵¹¹ també es pot detectar una lenta represa de la producció infantil i juvenil de Joventut, a cavall entre l'antic règim editorial però amb algunes iniciatives que fan preveure canvis significatius en les edicions. Efectivament, aquest canvi d'actitud del règim, que tendirà a facilitar una més gran penetració de les obres estrangeres, li permetrà de reprendre —encara que molt lentament— les seves tradicionals traduccions. D'altra banda, aquest moment de relativa obertura, coincidirà amb un procés de renovació interna de l'editorial que atribuirà més pes específic a les decisions que prenen es noves generacions.

A més, el canvis en l'ambient polític també permetran que es reemprenguin, bé que tímidament, algunes edicions en llengua catalana i així, el 1951, Joventut podrà publicar l'obra de Carles Riba *Els sis Joans*, magníficament il·lustrada per Josep Narro, la versió castellana de la qual, sota el títol de *Seis Juanes*, correrà a compte de M. Luz Morales. Probablement, el fet que Manent fos l'editor literari de Joventut féu possible aquesta línia de publicacions primerenques en català, com també degué influir en l'edició de la resta de títols de Joventut.

En aquest període, i probablement arrel d'aquest canvi intern que abans esmentàvem, Joventut reprèn tímidament el restabliment de les col·leccions com a unitat de producció, un instrument que havien estat abandonades arran la crisi desfermada per les prohibicions del nou règim, que havia eliminat les col·leccions en català i n'havia desmuntat la resta. I si a principi de la dècada les traduccions apareixien fora de col·lecció, encara que amb un format més o menys homogeni, ara s'inscriuen en una nova col·lecció, la col·lecció "Juventud", que apareix el 1957 i que estarà formada, preferentment per novel·les juvenils, adreçades ara ja a ambdós sexes. Per a nodrir aquesta col·lecció, Joventut recorre normalment als editors més relacionats amb Zendrera, d'origen alemany o francès, preferentment. De l'alemany, curiosament, es tradueixen dos clàssics universals, com *Las Aventuras de Huckleberry Finn* i *Las Aventuras de Tom Sawyer* de Mark Twain, aparegudes l'any 1957 i totes dues il·lustrades per Walter Trier, l'il·lustrador de la sèrie protagonitzada per Emili, que també il·lustra *Las dos Carlotas* del mateix Erich Kaestner (1957). D'altra banda, i sempre entre les traduccions que configuren la nova col·lecció "Juventud", també

⁵¹¹ Com hem vist, Jaime García Padrino i Albert Manent coincideixen a situar la fi de l'autarquia cap el 1953, mentre que Moret l'avança el 1950. En qualsevol cas, les polítiques encaminades a facilitar les relacions comercials amb l'exterior trigaran uns anys a donar fruits i a materialitzar-se en canvis significatius en les edicions, de manera que és possible que aquesta represa que detectem en Joventut sigui el resultat d'aquests canvis.

s'inicia una línia temàtica que té un correlat evident amb algunes de les línies que l'editorial destina als lectors adults. Es tracta de llibres de viatges o d'aventures en espais naturals, preferentment amb obres il·lustrades, entre les que destaquen les l'aventurer André Demaison, *El libro de los animales llamados salvajes* (1955)⁵¹² i *Kalidia, princesa de África* (1955), ambientades al continent africà, o *El grumete de la "Niña"* de Louis Delluc (1955). Totes són obres d'originals francesos, que inauguren una línia de traducció que no havia estat especialment conreada per l'editorial però que, a partir d'aquest moment, s'intensificarà notablement.

En la línia de les noves traduccions, citarem la publicació d'algunes obres d'autors totalment desconeguts a Espanya, com la de Julius Berstl *Pimplomplimps: vida y aventuras de un muñeco de caja de sorpresas* (1952), un recull de contes protagonitzats per un ninot de molla.⁵¹³ Traduïdes de l'anglès, es publiquen *Oro soñado* (1955), una obra de David Severn, que ja havia publicat en la dècada anterior, i també una obra, David Craigie,⁵¹⁴ *Dos niños en la Luna* (1952), que narra un viatge interespacial que s'inscriu en el gènere de la ciència ficció, fins a aquell moment poc corrent en la literatura infantil.⁵¹⁵

Els anys cinquanta veuran també la publicació per part de Joventut d'algunes obres clàssiques en versió de Walt Disney, basades en les seves pel·lícules.⁵¹⁶ La primera data de 1950, *El conejito Tambor*, història protagonitzada pel conillet amic de Bambi, el cervatí que va inspirar l'obra de Fèlix Salten (1950),⁵¹⁷ i també la versió del clàssic de J.M. Barrie, *Peter Pan*, aparegut el 1955, i que constituirà un èxit de vendes extraordinari per l'època, amb deu mil exemplars venuts en un any.

⁵¹² L'obra va obtenir el Grand Prix de l'Académie Française de l'any 1929. Existia una edició anterior feta a l'Argentina per l'Editorial Espasa Calpe, el 1942.

⁵¹³ Julius Berstl (Bernburg 1883-Santa Bàrbara, Cal. 1975), dramaturg i crític teatral, al 1936 va emigrar a Gran Bretanya, on escrigué obres teatrals radiofòniques i feu de traductor. L'obra *Pimplampauz* va ser publicada a Hamburg per G. Westermann al 1925.

⁵¹⁴ Pseudònim de Dorothy Craigie que signa les seves obres amb el pseudònim Nascuda a Londres, l'any 1908.

⁵¹⁵ L'obra havia estat publicada l'any 1948 a Londres, per l'Editorial Eyre amb el títol *The Voyage of the Luna I*, i, el 1950, l'Editorial Arthaud en fa una edició francesa. És possible que aquesta fos la línia d'arribada de l'obra a Joventut, donada l'estreta relació que hi havia amb aquesta casa editorial de Grenoble.

⁵¹⁶ De fet, les obres de Walt Disney havien estat publicades en castellà a Espanya, des de 1934, simultàniament a Madrid i a Barcelona, d'una banda per la Sociedad General Española de la Librería, que publica versions impreses de les pel·lícules de la factoria, com ara *El Arca de Noé: película de dibujos...*, traduïdes per Antoniorrobes i, de l'altra, les publicades per Molino iniciades amb *El Ratón Mickey en el circo* (1934). Entre els anys 44 i 46 les obres de Disney són publicades a Barcelona per Rieusset i, a partir dels anys cinquanta, a més de Joventut, Hyma, Mateu, Mauri i Villar s'afegeixen a les editorials que publiquen les versions d'aquest il·lustrador.

⁵¹⁷ D'aquesta versió de Walt Disney, no n'hem pogut localitzar cap exemplar, tot i que segons les dades d'edició, se'n van tirar 9.750 al juny de 1950.

No obstant aquestes tímides mostres de recuperació del mercat de les traduccions, la producció de Joventut de la dècada dels cinquanta és encara —numèricament parlant— molt marcada per les obres d'autors espanyols. En aquest sentit, perviuen de manera clara les línies que l'havien definit en l'etapa precedent, i així, per exemple, es manté la producció específica per a nenes que, com hem vist, s'articula a partir de les obres d'Ilde Gir. D'aquesta dècada són *Adiós Marialí* (1952) i *Las peripecias de Anina* (1953), amb il·lustracions d'Elvira Elias, a les quals s'afegeix *Lilí, la ahijada del colegio* (1958), il·lustrada per M.T. Alcobé. A les aletes de la sobrecoberta d'aquesta darrera obra es defineixen clarament les característiques del gènere, ja que es tracta d'una “encantadora e interesante novela para niñas de 8 a 14 años”, l'acció de la qual es desenvolupa en un “colegio, y la pequeña Lilí, su protagonista, es un personaje tan exquisito como los de las peripecias de Anina y de Marialí, de sobras conocidos de nuestras lectoras. Ilde Gir, autora preferida de las niñas, sabe unir de un modo perfecto lo agradable y lo educativo. Su finísima sensibilidad y la ternura con que dibuja sus personajes justifican el éxito de esta popular autora. Las ilustraciones de M. Teresa Alcobé interpretan con gran delicadeza el espíritu del libro”. També podríem adscriure a aquesta tendència les obres de Florencia de Arquer [pseud. de Mercè Gibert], com *El secreto de María del Mar* (1954), *La princesa del Bósforo* (1958) i *El silencio de Ethel* (1959). Lluny d'aquesta línia, un altre autor espanyol que ara veu publicada la seva obra a Joventut és Salvador de Madariaga, amb un recull de poemes titulat *El sol, la luna y las estrellas* (1954).

D'altra banda, l'editorial continua reeditant alguns clàssics que ja eren al seu catàleg com *El libro de las fábulas* (1958), ara il·lustrat per Mercè Llimona.⁵¹⁸

Al llarg de l'estudi hem esmentat algunes publicacions no literàries, escrites expressament per a la divulgació infantil, que si bé no han tingut un pes específic en el catàleg de l'editorial, sí que han significat aportacions interessants en el panorama de l'edició de llibres de coneixements per a infants al país. Potser de les més destacables han estat les ja comentades traduccions de les col·leccions creades per Maud i Miska Petersham, publicades als Estats Units al desembre de 1933, i editades per Joventut des de l'any 1936. A la segona part dels anys cinquanta apareixeran nous títols de la col·lecció, integrats en la sèrie “Petersham Historia Sagrada”: *David, José y sus hermanos*, *Moisés* i *Rut*, totes publicades l'any 1957, i amb idèntica presentació que les

⁵¹⁸ La primera edició de *El libro de las fábulas*, il·lustrada per J. Llaverias, aparegué el 1930.

sèries precedents, tot i que amb un format lleugerament més rectangular. De fet, a tot Espanya, la publicació d'obres religioses per a infants presenta un increment notable arran de la celebració, el 1952, del Congrés Eucarístic Internacional i és potser en aquesta línia que hem d'analitzar l'aparició d'aquests títols que es desmarquen clarament dels que s'editaren al finalitzar la Guerra Civil, i amb els que no presenten cap continuïtat. En el mateix apartat d'obres de coneixements, continuen apareixent alguns títols de la col·lecció "Gente grande para gente pequeña", que ara s'incrementa amb aportacions més hispàniques com les biografies de *Miguel de Cervantes* (1952) i *Teresa de Jesús* (1953), totes dues de Josefina Carabias, una autora molt versàtil que representa l'estil més hagiogràfic dins el gènere, lluny de l'equanimitat amb què eren tractats els personatges biografiats en els primers títols de la sèrie.⁵¹⁹

Als anys cinquanta, Joventut publica altres obres divulgatives, entre les quals, alguns títols de "producció pròpia" que, essencialment, reaprofiten materials prèviament editats a la casa o confeigits a partir de models extrets d'algunes obres estrangeres. Així, *El Primer libro del muchacho moderno*, que apareix el 1955, és una revisitació de *El muchacho moderno: el libro de los grandes inventos*, de 1935, on es recullen una sèrie de textos referits a invencions contemporànies i, sobretot, a transports i comunicacions.⁵²⁰ En la mateixa línia de divulgació, cal esmentar la publicació de *El libro de los trenes*, (1955) que s'insereix en la col·lecció "Grandes álbumes Juventud".

Com ja hem destacat en el recorregut que fins ara hem traçat, Joventut és una editorial preocupada per la presentació formal dels seus productes. En les edicions més convencionals, té cura de la qualitat de la il·lustració —sempre dins un classicisme poc trencador— i de l'enquadrernació, però també busca presentacions innovadores. Així, fins i tot en èpoques de certa penúria econòmica, l'editorial s'havia avançat amb la publicació de llibres articulats o pop-up, com el *Peter Pan* de Saló que havia aparegut en plena Guerra Civil, i havia mantingut certa continuïtat en aquesta modalitat als anys quaranta amb títols com *El circo* i *El negrito Sambo*. El 1951 Joventut publica l'obra *Casa de muñecas* escrita i il·lustrada per Elvira Elias, a mig camí entre el pop-up i el llibre joc. En aquest moment, també es reprendrà la publicació de la col·lecció de petit format anomenada "Libros pequeñines", d'adaptacions molt simplificades de contes tradicionals, fetes per la mateixa Concepció Zendera, els primers títols de la qual havien aparegut a 1945 i que ara s'amplien amb vuit títols nous que apareixeran el 1954.

⁵¹⁹ Josefina Carabias ja havia publicat una obra a Joventut, titulada *La mujer en el fútbol*, l'any 1950.

⁵²⁰ Vegeu la nota 469, on s'explica com es gesta l'edició de 1935 d'aquesta obra.

Però, com dèiem, aquesta és una època de canvi, que incorpora alguns dels elements més significatius de la producció de Joventut. En aquest sentit la publicació més innovadora i que més rendiment havia de donar a l'editorial, no només des d'un punt de vista crematístic, sinó sobretot, des d'un punt de vista propagandístic, seria la de les aventures de Tintin, el jove reporter, creat pel belga Georges Rémi.

En realitat, es tractava d'una aposta molt arriscada ja que com indica Conxita Zendrera, “els llibreters i la gent de casa meva deien que un còmic de 64 pàgines, enquadernat i molt més car que el *TBO*, no es vendria.”⁵²¹ I, efectivament, al desembre de 1958 s'imprimeixen els dos primers títols del que serà una extensa col·lecció: *El cetno de Ottokar* i *Objetivo: la luna*, dels quals, amb un optimisme poc justificat, se'n fa una tirada inicial de 10.000 exemplars que trigaren més temps del previst a exhaurir-se.⁵²² Es tractava d'un gènere nou que tot just s'obria camí en un mercat editorial molt esclerotitzat, però que al cap de dos o tres anys havia de triomfar, com ho demostra el fet que entre aquesta primera edició de 1958 i l'any 1985, es varen arribar a tirar 250.000 exemplars de cadascun dels títols.

Poc temps més tard, l'any 1959, apareixen els primers títols d'una altra col·lecció que també tindrà un èxit notable, la col·lecció “Campanilla” que es publicarà posteriorment en català com a col·lecció “Faràndula”. Aquests llibres estaven pensats per als primers lectors, amb un predomini notable de la imatge sobre el text, i reproduïen situacions comunes en la vida dels infants. Dels títols publicats n'hi ha una sèrie escrita i il·lustrada per Gilbert Delahaye, protagonitzada per una nena anomenada Martita (o Mariona segons la llengua) i uns altres títols protagonitzats per animals. En el seu moment, aquestes obres per a petits lectors basades en el fet quotidià eren una innovació, més si es presentaven en un format generós i amb unes il·lustracions de qualitat, fet que va ser molt valorat per la crítica contemporània.⁵²³

D'altra banda, el final de la dècada coincideix amb la recuperació de la publicació de noves obres en formats de luxe, que nodriran de nous títols la col·lecció “Cuentos de arte”, fins ara tancada amb les obres d'Andersen, Barrie, Bonsels, Carroll i Spyri. A aquesta sèrie ara s'hi afegirà un clàssic, el *Robinsón Crusoe* de Daniel de Foe (1960) i

⁵²¹ Marc Andreu. “El ceptre de Tintín. Aniversari llibresc. 75 anys d'Editorial Joventud.”. *El periódico*, 25 de setembre de 1998.

⁵²² Pablo Zendrera. [Comunicació personal, 5 de febrer de 2004]

⁵²³ R. S[antos] Torroella. “El libro infantil y juvenil. La colección Campanilla”. *La Hoja del lunes*, 1 de març de 1960.

un nou clàssic, *La princesita que pedía la luna*, de l'escriptora britànica Eleanor Fargeon, que va merèixer la medalla del prestigiós premi Andersen el 1956, en la seva primera edició. Com correspon a la col·lecció, aquestes obres es presentaven en format de luxe, enquadernades en tela i il·lustrades profusament, la primera, per Josep Narro i, la segona, per M. Dolors Salmons.⁵²⁴

L'eclosió de les noves edicions

Com ja hem indicat al descriure el marc general per al llibre infantil, els anys seixanta són anys de renovació en el panorama editorial català. En part, aquesta renovació vindrà de mà del món eclesiàstic, que tindrà un paper important en la fundació de les primeres revistes infantils, però també s'exercirà des del món de l'ensenyament més vinculat als moviments de reforma educativa. En aquest context, l'Editorial Joventut apareix al marge d'aquestes dues corrents dominants, però sense quedar enrere. No oblidem que aquesta nova situació que ara s'instal·la en el món cultural respon a una tímida obertura del règim que, en el cas de l'edició, implicarà la pràctica desaparició de les prohibicions que pesaven sobre l'edició en català, pel sol fet de ser-ho, propiciant que aquesta ja no sigui l'excepció.

Així, Joventut reprèn el que havia estat, des de sempre, la línia d'editar majoritàriament i, si pot ser, simultàniament, en català i castellà. Aquesta política s'inicia, de nou, amb la publicació de les obres d'Enid Blyton,⁵²⁵ una autora de culte per als lectors, que veu traduïdes les seves obres sobre el "Club dels set secrets", els primers títols de la qual sèrie apareixen el 1962 en ambdues llengües. Amb aquestes publicacions s'inicia a Catalunya la moda de les novel·les de colla que, fins i tot, generaran un estil propi que tindrà com a paradigma els esforçats i conscienciats protagonistes de *El zoo d'En Pitus*, editada per La Galera l'any 1966.

Per als primers lectors, i en la mateixa línia que es va iniciar en la dècada anterior amb les traduccions de les històries protagonitzades per Martita, aparegudes a la col·lecció "Campanilla", a partir de 1963 pareix una nova sèrie que també té una nena, Carolina, com a fil conductor, i que mai no es va traduir al català. Totes dues sèries presenten un nou prototipus de nena activa, amb iniciatives, que ja es distancia de les propostes edulcorades de l'època precedent, però que és encara molt lluny d'una altra nena més

⁵²⁴ D'aquestes dues obres se'n feren també edicions en cartoné, però amb menys il·lustracions, aparegudes a la col·lecció "Azul", que es venien al preu de 70 pts., mentre que els de la col·lecció "Cuentos de Arte" en costaven 190.

⁵²⁵ De fet, l'Editorial Molino havia iniciat la publicació de les obres d'aquesta prolífica autora anglesa el 1955, amb la sèrie "Aventura", que, a partir de 1958 s'incrementà amb els títols de la sèrie "Misterio".

radical: la rebel Pippi, creada per Astrid Lindgren. L'aparició de *Pippa Mediaslargas* el 1962 però, sobretot, la divulgació posterior arran de la sèrie televisiva, va provocar una gran controvèrsia a la minsa premsa que s'ocupava del llibre infantil en aquell moment, on les veus més conservadores s'escandalitzaven que es proposés als lectors infantils un model tan iconoclasta.⁵²⁶

Els nens, per la seva banda, també tenen personatges de ficció propis, en la figura d'Óscar, un nen que a partir de 1962, protagonitza una sèrie creada per Carmen Kurtz —pseudònim de Carmen de Rafael Marés—, que es veurà embolicat en les més diverses aventures.⁵²⁷ Tant els llibres d'Astrid Lindgren com els de Carmen Kurtz es publicaren a la col·lecció “Juventud”, com també s'hi publicà *Un castillo en el camino* (1962) de M. Marcela Sánchez Coquillat.⁵²⁸ Aquesta obra, il·lustrada per E. Elias, registrà un èxit molt notable quan rebé el Premio Nacional de Literatura Infantil de 1963, atorgat per la Comisión Católica Española de la Infancia, pel text i per les il·lustracions.⁵²⁹

En aquesta col·lecció, molt heterogènia, es varen publicar també algunes obres en versió castellana d'autors catalans com Sebastià Estradé amb la novel·la de ciència ficció *Un más allá sin fronteras* (1968),⁵³⁰ i Robert Saladrigas, amb *Alex, el 8 y el 10* (1970)⁵³¹ i, també, l'obra de Manuel Maristany,⁵³² que l'any 1968 publica *Gurka, el águila que se escapó del Zoo*, on explica la història d'una àliga, una mica en la línia de defensa de la natura salvatge que ja havien apuntat a la dècada anterior les obres d'André Demaison, el reputat africanista.⁵³³

⁵²⁶ Teresa Mañà, “Una cincuentona llamada Pippi”, p. 15-18.

⁵²⁷ Amb *Óscar, cosmonauta*, s'inicia una sèrie que perviurà fins als anys vuitanta. Curiosament, el 1966 apareix publicat un títol de la sèrie *Óscar Espeólogo*, a l'Editorial Cid de Madrid, il·lustrat per Odile, filla de Carmen Kurtz. No obstant, es reemplen la publicació dels títols de la sèrie a Joventut a partir de 1977, quan apareixen publicats *Óscar en las islas*, *Óscar, Kina y el láser* (1979) i *Óscar Buna y el Rajá*, (1981). Tot i l'èxit de públic, d'aquesta sèrie només es traduirà un títol al català, *Óscar agent secret*, l'any 1990. L'autora havia publicat un conte infantil titulat *Huevos de pascua*, publicat per Editorial Molino l'any 1947. L'obra *Óscar, espía atómico* va rebre el guardó de la Comisión Católica Española de la Infancia de 1964, al millor llibre pel text i per les il·lustracions.

⁵²⁸ Aquesta autora havia publicat el 1952 una obra infantil, titulada *Los guantes mágicos*, a l'Editorial Seix i Barral.

⁵²⁹ En vuit anys es vengueren d'aquest títol 18.192 exemplars, amb una mitjana de 2.274 exemplars anuals.

⁵³⁰ Sebastià Estradé combinava la seva dedicació científica amb la literatura i la divulgació per a infants, a través, preferentment, de col·laboracions a la revista infantil *Cavall fort*. Aquesta obra va ser publicada en català per Estela amb el títol *Més enllà no hi ha fronteras*, dins la col·lecció “El nus”, l'any 1966.

⁵³¹ D'aquesta obra també en va publicar l'edició en català, al mateix any 1970.

⁵³² A la contracoberta de l'obra es presenta Manuel Maristany com un aventurer intrèpid que va travessar l'Àfrica en moto en l'anomenada “Operación Impala” i ja va escriure un llibre que porta aquest títol per a una col·lecció d'adults. Gran esquiador, va escriure també *Ha nevado en La Molina*, així com l'obra *Rikki-tikki*, la història d'una mangosta.

⁵³³ André Demaison, *El libro de los animales llamados salvajes* (1955).

A la col·lecció “Juventud” també s’hi van incloure la majoria de les traduccions d’obres d’autors contemporanis europeus destinades als joves lectors, algunes de les quals enceten temes fins ara poc conreats en el context català. Apareixen així l’obra de Maria Gripe *El papa de noche* (1974), que tracta la família monoparental; *La abuelita en el manzano* (1969) de Mira Lobe, en el camp de la fantasia, o l’obra de Maurice Druon, *Titsú, el de los pulgares verdes* (1965), protagonitzada per un nen que no creix que presenta un personatge en la línia del Petit príncep, Peter Pan o Pippi, en una obra “essencial, gens maniqueista, amb elements de nonsense poc habituals en la literatura infantil francesa”, segons Bettina Hürlimann.⁵³⁴ Sèrie pròpia, dins la mateixa col·lecció, van merèixer les aventures del formidable detectiu Teban Sventon, obra de Ake Holmberg, que només varen aparèixer en castellà i que es van publicar a partir de 1963, inaugurant el gènere detectivesc en versió infantil.

Pel que fa als lectors més petits, l’editorial va publicar diverses obres de producció autòctona en col·leccions específiques que, al final del període, modernitzaran una mica el gènere. Aquestes col·leccions, a mig camí entre la ficció i els coneixements, adoptaren una presentació més moderna, amb formats inusuals, i van significar també una aposta per la renovació en els aspectes gràfics amb la consolidació d’alguns dels nous il·lustradors —il·lustradores, hauríem de dir, per ser més exactes— com Rita Culla, Maria i Roser Rius, Glòria Carasusan i Asun Balzola. En primer lloc, el 1963, apareix la sèrie “Jardí d’infants”, que es publica de manera simultània en castellà amb el títol “Jardín de infancia”, i que incorpora textos breus, majoritàriament, adaptacions de Concepció Zendrera però també alguns originals d’altres autors.⁵³⁵ Aquesta col·lecció portava com a subtítol el significatiu lema “Leer para saber”, i tenia com a objectiu el món escolar que, poc a poc, recupera el llibre infantil com a eina per al lleure i l’aprenentatge.

En la mateixa línia, molt a final del període, al 1969, apareixen els primers títols de la col·lecció “Kukurukú”, que es varen publicar també en català i castellà, ja des del principi. Aquesta col·lecció de gran format apaïsat es completarà durant els anys setanta.

⁵³⁴ L’obra original s’havia publicat el 1957. Cf. Bettina Hürlimann, *Tres siglos de literatura...*, p. 194.

⁵³⁵ En aquesta col·lecció aparegué el títol *Història d’una foca*, obra d’Anna Maluquer que era una nena de tot just dotze anys. L’obra es va publicar per iniciativa de seu germà petit, que la va portar a l’editor. Va ser traduïda al castellà per Pilar Tornos, una altra nena de catorze anys.

D'altra banda, a la dècada dels seixanta, i tal com ja havia fet anteriorment, Joventut també publicà diverses obres de coneixements que foren ben rebudes en els àmbits escolars, que no disposaven de llibres de suport a l'ensenyament. Parlem de la col·lecció "Panorama", també de procedència francesa, obra d'Alain Grée i protagonitzada per Tom i Irene amb els quals el lector s'aproxima al coneixement dels temes més diversos: des dels ocells al petroli, passant pel riu i el bosc. Aquests títols no es traduiran al català fins a la dècada dels vuitanta.

Tota aquesta varietat de títols i d'autors de procedències diverses queda eclipsada, no obstant, per la imponent presència en el catàleg de dos autors indiscutibles, que han contribuït com cap altre a donar a conèixer el nom de l'editorial i a fer-ne possible una continuïtat poc comuna. Es tracta de l'autor belga Hergé, pseudònim que utilitzava Georges Rémi,⁵³⁶ artífex de la sèrie de còmics protagonitzada pel repòrter Tintin, amb més de vint títols publicats entre 1959 i 1969 i de l'autora britànica Enid Blyton, amb una obra dilatadíssima, publicada de manera dispersa en diverses editorials i que, a Joventut, edita les obres protagonitzades per les colles dels Set secrets i els Cinc.⁵³⁷

4.4 LES COL·LECCIONS INFANTILS D'EDITORIAL JOVENTUT

A l'hora d'establir el catàleg de col·leccions en què s'han articulat els llibres infantils i juvenils publicats per l'editorial Joventut, apareixen diverses dificultats degudes, essencialment, als molts canvis de política de col·leccions que ha seguit l'editorial i que ja s'han analitzat en el capítol corresponent.⁵³⁸

Aquests canvis de criteri han afectat notablement la inclusió dels títols a les diverses col·leccions, així com la pròpia denominació d'aquestes. En tot moment, han estat freqüents els canvis de noms en les col·leccions que se succeeixen i fins i tot es reprenen i, encara més freqüent, és que un mateix títol aparegui o abandoni una col·lecció sense una causa aparent. De vegades aquestes modificacions en el títol de les col·leccions són

⁵³⁶ Georges Rémi (Etterbeek 1907-Brusel·les 1983) L'any 1929 creà el personatge de Tintin, que aparegué per primera vegada a la revista infantil *Petit Vingtième*. Les aventures de Tintin es publicaren en forma d'àlbum a partir de 1932 per l'Editorial Casterman de Tournai. Cf. Numa Sadoul, *Conversations con Hergé*, p. 15.

⁵³⁷ Enid Blyton (Londres, 1897-1968) escrigué més de set-centes obres per a infants. Començà creant una revista infantil *Enid Blyton Magazin* i, poc després, la sèrie Nody que Joventut publicà a la dècada dels setanta, per a lectors molt petits, a la que seguiren moltes altres. Joventut publicà així mateix una obra autobiogràfica *La història de mi vida*, el 1987, en un estil directe pensada per als seus propis lectors infantils i juvenils. L'obra de Blyton ha estat traduïda a 63 idiomes.

⁵³⁸ Veure l'apartat 6.1 La col·lecció com a unitat formal.

molt subtils, com passa, per exemple, en la col·lecció “Los grandes clásicos de la literatura infantil”, que és esmentada per primera vegada al catàleg de 1927-28, i que veu reduir la magnificència dels esmentats autors quan es canvia per “Los clásicos de la literatura infantil”. Però sovint es tracta de canvis més notables, i així, aquesta mateixa col·lecció s’acaba denominant finalment “Las obras maestras de la Literatura infantil”. També es freqüent que s’iniciïn col·leccions que no tinguin continuïtat més enllà dels dos o tres primers títols, pràctica sovint ocasionada pel trasbals en la planificació que suposà l’esclat de la guerra civil, tal com passa, per exemple, en la col·lecció “Cuentos animados”.

D’altra banda, és bastant freqüent que la indicació de pertinença a una determinada col·lecció no consti en les obres publicades i que aquesta s’hagi d’establir a partir de fonts externes al propi llibre. En general, els catàlegs són una bona font per atribuir els títols a les diverses col·leccions tot i que, en ocasions, les informacions que apareixen en els diversos catàlegs són contradictòries. També podem trobar propaganda de les col·leccions, i de les obres que s’hi contenen, en les contracobertes i sobrecobertes dels llibres, tant en la part posterior com en les solapes, sense que el llibre de referència s’hi mencioni necessàriament.

Per analitzar les diferents col·leccions que al llarg d’aquest període establí l’editorial Joventut, hem cregut convenient de fer-ho separatament, en els dos períodes que van des de l’inici fins a finals de la guerra Civil i des de l’establiment del nou règim fins a la mort de Josep Zendera. Pera a cada període, hem distingit les col·leccions en funció de la llengua i les hem ordenades alfabèticament. No obstant, cal indicar que aquest tall cronològic, que tanta incidència tingué en la tria de títols a publicar i en tants altres aspectes de la vida de l’editorial, en algunes col·leccions no va significar canvis substancials ja que es van mantenir sense alteracions de format ni de títols que s’hi contenen. La postguerra, d’altra banda, va significar la desaparició de les col·leccions en llengua catalana, que no es reprendran fins als anys seixanta i l’aparició de noves col·leccions que conviuen amb les que configuren el fons editorial dels anys vint i trenta.

Com pot observar-se a la relació cronològica que segueix, la política seguida per a l’establiment de col·leccions diferí en funció de la llengua: mentre la majoria dels llibres publicats en castellà es relacionen en una col·lecció ja des del moment de la seva aparició, les col·leccions catalanes, amb algunes excepcions que es detecten, sobretot, a

la segona meitat dels anys seixanta, s'estableixen amb posterioritat a l'edició dels llibres i, a més, en resulten moltes menys en nombre.⁵³⁹

Per a cada col·lecció s'ha mirat d'establir la data d'inici i final de publicació, que s'ha fet constar entre parèntesi a continuació del títol, s'ha descrit el seu contingut, la presentació formal dels seus llibres i altres aspectes identificatius i s'ha procurat identificar els títols que en varen formar part. S'ha completat aquesta descripció amb altres detalls relatius a la producció, com ara les tirades i els preus d'inici. Igualment, per a cada col·lecció s'han seleccionat aquelles imatges de cobertes de llibres que il·lustrin millor els aspectes comentats.

4.4.1 Primer període 1923-1939

Col·leccions en llengua castellana

El cuento rosa (1926)

Aquesta col·lecció és la més antiga del catàleg de l'editorial.⁵⁴⁰ Va ser iniciada el 1926 per l'editorial Edita que, a l'agost d'aquell any ja havia publicat els dotze títols que componen la sèrie.⁵⁴¹ Apareix ressenyada en els catàlegs d'editorial d'Edita i també de Joventut, a partir de 1926.⁵⁴²

Els llibres que composaven la col·lecció tenien un format uniforme: eren petits i quadrats (14x14cm), enquadernats en rústica amb una coberta il·lustrada a color, i amb 24 pàgines. Es tractava de llibrets de poc preu, amb la particularitat que incorporaven dues làmines a color en tricromia, aspecte que l'editor ressalta en la presentació, sense oblidar, es clar, les seves qualitats morals:

Se trata de cuentos firmados por ilustres escritores e ilustrados por dibujantes que se han hecho famosos en la ilustración de la literatura infantil: Segrelles, Bocquet, Longòria,

⁵³⁹ Per al període comprès entre 1923 i 1939 es compten dotze col·leccions de llibres en castellà i només cinc en català.

⁵⁴⁰ En la caixa d'edició corresponent a tota la col·lecció, s'indica que el títol provisional de la col·lecció era "El cuento azul".

⁵⁴¹ En un fullet propagandístic de l'editorial Edita de juliol de 1926, es fa constar la intenció de continuar la col·lecció amb una segona sèrie, que mai no s'arribà a publicar.

⁵⁴² En el fitxer de control d'edicions no consten les tirades anteriors a 1930 que, amb tota probabilitat, va fer Edita ja des de 1926, a diferència del que s'ha observat en altres col·leccions i altres títols que d'Edita i Mentora passen a Joventut.

Ochoa, Apa (sic)...⁵⁴³ haciendo de El cuento rosa un conjunto de obras que junto a su alto valor moral, ameno e instructivo, ponen una gran calidad literaria.

Per les indicacions dels catàlegs i dels fullets publicitaris podem determinar que es tractava d'una publicació periòdica, d'aparició quinzenal i que cada volumet valia 30 cèntims.



Il·lustració 18 Presentació original de “El cuento rosa”, en les edicions de 1926.



Il·lustració 19 Coberta i contracoberta dels llibrets de la col·lecció “El cuento rosa”, en les reedicions posteriors. Com es pot veure, han perdut el color rosa que els caracteritzava, però encara conserven peu d'impremta Edita..



El fitxer d'edicions de l'editorial Joventut ressenya les que se'n varen fer a partir de l'any 1929 —les anteriors devien formar part del fitxer d'Edita— i devien tenir una bona acceptació ja que excepte un títol, *Hubo un payaso que lloró una vez*, tots els altres tenen dues edicions. Contràriament a altres col·leccions de la casa, no tots els títols tingueren la mateixa tirada inicial i les diferències podien respondre al seguiment de les vendes de les edicions anteriors. En general les tirades totals, sumant les dues edicions, van dels 6.000 exemplars als 10.000, aproximadament.

Els llibrets podien comprar-se individualment però l'editorial també possibilitava d'adquirir-los en d'altres modalitats. Així, es podien comprar relligats de tres en tres, amb unes cobertes de color rosa, decorades amb una orla vegetal en blau, al preu d'una pesseta amb cinquanta, i també es podien adquirir “los doce cuentos sueltos en una linda cajita “Estuche de ilusiones” bellamente decorada” al preu de cinc pessetes.⁵⁴⁴ A més, es podien obtenir petits descomptes si s'adquiria tota la col·lecció completa.

⁵⁴³ L'il·lustrador a qui es refereix aquesta informació no és Feliu Elias sinó, probablement, Àngel Femenias Aubert que signava amb l'acrònim AFA.

⁵⁴⁴ Un simple càlcul demostra que l'enquadrernació o la caixa era el que encaria el producte. Hem de tenir en compte, a més, que Josep Zendera era copropietari de l'empresa d'enquadrernació —Encuadernaciones Meseguer— que rebia aquests encàrrecs, com ho justifiquen els rebuts i els pressupostos que hem localitzat a l'arxiu de l'editorial i que posen de manifest la visió d'empresa global que tenia l'editor.

D'alguns títols d'aquesta col·lecció n'apareixen edicions de 1940, alguns sota segell editorial d'Edita i altres de Joventud, però no consten en els catàlegs d'aquell any ni dels successius.



Il·lustració 20 Portades de la col·lecció “El cuento rosa”, amb peu d'impremta “Juventud”, i ja sense el color rosa identificatiu. La contracoberta, constituïa un espai excel·lent per a la presentació de les novetats.

Títols de la col·lecció

- ∞ Apèl·les Mestres. *La princesa pastora*. 1a ed. 1926.
- ∞ Hegesippe Moreau. *La rata blanca*. 1a ed. 1926.
- ∞ María Luz Morales. *Marcialín el novelero*. 1a ed. 1926.
- ∞ Juan Aguilar Catena. *Hubo un payaso que lloró una vez*. 1a ed. 1926.
- ∞ María Luz Morales. *La princesa que nunca había visto el sol*. 1a ed. 1926.
- ∞ Magda Donato. *Buby liberta a una princesa*. 1a ed. 1926.
- ∞ Ouida. *La estufa de porcelana*. 1a ed. 1926.
- ∞ Alfonso Nadal. *El collar de lágrimas*. 1a ed. 1926.
- ∞ Alicia Rey. *Los invasores de Vilabella*. 1a ed. 1926.
- ∞ Oscar Wilde. *El gigante egoísta*. 1a ed. 1926.
- ∞ Gabriela Fernández. *Una niña desobediente*. 1a ed. 1926.
- ∞ Enrique de Leguina. *El discípulo de Aladino*. 1a ed. 1926.

Historias gráficas y anecdóticas (1926)

La col·lecció “Historias gráficas y anecdóticas” s'inicià l'any 1926, tot just engegades les edicions infantils. Es tractava de volums en rústica, amb unes espectaculars cobertes il·lustrades a tot color per Joan Pau Bocquet, d'unes dimensions més aviat grans, de 23 x 18 cm, i de 30 pàgines, amb 16 il·lustracions a quatre colors. Cada volum es venia a 1,50 pessetes



Il·lustració 21 *Historia gráfica y anecdótica de la navegación marítima*. 1926

Del primer títol, *Historia de la navegación aérea*, se'n va fer una tirada de 7.000 exemplars i, del segon,

Historia de la navegación marítima, la tirada fou de 10.000 exemplars. No obstant, el ritme de vendes devia ser lent ja que ambdós títols es mantenen molts anys al catàleg, sense que n'haguem documentat cap reimpressió: el primer títol, al menys, fins al 1937 i, el segon, encara apareix als catàlegs infantils de 1951.



Il·lustració 22 *Historia gráfica y anecdótica de la navegación aérea*. 1926.

Es tracta d'una col·lecció marcadament instructiva, com ho mostra —amb un to un pèl retòric— la presentació que en fa l'editorial en un catàleg de 1930:

Apenas iniciada esta colección, ha merecido despertar el interés de padres y maestros — unidos en la augusta tarea educacional— que con todo entusiasmo la han apoyado. Nuestras *Historias gráficas y anecdóticas* tienen por objeto, que juzgamos elevado y patriótico, de poner a los niños en comunicación con los progresos de la Humanidad, tanto los que nacieron de una luz encendida súbitamente en el cerebro de un sabio, como aquellos otros cuyo floreciente estado actual es hijo de un esfuerzo laborioso y tenaz.

Com s'indica en els catàlegs de propaganda,⁵⁴⁵ es tracta de “libros para aprender con facilidad cosas difíciles... Teniendo presente la máxima de que es preciso enseñar deleitando...”. Amb aquestes publicacions l'editorial pretenia “llenar un vacío en la literatura infantil española”.

⁵⁴⁵ AEJ. Catàlegs. *Navidad y Reyes*. 1926-27.

En un principi es preveia que la col·lecció havia de constar de cinc títols: Historia gráfica y anecdótica de la navegación aérea, Historia gráfica y anecdótica de la navegación marítima, Historia gráfica y anecdótica de la locomoción terrestre, Historia gráfica y anecdótica de los descubrimientos geográficos, Historia gráfica y anecdótica de los grandes inventos, i encara “otros interesantes volúmenes sobre la vida de los animales, la vivienda humana, costumbres exóticas, etc., etc.” Però, en realitat, només es van publicar els dos primers, que es venien al preu d'una pesseta amb cinquanta cèntims.



Il·lustració 23 Propaganda dels dos primers títols de la col·lecció.

Títols de la col·lecció

- ✎ *Historia gráfica y anecdótica de la navegación aérea*. 1a ed. 1930.
- ✎ *Historia gráfica y anecdótica de la navegación marítima*. 1a ed. 1930.

Los grandes cuentos ilustrados (1926-1935)

La col·lecció “Los grandes cuentos ilustrados” apareix ja en el primer catàleg datat el 1926-1927 i es manté com a tal en els catàlegs fins, l’any 1938, encara que molts dels seus títols continuen reimprimint-se fins a l’actualitat, sovint inserits en altres col·leccions.

El destinatari d'aquesta col·lecció sembla, en principi, l'infant entre vuit i dotze anys i per això “...el texto está impreso en letra grande muy legible” i té il·lustracions que ...” son debidas a reputados dibujantes”.⁵⁴⁶ Aquestes són les intencions dels editors en programar la col·lecció, però la mateixa amplitud de la franja d'edat dels destinataris fa que, en realitat, cada llibre tingui una presentació diferent en funció de l'edat del lector, conservant, això si, certa uniformitat en les cobertes.

En la presentació de la col·lecció, es menciona també la cura en la tria dels títols que constitueixen la col·lecció i que “los originales de todos ellos han sido cuidadosamente seleccionados, evitando toda clase de asuntos que puedan perturbar las tiernas inteligencias infantiles”.

D'inici, la col·lecció està constituïda per vuit títols: Primeras aventuras de Don Quijote; Sancho Panza, gobernador; Las aventuras de Peter Pan⁵⁴⁷; La Nueva Cenicienta,⁵⁴⁸ Aladino o la lámpara maravillosa,⁵⁴⁹ Canciones de Navidad, El caballero de la Cruz y El Príncipe Blanco.⁵⁵⁰ La relació dels primers títols ens defineix una col·lecció eclèctica, on les obres d'autors forans es barregen amb produccions autòctones i els contes meravellosos, que formen part de l'imaginari infantil, alternen amb les adaptacions de clàssics per a adults.

⁵⁴⁶ Aquestes característiques els feien aptes per als lectors més petits, però no es van mantenir en tots els llibres de la col·lecció. Aquesta és la causa que, en l'aproximació de distribució per edats que hem assajat en l'annex “Relació de títols classificats per edats de lectura”, els títols de la col·lecció es troben repartits entre dos grups d'edat: de 7 a 10 anys i de 10 a 14.

⁵⁴⁷ Es tracta d'una adaptació realitzada per María Luz Morales de l'obra de J.M Barrie, *Peter Pan y Wendy* que primer es publica en la col·lecció “Obras maestras” i posteriorment a “Los grandes clásicos de la literatura infantil”.

⁵⁴⁸ Al fitxer de control d'edicions consta com a primera edició la de 1929, data que pot ser errònia ja que a la Biblioteca de la Santa Creu es conserva un exemplar amb data 1927, però amb peu d'impremta Edita, que deu ser la que forma part d'aquesta col·lecció des d'un principi, encara que la resta de títols portin ja el segell de Joventut.

⁵⁴⁹ En aquest cas, al fitxer de control d'edicions consta la de 1926 d'Edita com a primera edició. Una segona edició d'aquesta obra es farà el 1931.

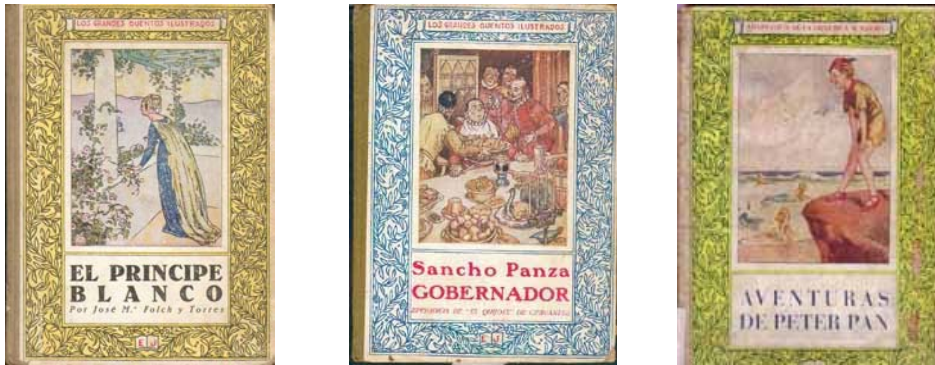
⁵⁵⁰ Aquesta obra aparegué publicada anteriorment en català sota el títol *El príncep Blanc. Rondalla en tres actes, en prosa*. Barcelona: Baguà, 1923 (Rovira i Ribé, *Bibliografía...*, núm. 1121)

En un primer moment, el format representa l'element identificador de la col·lecció, tal com es fa constar en la presentació per a l'esmentat primer catàleg on es destaca particularment l'aspecte dels llibres i el fet que són “profusa y magistralmente ilustrados... van fuertemente encuadernados y tienen atractivas cubiertas en varios colores”.⁵⁵¹ La presentació seria, doncs, l'únic element que unificaria aquesta col·lecció i, encara, aquesta no és tan uniforme com pretén la propaganda: certament, es tracta d'uns volums de format gran (25x19 cm. aproximadament), enquadernats en cartoné, amb el llom de tela, amb unes cobertes que contenen una il·lustració polícroma envoltada d'una orla vegetal on, excepcionalment, consta el títol de la col·lecció, però amb una tipografia interna d'allò més variat que va del cos gran i els marges generosos que presenten les adaptacions de l'obra de Cervantes a l'atapeïment tipogràfic de *La nueva Cenicienta* o de *El caballero de la Cruz*. Encara que s'anunciïn com “una serie de bellos volúmenes, en cuya publicación se han cuidado escrupulosamente la bondad del texto, la calidad de las ilustraciones y la perfección material”,⁵⁵² aquestes primeres edicions no poden comparar-se amb les catalanes que apareixen amb peu impremta de Mentora per la mateixa època com *Lau* o *La rosa i l'anell*.⁵⁵³ Al moment de la seva sortida al mercat, cada volum es venia a un preu que oscil·lava entre les 2 i les 3,30 pessetes, en funció del nombre de pàgines i que les il·lustracions fossin impreses a dues tintes o només a una.

⁵⁵¹ Si s'indica el contrari, tots els fragments que se citen entre cometes s'extreuen del catàleg que es difongué per Nadal de 1926, en què es presentà la col·lecció.

⁵⁵² AEJ. Catàlegs. *Buenos libros para niños*. 1930-1931

⁵⁵³ Pel que fa a la pobra presentació del títols castellans, que d'altra banda coincideix amb la dels seus homònims catalans, aquesta pot ser deguda a la pròpia gènesi dels textos que, com recordarem, varen publicar-se a la revista *Violet*. Es tracta de textos molt llargs que s'havien d'imprimir amb una tipografia de cos petit per no encariar el producte. Recordem també que els altres llibres en català, que presenten un aspecte molt més acurat, eren edicions que ja estaven preparades a l'editorial Catalana i que és probable que Mentora no en variés substancialment les maquetes.



Il·lustració 24 Cobertes de la col·lecció “Los Grandes cuentos ilustrados”, que es caracteritzen per l’orla vegetal amb fons de color pla.

Aquesta col·lecció s’incrementarà amb la incorporació, el 1930, de *Aventuras de un aprendiz de piloto*, *La rosa y el anillo* i *El gato Sansón*,⁵⁵⁴ i, el 1935, s’hi afegirà encara *Alicia en el país de las maravillas*.

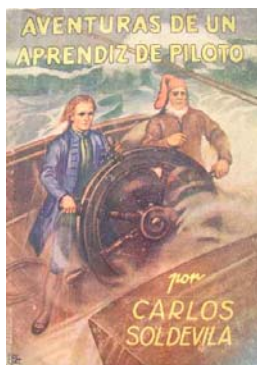
Títols publicats⁵⁵⁵

- ✎ Miguel de Cervantes. *Primeras aventuras de Don Quijote*. 1a ed. 1926.
- ✎ Miguel de Cervantes. *Sancho Panza, gobernador*. 1a ed. 1926.
- ✎ James Matthew Barrie. *Aventuras de Peter Pan*. 1a ed. 1926.
- ✎ *Canciones de Navidad*. 1a ed 1926.
- ✎ Josep M. Folch i Torres. *El príncipe blanco*. 1a ed. 1926.
- ✎ Aladino o la lámpara maravillosa. *Alí Babá y los cuarenta ladrones*. 1a ed.1926.
- ✎ Clovis Eimeric. *El caballero de la Cruz*. 1a ed. 1927.
- ✎ Josep M. Folch i Torres. *La nueva Cenicienta*. 1a ed. 1927.
- ✎ Carles Soldevila. *Aventuras de un aprendiz de piloto*. 1a ed. 1930.

⁵⁵⁴En el catàleg d’editorial de l’any 1929 hi consta un títol *Los sueños de Tribilín*, que no hem aconseguit de localitzar i que segurament no es va arribar a publicar a Joventut ja que en els catàlegs posteriors, desapareix. En el *Catálogo general de la librería...*, l’obra s’atribueix a Arturo Cuyàs i consta publicada el 1926, a Madrid, per l’editorial Marineda. Cf. *Catálogo general de la librería...*, 1929, núm. 19.637). Igualment, en el catàleg d’editorial de l’any 1930, s’afegeixen a la col·lecció *La noche de San Juan* i *Más allá de las Montañas azules*, que tampoc hem localitzat i que ja no figuren al catàleg de l’any 1933. D’aquest darrer títol, no obstant, n’hem trobat un esbós de coberta, signat per Mercè Llimona, a les caixes d’edició.

⁵⁵⁵ En diversos catàlegs s’incorporen a aquesta col·lecció alguns altres títols de manera puntual. Així, al catàleg de 1929 hi apareix l’obra *Los sueños de Tribilín*, que pel que sembla mai no es va editar. D’altra banda al catàleg de 1930 hi trobem esmentat *Más allá de las montañas azules*, primer títol del que després seria *Cuentos del Norte*, obra de Ebba Langenskiöld-Hoffmann, i que, finalment aparegué a la col·lecció “Cuentos de arte infantiles”. Al mateix catàleg s’hi incorpora també l’obra de Clovis Eimeric, *La noche de San Juan*, traducció de la homònima catalana, de la qual tampoc ens consta cap edició. Finalment, al catàleg de 1937, s’hi afegeix l’obra *Cazadores de lobos*, de J. O. Curwood, que no comparteix format amb la resta de títols.

- ☞ William Makepeace Thackeray. *La rosa y el anillo*. 1a ed. 1930.
- ☞ Valeri Carrick. *El gato Sansón y otros cuentos*. 1a ed. 1929.
- ☞ Lewis Carroll. *Alicia en el país de las maravillas*. 4a ed. 1935.



Il·lustració 25 La col·lecció “Los Grandes cuentos ilustrados” incorpora també diverses modalitats de coberta.

Los grandes clásicos de la Literatura infantil (1928-1930)⁵⁵⁶

Aquesta és la segona gran col·lecció de llibres per a infants i joves publicada per Joventut. Com en el cas anterior, en un primer moment sembla que hi ha una tendència a publicar-hi traduccions d'autors estrangers moderns, tendència que s'anirà desvirtuant amb el temps, amb la incorporació d'obres d'autors espanyols contemporanis. La col·lecció és ressenyada ja en el segon catàleg de l'editorial, de 1927-1928 i, com pot llegir-se en la presentació, es tracta d'un conjunt d'obres “...que pueden ponerse confiadamente en manos de los niños, sin temor a influencias perniciosas, por ser cuidadosamente seleccionadas”.⁵⁵⁷

Els primers títols, tal com s'indica en el catàleg de tardor de 1928, són *Heidi*, *Alicia en el país de las maravillas*, *Aventuras de Peter Pan* i *Maya la abeja*, quatre títols que eren inèdits en català i castellà i que han esdevingut clàssics en les versions de Joventut i Mentora, respectivament. En catàleg de 1930-1931 s'hi incorporen alguns títols nous,

⁵⁵⁶ Al catàleg 1929-1930, la col·lecció s'anomena “Los clásicos de la literatura infantil”.

⁵⁵⁷ AEJ. Catàlegs. *Catálogo General*. 1927-1928.

alguns com *Titín Peluchín* i *La edad de oro*, que trenquen la línia de publicació de clàssics internacionals, ja que es tracta d'obres d'autors espanyols.⁵⁵⁸

Dels títols d'aquesta col·lecció se'n tiraren inicialment uns 2.400 exemplars que es devien exhaurir molt ràpidament ja que de la majoria se'n fan reedicions en menys de dos anys, que apareixeran ja en la col·lecció “Las obras maestras de la literatura infantil”, i, posteriorment han anat acumulant reedicions fins a les vint-i-dues sumades per *Heidi*, només comptabilitzant les anteriors a l'any 1987. No fou aquest el cas de *La edad de oro*, que malgrat la bona acollida per part de la crítica, només es reedità al cap de cinc anys i amb un total aproximat de 3.500 exemplars.

Com era habitual, les obres es presentaven en la modalitat corrent, amb un format petit de 21x16 cm amb il·lustracions i enquadernació en tela, que es comercialitzava entre quatre i cinc pessetes, i en edició de luxe —“de regalo” com indica el catàleg de 1928— que presentava unes dimensions més notables, de 24 x18 cm, també il·lustrades i enquadernades en tela, amb làmines il·lustrades a tot color, però que es venien a set i vuit pessetes, segons el títol.

Títols publicats

- ✎ Johanna Spyri. *Heidi*. 1a ed. 1928.
- ✎ Waldemar Bonsels. *Maya la abeja y sus aventuras*. 1a ed. 1928.
- ✎ Lewis Carroll. *Alicia en el país de las maravillas*. 1a ed. [1929?]
- ✎ Johanna Spyri. *Otra vez Heidi*. 1a ed. 1929.
- ✎ Antoni Sabater Mur. *La edad de oro*. 1a ed. 1929.
- ✎ James Matthew Barrie. *Peter Pan y Wendy*. 2a ed. 1929.559

⁵⁵⁸ Cal tenir en compte, a més, que en els catàlegs figuren com a publicades en aquesta col·lecció obres que van trigar molts anys a ser-ho i d'altres que mai varen ser editades per Joventut. Es el cas de *El maravilloso país de los enanos* —que es publicarà l'any 1942 amb el títol *El maravilloso país de los Snergs-*, o *Una muñeca, dos niños, tres cigüeñas* que es publicarà al mateix any. L'obra *Figuras y leyendas mitológicas*, que figura de manera intermitent en els catàlegs infantils, és, de fet, una obra per adults i com a tal, figura en els catàlegs generals de l'editorial i no forma part del fitxer d'edicions infantils. El cas de *Los viajes de Gulliver* en versió de Sánchez Tena és diferent: el 1930, l'autor signà un contracte per *Titín Peluchín* i per *Los viajes de Gulliver*, però va morir l'any 31 i la segona obra no es va publicar mai. Curiosament, Molino en publicarà una versió el 1934, tot just consumada l'escissió amb Joventut, il·lustrada per Longòria.

⁵⁵⁹ Aquesta obra es va publicar per primera vegada el 1925 a la col·lecció “Obras maestras” —destinada preferentment als adults— amb el número 352 vegi's la Il·lustració 35 i se'n feu una segona edició dins la mateixa col·lecció el 1929 que, probablement, és la que apareix ressenyada en aquesta col·lecció, ja que es manté el preu. A partir de 1932 les edicions de Peter Pan tenen un format més gran, que es mantindrà en edicions posteriors. No s'ha de confondre aquesta edició infantil il·lustrada amb la versió reduïda que en feu M. Luz Morales, també il·lustrada i adreçada als infants, que aparegué 1926, amb el títol *Aventuras de Peter Pan*, a la col·lecció *Los grandes cuentos ilustrados*. Tampoc amb les edicions de luxe que, a més de les il·lustracions esmentades, presenten làmines a tot color i són enquadernades en tela.



Il·lustració 26 Coberta de Joan Pau Bocquet Bertran per a *Maya la abeja*.1928.

Las obras maestras de la literatura infantil (1930-1935)

Aquesta col·lecció pren el relleu a l'anterior i hi afegeix nous títols a partir de 1930. Segons la pròpia editorial “forman esta colección, única en España, hermosos y bien presentados volúmenes, seleccionados con gran cuidado, entre las más famosas obras de la literatura infantil universal. Para la formación de esta magnífica biblioteca se ha procurado de modo especial descartar de ella toda clase de asuntos que pudieran perturbar la delicada mentes de los niños y adolescentes”.⁵⁶⁰ Al catàleg de 1934 hi apareix ja *Bibi*, però en cau *Sin patria*, potser massa crua per a infants. Al catàleg de 1935 s'hi afegeixen la continuació de *Bibi*, *El gran viaje de Bibi*, la guardonada *Hermanos Monigotes* i *A orillas del Alto Yang Tse*. Finalment, tanca la col·lecció la incorporació de *Emilio y los detectives*.

Aquesta col·lecció doncs, presenta certa continuïtat amb l'anterior, ja que incorpora algunes obres d'autors autòctons a una selecció preferentment constituïda per obra estrangera, i que en aquest cas es manifesta en *Titín Peluchín* de Sánchez Tena i els *Hermanos Monigotes* d'Antoniorrobes. Les traduccions estan representades per reculls de narracions com ara *Cuenta-nabos, el gigante de las montañas*, una llegenda germànica— però també per obres d'autors contemporanis com *A orillas del alto Yangtzé*, l'obra d'E. Foreman Lewis⁵⁶¹ que incidia en el gènere iniciat per Pearl S. Buck de qui l'editorial havia publicat *La buena tierra*. Finalment, s'incorporen a aquesta

⁵⁶⁰ AEJ. Catàlegs. *Libros para niños*. [s. a. 1933?]

⁵⁶¹ Els drets per a la traducció d'aquesta obra van ser oferts a Joventut per Marion Saunders, agent literària de Nova York, que accepta la compra dels drets per 100 \$ al gener de 1934. Aquesta obra havia esta premiada el 1932 amb The John Newbery Medal, atorgat anualment per la American Library Association, i que porta el nom del qui es considera primer editor especialitzat en llibres infantils, i que va treballar al Londres del segle XVIII.

col·lecció dos grans èxits: *Bibi*,⁵⁶² i la seva continuació *El gran viaje de Bibi*, i *Emilio y los detectives*.⁵⁶³

En la programació d'aquesta col·lecció, tal com queda constituïda, finalment, al 1935, tampoc sembla que l'edat del lector hagi estat un criteri seguit estrictament, tot i que, en principi, anava destinada a lectors una mica més experts. En funció del tema i l'estructura, les obres que s'hi contenen es poden agrupar en dos grans blocs. El primer estaria format per narracions més o menys extenses o per agrupacions de contes, que tenen en comú el fantàstic —personificació d'animals o d'objectes— i que aniria adreçat a menors de deu anys. Inclouríem en aquest bloc títols com *Maya la abeja*, *El libro de las fábulas*, *Titín Peluchín* i *Hermanos monigotes*, tot i que el primer títol presenta certes dificultats de lectura derivades, sobretot, de la seva extensió. El segon bloc estaria configurat per històries més complexes, sovint protagonitzades per nois i noies, i incorpora narracions molt diverses que van de les incursions al món fantàstic d'*Alicia* o *Peter Pan* a les històries més realistes de *Los Niños Gritli*, *Sin patria* o *A orillas del alto Yangtzé* passant per l'humor subtil de la particular versió del diluvi universal que Walkers i Boumphrey narren a *El arca de Noé*. També s'inclouria en aquest bloc *Emilio y los detectives*, una novel·la de colla infantil, precursora de les novel·les d'Enid Blyton.

Una característica comuna de tots aquests llibres és que l'obra s'adquireix il·lustrada bé sigui a l'editorial que n'ha fet l'edició estrangera bé a l'autor, com és el cas de *Titín Peluchín*, escrit i il·lustrat per Jesús Sánchez Tena, i dels *Hermanos monigotes* d'Antoniorrobes, escriptor que també és autor d'una bona part de les il·lustracions.⁵⁶⁴ Aquesta pot ser la raó de les diferències de format que es detecten en els volums d'aquesta col·lecció. Les cobertes tampoc actuen d'element unificador, si bé en la majoria dels casos apareixen totalment il·lustrades a color. En les enquadernacions de tela, en alguns casos, incorporen una làmina a color adherida a la coberta anterior.

Normalment, els llibres d'aquesta col·lecció es presenten en versió corrent —amb uns preus que oscil·len entre les tres i les sis pessetes— i de luxe, que es venen entre set i

⁵⁶² La bona acollida que aquesta obra tingué entre la crítica es tracta al capítol 7, “La valoració contemporània de la producció de Joventut”.

⁵⁶³ En l'arxiu de contractes de l'editorial només es conserven els documents acreditatius de l'adquisició dels drets per a l'edició catalana. L'edició castellana sembla que havia estat feta per l'editorial Cénit, de Madrid, el 1931. Així consta en la portada de l'exemplar catalogat que, no obstant, presenta una coberta de Joventut. Sobre les circumstàncies d'aquesta edició.

⁵⁶⁴ Els únics títols que no segueixen aquesta pràctica són l'obra de Sabater Mur, *La edad de oro*, il·lustrada per Lin, i *El libro de las fábulas*, il·lustrat per J. Llaverias. Un cas a part és *El arca de Noé*, il·lustrada també per J. Llaverias, que es va adquirir ja editada a Atenas Artes Gráficas, com consta en l'arxiu de contractes.

vuit pessetes. Pel que fa a les tirades, aquestes varien molt en funció del títol i, sobretot, de la presentació. Així, les edicions de luxe solen oscil·lar entre els mil i els dos mil exemplars, mentre que les edicions corrents ho fan entre els 2.500 i els 4.500.

Títols publicats

- ✎ Kenneth Walker i Geoffrey Bournemouth. *El arca de Noé*. 1a ed. 1930.
- ✎ *El libro de las fábulas*. 1a ed. 1930.
- ✎ Waldemar Bonsels. *Maya la abeja y sus aventuras*. 2a ed. 1930.
- ✎ Johanna Spyri. *Heidi*. 2a ed. 1931.
- ✎ Johanna Spyri. *Otra vez Heidi*. 2a ed. 1931.
- ✎ James Matthew Barrie. *Peter Pan y Wendy*. 3a ed. 1931.⁵⁶⁵
- ✎ Antoni Sabater Mur. *La edad de oro*. 2a ed. 1934.
- ✎ Jesús Sánchez Tena. *Titín Peluchín*. 1a ed. 1932.
- ✎ Johanna Spyri. *Los niños Gritli*. 1a ed. 1931.
- ✎ Müller. *Cuenta-nabos, el gigante de los montes*. 1a ed. 1930.
- ✎ Lewis Carroll. *Alicia en el país de las maravillas*. 2a ed. 1932.
- ✎ Johanna Spyri. *Sin patria*. 1a ed. 1928.⁵⁶⁶
- ✎ Karin Michaelis. *Bibi*. 1a ed. 1934.
- ✎ Erich Kaestner. *Emilio y los detectives*. 1a ed. 1931.⁵⁶⁷
- ✎ Karin Michaelis. *El gran viaje de Bibi*. 1a ed. 1935.
- ✎ Antoniorrobes [pseud. Antonio Robles]. *Hermanos monigotes: visión alegre, amable y simple de las cosas de la vida*. 1a ed. 1935.
- ✎ Elizabeth Foreman Lewis. *A orillas del alto Yangtsé*. 1a ed. 1935.
- ✎ Johanna Spyri. *Los niños Gritli*. 1a ed. 1931.

⁵⁶⁵ Aquesta edició encara era de format petit, de la col·lecció "Obras maestras", i per això es manté el preu de 3,90 pessetes.

⁵⁶⁶ Aquesta edició de *Sin patria* de 1928 encara era de format petit, de la col·lecció "Obras maestras", i per això es manté el preu de 3,90 pessetes igual que per a l'edició de *Peter Pan*. No serà fins a 1954 que es farà una primera edició per a infants, en un format lleugerament més gran, il·lustrada per Riu i amb coberta de Bocquet.

⁵⁶⁷ Aquesta obra té una publicació molt atzarosa, ja que en principi es editada a Madrid per editorial Cénit, tal com es pot veure en la portada d'algunes edicions. Joventut va adquirir l'edició en rama i va enquadrar amb el seu logotip uns quants exemplars, per tal de rendabilitzar la inversió. Més endavant, va reenquadrar la resta de l'edició tot canviant el logotip de Cénit també a la portada. Probablement es degut a aquest fet que no apareix en cap col·lecció fins a una data tan reculada com 1935, quan s'havia regularitzat totalment l'edició.



Il·lustració 27 La col·lecció “Las obras maestras de la literatura infantil” presenta gran varietat de formats..

Cuentos clásicos (1930-1932)

La col·lecció “Los cuentos clásicos” és, pel que fa a la presentació, similar a l'anterior. Apareix a partir de 1930 i se'n publiquen primeres edicions fins al 1932. El títol de la col·lecció ja indica el gènere, es tracta de “...los cuentos que tras deleitar a muchas generaciones de niños de todos los países permanecen hoy con toda su fragancia —tal vez un poco ingenua y por ello más grata—...”.⁵⁶⁸ Tots els volums estaven il·lustrats per “... ese mago de la línea y de la fantasía, de las suntuosidades ‘de cuentos de hadas’ que es el dibujante Sánchez Tena, bien conocido de los niños... y de los mayores.”

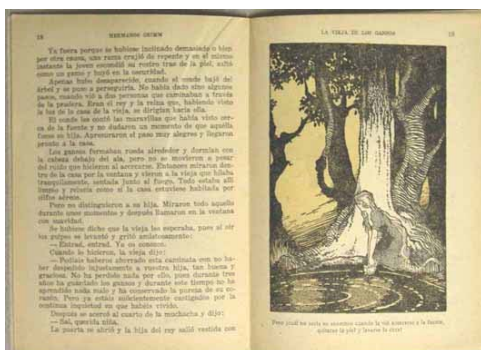
Les tirades d'aquestes publicacions eren molt elevades —9.000 exemplars en la primera edició— i alguns títols, especialment els de Grimm, tingueren dues o fins i tot tres edicions de 4.500 exemplars aproximadament, fins l'any 37.

Cada volumet, enquadernat en rústica, amb 32 pàgines i amb un format de 19x16 cm, es venia a 30 cèntims i, com en la col·lecció anterior, podien adquirir-se relligats de dos en dos amb cobertes de cartoné a una pesseta amb cinquanta. També hi havia la possibilitat de comprar el que s'anomenava “Pequeña librería” que consistia en “un hermoso

⁵⁶⁸ Segons consta en la caixa d'edició corresponent a la col·lecció, el títol previst era “Cuentos populares”.

estuche-libería con 20 tomitos” al preu de vuit pessetes, o bé un “Estuche Horas felices” confeccionat amb “cartón fuerte, cubierto de papel polícromo y una lámina a todo color, que contiene (...) doce Cuentos Clásicos” per cinc pessetes.

Els vint-i-quatre títols d'aquesta col·lecció aparegueren també en català, simultàniament en alguns casos, en versió de Valeri Serra i Boldú editats per Mentora en la col·lecció “Contes d'ahir i d'avui”.



Il·lustració 28. Una de les pàgines il·lustrades per Jesús Sánchez Tena per a *La vieja de los gansos* de 1930.

Títols de la col·lecció

- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *Hansel y Gretel. Blancanieve y Rojafior. Rumpelstiltskin*. 1a ed. 1930
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *La princesita Blancanieves. Falada o el caballo prodigioso. El príncipe rana*. 1a ed. 1930
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *El sastrecillo valiente. La Cenicienta. Las tres hilanderas*. 1a ed. 1930.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. Repuncel. *Historia del joven que quiso temblar. El reyezuelo y el oso*. 1a ed. 1930.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *La vieja de los gansos. El judío bailarín*. 1a ed. 1930.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *Los tres pelos de oro. Pulgarcito. Los cabritos y el lobo*. 1a ed. 1930.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *Caperucita roja. El rey de la montaña de oro. Los seis que todo lo pueden*. 1a ed. 1931.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *Los gnomos de la colina. La mesa, el burro y el palo. Los músicos de Bremen*. 1a ed. 1931.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *Los príncipes encantados. La princesa del guisante*. 1a ed. 1931.
- ✎ Jakob Ludwig Grimm. *Pepón y Pepillo. El traje invisible del emperador. Juan Pedrusco*. 1a ed. 1931.

- ⌘ Hans Christian Andersen. *El eslabón prodigioso. Ha del pato que no era pato*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Hans Christian Andersen. *El baúl maravilloso. La aguja orgullosa. Lo que hace el viejo está bien hecho*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Hans Christian Andersen. *Chin-chon- chin- chan. Tin, el intrépido*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Hans Christian Andersen. *La princesa de los tres enigmas*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Charles Perrault. *El gato con botas. Barba azul. Piel de asno*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Charles Perrault. *Pulgarcito. La bella durmiente*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Hans Christian Andersen. *Las aventuras de la princesa lista*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Hans Christian Andersen. *Fina de oído. La princesa de los cabellos de oro*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Comtesse d'Aulnoy. *La princesa Graciosa y el príncipe Florido. Riquet del Copete*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Comtesse d'Aulnoy. *Pájaro azul*. 1a ed. 1931.
- ⌘ Comtesse d'Aulnoy. *La gata blanca*. 1a ed. 1932.
- ⌘ Comtesse d'Aulnoy. *Deseada, la princesa cierva*. 1a ed. 1932.
- ⌘ Comtesse d'Aulnoy. *Leandro, el príncipe gnomo*. 1a ed. 1932.
- ⌘ Comtesse d'Aulnoy. *Bella Bella, o el caballero afortunado*. 1a ed. 1932.



Il·lustració 29 Presentació de la col·lecció “Cuentos clásicos”.

Narraciones rosa para la juventud (1930?)

La col·lecció titulada “Narraciones rosa para la juventud” apareix ressenyada per primera vegada al catàleg de Nadal i Reis de 1930-31 i, segons indica la propaganda, “los seis primeros tomos (...) se pondrán a la venta el 1 de enero de 1931”. Un cop més, es tracta d'una col·lecció poc definida des del punt de vista del tema per tal com, en la presentació de la sèrie, s'indica que:

... el contenido de las “Narraciones rosa para la juventud”, lo constituyen los episodios de las vidas de los hombres célebres (investigadores, inventores, artistas, etc.) novelados en forma para que sirvan de estímulo y recreo para los jóvenes lectores: relatos de viajes, exploraciones, descubrimientos y cacerías, alternando con leyendas y narraciones novelescas.



Il·lustració 30 Diversos exemplars de la col·lecció “Narraciones rosa para la juventud”. 1930.

Il·lustració 31 Original francès en què s'inspirà la col·lecció “Narraciones rosa para la juventud”.



Les edicions que conformen aquesta col·lecció són, des del punt de vista material, del mateix tipus que les de les col·leccions “El cuento rosa” i “Los cuentos clásicos”: volumets senzills, en rústica, de 17 x 12 cm, i amb 32 pàgines, “impresos a dos tintas, con abundantes ilustraciones a uno y dos colores”. Són d'aparició quinzenal i, com de costum, podien adquirir-se solts, al preu de vint-i-cinc cèntims o ja enquadernats de tres

en tres, al preu d'una pesseta. No obstant, aquesta presentació tant senzilla, pot haver sigut la causa de la seva poca difusió.⁵⁶⁹

Segons els catàlegs, estaven previstos 21 títols, que no hem trobat ressenyats al fitxer d'edicions. L'any 1931 varen aparèixer els sis primers títols i l'any 1932 en van aparèixer sis mes.⁵⁷⁰

La sèrie s'inspirava en una col·lecció francesa de divulgació per a infants, titulada “Les livres roses”. Un exemplar d'aquesta col·lecció dedicat a *Le prestigieux cinéma*, s'ha pogut localitzar a la carpeta on apareixien documents relacionats amb la col·lecció castellana.⁵⁷¹

Alguns dels títols que varen aparèixer l'any 1932 són, de fet, adaptacions d'algunes de les biografies d'homes cèlebres que conformen l'edició catalana de *Quatre nois genials* de Farney i Samoy, adaptades per A. Sabater Mur i que correpondrien a *Un niño genial* (Mozart), *El pequeño escritor* (Dickens) i *El pequeño relojero suizo* (Huygens). Els pocs exemplars que hem pogut consultar – *El salto del Atlántico*, *El sapo prodigioso*, *Robinsón Crusoe*, *La tempestad*, *El rey de los osos* i *Un inventor heroico*,⁵⁷² també eren adaptats o escrits per A. Sabater Mur. Donat que el títol *Un héroe de Suiza* és una adaptació de M. Luz Morales de la història de Guillem Tell, entra dins la probabilitat que la mateixa autora, especialitzada en adaptacions biogràfiques per a infants, fos la responsable de les d'alguns dels títols d'aquesta col·lecció. Cal afegir que, dels títols restants, al menys sis corresponen a obres més o menys homònimes publicades per la mateixa editorial en col·leccions per a adults.⁵⁷³ A partir de 1934, els volumets es van comercialitzar agrupats de tres en tres, a la Serie Tres, que analitzarem a continuació.

⁵⁶⁹ AEJ. Caixa Correspondència Argentina. 1935. D'aquesta opinió és Joaquim Torres, representant de l'editorial Juventud a l'Argentina, tal com ho indica a Zendera en una carta datada al 30 de setembre de 1935, quan li diu que “las Narraciones Rosa, si tuvieran mejor presentación, quizás se venderían más”.

⁵⁷⁰ L'únic títol que apareix al fitxer d'edicions és una versió de l'obra de J. Verne, *La isla misteriosa*, que era el volum número vuit de la sèrie i del qual se'n va fer una edició de 10.000 exemplars. A l'arxiu de correspondència trobem referències constants a aquestes publicacions. A part de l'esmentada al·lusió que en fa Joaquim Torres, blasmant el seu aspecte, sabem que el 1933, Zendera en tramet una col·lecció completa per a la biblioteca circulant que dona suport a les classes d'espanyol que es fan a la localitat francesa de Sète. De l'altra, en tramet 500 exemplars de la col·lecció per als orfes de l'Associació de Premsa de Madrid el 1940. AEJ. Correspondència Espanya.

⁵⁷¹ AEJ. Caixa d'edició. Narraciones rosa para la juventud.

⁵⁷² En l'obra anteriorment esmentada, els *Quatre nois genials*, el text titulat *Un inventor heróico* explica la vida de Watt, mentre que la homònima escrita per A. Sabater i Mur, està dedicada a Narcís Monturiol.

⁵⁷³ Es tracta de les obres següents: *Los cazadores de lobos*, *Robinsón Crusoe*, *El salto del Atlántico*, *El campesino Vito y otras andanzas de Cuentanabos*, *El rey de los osos* i *Una vida azarosa*.

Títols de la col·lecció

- ∞ 1. Henri Fabre-Pellier. *El campamento de los escolares*. 1a ed. 1930.
- ∞ 2. María Luz Morales. *El héroe de Suiza*. 1a ed. 1930.
- ∞ 3. Maurice Farney. *El pequeño relojero*. 1a ed. 1930.
- ∞ 4. Henri Fabre-Pellier. *El salto del Atlántico*. 1a ed. 1930.
- ∞ 5. Maurice Farney. *Los pequeños holandeses*. 1a ed. 1930.
- ∞ 6. A. Müller. *El campesino Vito y otras andanzas de Cuenta-nabos*. 1a ed. 1930.
- ∞ 7. *La gran aventura de Colón*. 1a ed. 1931.
- ∞ 8. Jules Verne. *La isla misteriosa*. 1a ed. 1931.
- ∞ 9. Maurice Farney. *Un niño genial*. 1a ed. 1931.
- ∞ 10. Daniel Defoe. *Robinson Crusoe*. 1a ed. 1931.
- ∞ 11. Maurice Farney. *El hada de la marmita*. 1a ed. 1931.
- ∞ 12. Antoni Sabater Mur. *El sapo prodigioso*. 1a ed. 1931.
- ∞ 13. Charles Guyon. *La lección de las avispas*. 1a ed. 1931.
- ∞ 14. James Olivier Curwood. *Los cazadores de lobos*. 1a ed. 1931.
- ∞ 15. *El pequeño escritor*. 1a ed. 1931.
- ∞ 16. *La cueva misteriosa*. 1a ed. 1931.
- ∞ 17. Antoni Sabater Mur. *El caballero Parsifal*. 1a ed. 1931.
- ∞ 18. William Shakespeare. *La Tempestad*. 1a ed. 1931.
- ∞ 19. James Olivier Curwood. *El rey de los osos*. 1a ed. 1931.
- ∞ 20. *Un inventor heroico*. 1a ed. 1931.
- ∞ 21. *La doncella de Orleans*. 1a ed. 1931.

Serie 3 (1934?)

Més que una col·lecció, aquesta sèrie és, pròpiament, un producte resultat de modificar la modalitat de presentació dels volums que havien anat apareixent a la col·lecció “Narraciones rosa para la juventud”.⁵⁷⁴ De fet, els volums que configuren aquesta sèrie estan compostats a base d'agrupar, més o menys temàticament, els títols que van aparèixer en aquesta col·lecció. Els volums que hem pogut consultar agrupen tres d'aquestes narracions, que mantenen les seves respectives cobertes tot i que presenten una coberta conjunta, en rústica il·lustrada a color. De fet, la sèrie comença a aparèixer en els catàlegs a partir de 1934 i s'hi manté fins a 1939, quan desapareix definitivament.

Les dimensions dels llibres eren idèntiques a les dels volumets originals, 17 x 12 cm, tot i que la reenquadració obligava a guillotinar el conjunt, que sumava un centenar de

⁵⁷⁴ Per això, els títols que la formen no apareixen al catàleg que hem elaborat.

pàgines, aproximadament, que variava en funció del nombre de pàgines dels volums originals agrupats. Cada volum costava 0'90 pessetes.

Títols de la col·lecció⁵⁷⁵

- ☞ *Tres muchachos geniales*
- ☞ *Tres narraciones extraordinarias*
- ☞ *Tres héroes gloriosos*
- ☞ *Tres inventos prodigiosos: Los pequeños escolares holandeses i Un niño genial, El pequeño relojero*
- ☞ *Tres leyendas famosas: El campesino Vito y otras andanzas de Cuentanabos, La tempestad i El caballero Parsifal,*
- ☞ *Tres viajes por los hielos*
- ☞ *Tres relatos apasionantes: El sapo prodigioso, El salto del Atlántico i Robinsón Crusoe*

Serie Bebé (1931)

Aquesta sèrie apareix als catàlegs a partir de 1931, coincidint amb les dates de publicació que consten en l'arxiu d'edició.⁵⁷⁶ Com tantes d'altres col·leccions de Joventut, es tracta d'una agrupació heterogènia de “pequeñas narraciones, hechos e inventos relatados para los pequeñines, impreso en letra muy grande, muy legible y profusamente ilustrados”⁵⁷⁷ que es venien al preu d'una pesseta el volum. Constituïen la sèrie els títols *El libro del nene*, *El libro de la nena*, *Buenos amigos* i *Fábulas escogidas*. Les tirades que es feren d'aquests títols estaven al voltant dels 3.500 exemplars.

Només hem pogut localitzar dos dels títols de què constava la col·lecció. El primer, *El libro de la nena*, és un recull d'històries molt moralistes, articulades a partir d'una il·lustració que la majoria de les vegades prové d'una altra obra del catàleg de l'editorial. Així, el primer conte *Un cuento muy original* reproduïx imatges de Junceda per a *La Nueva Cenicienta (La Ventafocs)* publicades per primera vegada el 1926. El segon títol de la sèrie, *Buenos amigos*, està constituït per una reunió d'obretes molt

⁵⁷⁵ Només s'han pogut localitzar tres d'aquests volums i només en aquests casos, indiquem les narracions que contenen.

⁵⁷⁶ Alguns d'aquests títols varen aparèixer també en alguna de les múltiples col·leccions de quaderns de pintura que publicava l'editorial.

⁵⁷⁷ *Catálogo general de la librería* (1933)

diverses: una primera, un conte denominat *Trueno I*, amb text dibuixos de Jesús Sánchez Tena; un segon en forma de còmic, del mateix autor, i titulat *Crispín..., Crispón o el buen fin de una mala expedición del monarca Don Crispín* i un tercer, també en forma d'auca, titulat *La nena de la luna*, amb text i dibuixos de Rafael P. Barradas. Les cobertes d'ambdós títols son obra de Jaume Juez, que signa sota el pseudònim de Xirinius.

Títols de la col·lecció⁵⁷⁸

- ∞ Luis García Soria. *El libro de la nena*. 1a ed. 1930.
- ∞ Jesús Sánchez Tena. *Buenos amigos*. 1a ed. 1931.
- ∞ *El libro del nene*. 1931?.
- ∞ *Fábulas escogidas*. 1931?



Il·lustració 32. Dos dels títols de la “Serie Bebé”, amb cobertes de Xirinius.

Cuentos de arte infantiles (1933-1935)

Aquesta col·lecció és constituïda per edicions de luxe, principalment, de reculls de contes i rondalles. El primer títol, *Cuentos de Andersen*, és de 1933 i figura en els catàlegs sota l'epígraf “Ediciones artísticas para niños”. Fins al 1935 s'hi incorporen els *Cuentos de Grimm*, *Cuentos del Norte*, *El libro de hadas* i una versió especial de *Peter Pan y Wendy*.⁵⁷⁹ La característica principal d'aquesta col·lecció és l'alt nivell qualitatiu tant del text i la il·lustració, amb làmines a tot color intercalades, obra dels millors il·lustradors del moment, com de l'enquadernació.

⁵⁷⁸ No hem pogut veure cap exemplar de *El libro del nene* i *Fábulas escogidas*. A part de les notícies obtingudes per mitjà dels catàlegs de l'editorial, hem pogut veure els originals de les cobertes a la caixa d'edició corresponent i les fitxes al fitxer d'edició que indiquen una tirada de 3.500 exemplars.

⁵⁷⁹ Tots aquests títols, a excepció de *Cuentos del Norte*, varen ser publicats també en versió catalana a la col·lecció “Els millors contes pels millors il·lustradors”.

La presentació de la col·lecció en els catàlegs es fa en termes molt elogiosos: “Hay, si, que presentar la edición española, espléndida por la perfección tipográfica y por lo fino, humorístico y abundante de las ilustraciones del gran ilustrador inglés Arthur Rackham” i es destaca el “máximo lujo y primorosa elegancia” o el fet que “cada lámina y cada dibujo es una verdadera obra maestra”. Certament, es tracta d’edicions de gran qualitat, ornamentades amb orles impreses a diversos colors. En alguns casos, fins i tot, per a garantir la qualitat de les obres s’opta per adquirir a les pròpies editorials les làmines ja impreses.⁵⁸⁰

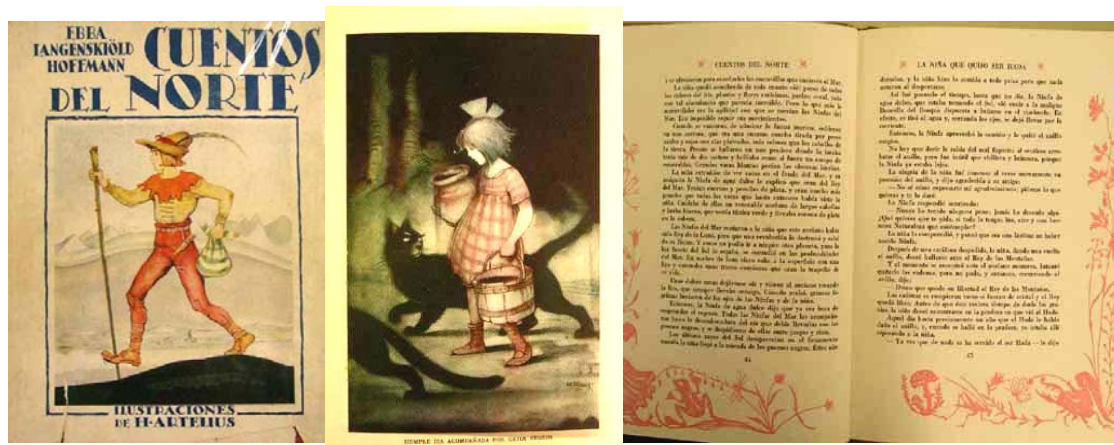
Com correspon a una edició gairebé de bibliòfil, les tirades eren molt limitades. A més, cal tenir en compte que el seu preu elevat, 15 pessetes, feia preveure una acceptació limitada, per això, per prudència, la primera edició del llibre d’Andersen no sobrepassa de gaire els 2.000 exemplars, però degué tenir una bona acollida com ho prova una segona edició l’any 1935, amb 1.450 exemplars més i el fet que els títols de la mateixa col·lecció que es publicaren posteriorment arribaren als 3.000 exemplars de tirada inicial. Aquesta col·lecció tindrà continuïtat a partir de 1939 en la col·lecció “Cuentos de arte”, ara sense l’afegitó “infantiles”, i serà incrementada a finals dels anys cinquanta amb nous títols del catàleg de Joventut.⁵⁸¹

Títols de la col·lecció

- ∞ Hans Christian Andersen. *Cuentos de Andersen*. 1a ed. 1933.
- ∞ Jakob Ludwig Grimm. *Cuentos de Grimm*. 1a ed. 1935.
- ∞ Ebba Langenskiöld-Hoffmann. *Cuentos del norte*. 1a ed. 1935.
- ∞ Arthur Rackham. *El libro de hadas*. 1a ed. 1934.
- ∞ James Matthew Barrie. *Peter Pan y Wendy*. 1a ed. 1935.

⁵⁸⁰ Així es fa, per exemple, amb les làmines de *Cuentos del Norte*, que s’adquireixen a l’editor alemany el 1934, conjuntament amb els drets de traducció, i que estaven impreses amb un offset de gran qualitat. AEJ. Correspondència estranger. 1935.

⁵⁸¹ Així, l’any 1958 s’hi va incorporar *Heidi*, l’any 1960 *Otra vez Heidi i Maya* i el 1966 *Alicia en el país de las Maravillas*. A part, s’hi afegiran nous títols clàssics com ara *Las aventuras de Pinocho* i *Robinson Crusoe* i d’altres més contemporanis com *La princesa que pedía la luna*.



Il·lustració 33 Coberta, il·lustració i compaginació de *Cuentos del Norte*. 1935

Cuentos animados (1935)

La col·lecció “Cuentos animados”, també anomenada “Libros animados”, s’inicia el 1935, en un intent de posar a mans dels lectors més petits unes edicions molt atractives que permetessin la manipulació per part dels nens. Són, en paraules dels editors, “unos curiosísimos libros desplegabes con ilustraciones en relieve” o el que la indústria editorial actual anomena “pop-up”. El volum estava constituït per sis fulls de cartó, plegats en forma d'acordió, que contenien tres escenes en relleu. La complexitat de la seva elaboració implicava un cost superior al dels altres llibres i, lògicament, un preu — 5 pessetes— que segurament el posava fora de l'abast de molts nens i nenes. Potser per minimitzar el cost, la tirada es va preveure alta, de 7.000 exemplars.

D'aquesta col·lecció que, pel que sembla va ser una proposta del propi autor Antoni Saló,⁵⁸² hi havia previstos quatre títols: *El gato con botas*, *Peter Pan*, *Los tres amiguitos* i *El lobo, el cordero y la cigüeña*, però només es va publicar *Peter Pan, el niño que no quiso crecer*, ja que hi va haver molts problemes amb la patent de llibres desplegabes,

⁵⁸² Al fitxer de contractes, amb data de 19 d'octubre de 1935, es conserva la proposta que Antoni Saló feu a l'editorial per a la publicació d'uns llibres amb “ilustraciones movioles” que, probablement, són els que hem esmentat. L'editorial acceptà la proposta i li subvencionà l'execució d'una maqueta.

en mans d'una empresa dels Estats Units i que els resultats econòmics no varen ser els previstos, i en el catàleg de 1945 encara apareix ressenyat sota la mateixa col·lecció.⁵⁸³

Títols publicats

☛ Antoni Saló Marco. *Peter Pan. El niño que no quiso crecer*. 1a ed. 1935.

Serie instructiva Juventud (1935)

La “Serie instructiva Juventud” apareix ressenyada per primera vegada l'any 1935. Constitueixen la col·lecció dos únics títols,⁵⁸⁴ que mai no varen tenir versió catalana: *El muchacho moderno*,⁵⁸⁵ amb el subtítol prou definitori de *El libro de los grandes inventos*, i *El libro de las niñas*. De fet, no hi ha cap relació entre el contingut d'ambdós volums ja que el primer és, essencialment, una mena d'enciclopèdia de qüestions tècniques que, pretesament, interessaven més els nois que les noies, mentre que el segon és una mena de manual de comportament per a noies, i més concretament, per a noies modernes. El preu d'ambdues obres era bastant elevat: 12 pessetes costava *El muchacho moderno*, i 9 pessetes, *El libro de las niñas*, justificat en ambdós casos per una encuadernació en tela, amb sobrecoberta a tot color, i un nombre elevat d'il·lustracions a l'interior.

Els dos llibres varen tenir una tirada notable, superior als 4.000 exemplars i, fins i tot, *El muchacho moderno* es va reimprimir l'any 1938, en plena guerra. El 1944 es feu una segona edició de *El libro de las niñas*, amb nombroses correccions inspirades per la moral del nou règim.⁵⁸⁶

⁵⁸³ AEJ. Caixa Correspondència Argentina. 1935 i 1936. En una carta a Joaquim Torres, datada a l'octubre de 1935 Zendrera comenta aquest fet i diu que mirarà de vendre els exemplars que li queden als grans magatzems, als quals pot oferir millors preus amb descomptes del 40 o del 50%, per què fan grans comandes. D'altra banda, sembla que tampoc es vengué a l'Argentina, ja que en una carta datada el 17 de juny de 1936, Torres li recomana a Zendrera que faci llibres amb figures, però “nada que se parezca al famoso Peter Pan escenificado, que no sale por nada del mundo”.

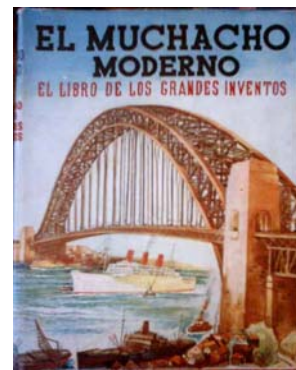
⁵⁸⁴ No obstant, en l'arxiu de contractes hi ha un document pel qual Antoni Saló es compromet a preparar un volum denominat *Transportes y comunicaciones* per a les “Series instructivas”, sense que puguem determinar si es tractava de preparar el text o la il·lustració.

⁵⁸⁵ Aquesta obra estava confeccionada per traduccions fragmentàries de tres títols publicats als Estats Units: *The Modern book of aircraft; Book of motors, Ships & engines* i *The modern boy's book of engineering*, amb l'afegit d'algunes dades referides a l'enginyeria espanyola, com es desprèn de la carta adreçada a les forces aèries espanyoles, on se sol·liciten dades referents a la velocitat dels avions. La il·lustració de la coberta també és una recreació de les cobertes d'aquestes obres. Tot aquest material es conservava a la caixa d'edició corresponent.

⁵⁸⁶ Sobre aquesta circumstància, vegeu l'apartat 7.1.1 La censura i de llibres infantils i juvenils...

Títols de la col·lecció

- ∞ Olive R. Landers. *El libro de las niñas*. 1a ed. 1934.
- ∞ El muchacho moderno: *El libro de los grandes inventos*. 1a ed. 1935.



Il·lustració 34 La “Serie instructiva Juventud” és una nova mostra de la manca d’uniformitat en algunes de les col·leccions de Joventut.

Títols infantils apareguts en col·leccions d’adults

En els primers anys de l’editorial, quan tot just s’estaven creant el fons i organitzant les col·leccions, algunes de les obres més significatives de la producció infantil s’insereixen –més o menys provisionalment- a la col·lecció “Obras maestras”. Això passa amb *Peter Pan* de James Matthew Barrie (1926) que, en aquesta edició, mantindrà les il·lustracions de l’obra original anglesa, encara que la col·lecció sigui adreçada a un públic adult. També serà el cas de *Sin Patria* (1928) de Johanna Spyri. Ambdós títols rebran els números 352 i 371, respectivament, de l’esmentada col·lecció. Amb posterioritat, aquests títols s’incorporaran en una o més d’una col·lecció infantil, segons quina sigui la seva presentació.



Il·lustració 35 J. M. Barrie. *Peter Pan*, 1926, en la presentació per a la col·lecció “Obras maestras”.

Les col·leccions infantils en llengua catalana

Així com les col·leccions d'obres en castellà s'estableixen gairebé des dels primers catàlegs,⁵⁸⁷ les col·leccions catalanes sembla que triguen més a constituir-se. Aquest fet és degut, segurament, al que els primers llibres en català es publiquen primer sota el logotip de Mentora i que, donat el poc volum de producció d'aquesta editorial, no era necessari diferenciar la producció en col·leccions.⁵⁸⁸ Normalment, els llibres infantils es consignen en els catàlegs generals en català sota l'epígraf "Llibres per a nois i joves", o bé "llibres infantils en català", quan es troben en un catàleg en castellà.⁵⁸⁹

No és fins a 1930, quan Mentora és adquirida formalment per Joventut, que la política de col·leccions que aquesta darrera havia establert per a la producció castellana s'aplica a la producció catalana, tant a la que prové de Mentora com a la que es publicarà de nou. Així, el 1931 apareix la col·lecció que porta per títol "Contes d'ahir i d'avui", encara sota el segell de Mentora. Posteriorment, a partir de 1934 i ja sota el segell de Joventut, aquells primers llibres editats per Mentora, més d'altres que s'hi afegiran, formaran la col·lecció "Lau". Més endavant, el 1935 es creen les col·leccions "Els millors contes pels millors il·lustradors" i "Les obres mestres de la Literatura infantil".

Contes d'ahir i d'avui (1931-1936)

Els "Contes d'ahir i d'avui" constitueixen la col·lecció paral·lela a la castellana "Cuentos clásicos" i incorporen els mateixos títols, en versió catalana de Valeri Serra i Boldú. La propaganda de la col·lecció destaca aquesta autoria com a garantia de la seva qualitat: "... aquests delicats contes, que han fet les delícies de tants nois i noies del món, els ofereix a la mainada catalana, bellament adaptats, el conegut folklorista Valeri Serra i Boldú, a qui fa bona companyia el dibuixant J. Sánchez Tena".⁵⁹⁰ D'aquesta col·lecció en varen aparèixer vint-i-quatre títols entre l'any 1931 i l'any 1936.

La seva presentació era exactament igual que l'edició en castellà, però els volums en català valien 40 cèntims en comptes dels 30 que costaven els castellans. Igualment, es podien adquirir relligats de dos en dos, al preu d'una pesseta amb cinquanta. També es

⁵⁸⁷ Cal remarcar, no obstant, que en mancar catàlegs de les edicions catalanes en alguns dels anys hem utilitzat les llistes elaborades per la mateixa editorial per a les comandes dels llibreters.

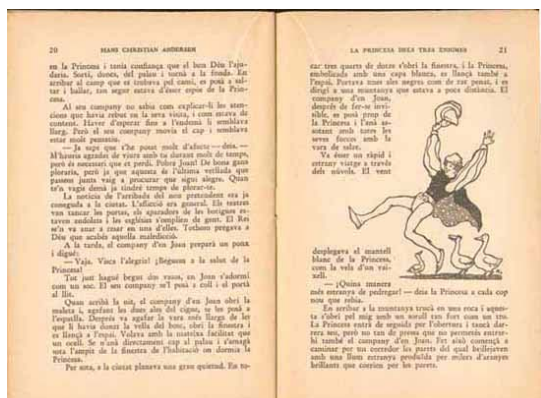
⁵⁸⁸ Així, apareixen sense atribució de col·lecció *Lau*, *El cavaller*, *La Ventafocs*, *La rosa i l'anell*, *Alicia en terra de meravelles*. 1a. ed. 1927, *La volta al món*, 1^a. 1927

⁵⁸⁹ Només hem localitzat un catàleg en que es doni aquesta circumstància: *Buenos libros para niños*. 1930-31.

⁵⁹⁰ AEJ. Catàlegs. *Bons llibres per als infants i la juvenesa*. 1933

podien adquirir conjuntament, en el que s'anomenava La Capsa de les Rondalles, una altra modalitat d'estoig que, segons els catàlegs de l'editorial, el 1933, incloïa els dotze primers contes i el 1935 ja només n'hi incloïa deu, valia 5 pessetes.⁵⁹¹

Aquesta diferència en el preu de cada volum solt pot ser deguda a que, de l'edició en català, se'n feia una menor tirada. En efecte, de les obres de Grimm que varen ser les primeres en aparèixer, s'imprimiren uns 4.000 exemplars —recordem que, de l'edició en castellà se'n tiraren 9.000— tot i que, posteriorment se'n feu una segona edició de 3.400. Dels d'Andersen, que aparegueren uns mesos més tard ja n'incrementen la tirada a 7.700, i encara, calgué una segona edició de 2.800. Aquestes dades són mostra de la bona acollida que aquests llibres tingueren entre el públic. Curiosament, de les edicions que es feren l'any 1933 i l'any 1935 de les obres d'Andersen, de la Comtessa d'Aulnoy i de Perrault, se'n tiraren menys exemplars — 3.000, 5.000 i 3.400, respectivament— i no hi va haver cap reedició. Probablement, la causa d'aquesta disminució cal buscar-la en el temps en què la sèrie va estar interrompuda, que devia fer perdre l'efecte de continuïtat que sempre juga a favor de l'adquisició dels llibres col·leccionables.



Il·lustració 36 Interior d'un dels títols de la col·lecció, amb il·lustració de Jesús Sánchez Tena.

⁵⁹¹ AEJ. Catàlegs. *Bons llibres per als infants i la juvenesa. 1933 i Llibres per a infants. Catàleg dels llibres per a infants en català editats per Editorial Joventut, S.A. [1935]*



Il·lustració 37 Dos dels títols de la col·lecció “Contes d’ahir i d’avui”, que aparegueren encara amb peu d’impremta de Mentora. Les il·lustracions de portada són obra de Jesús Sánchez Tena i són idèntiques a les dels títols homònims en castellà de la col·lecció “Cuentos Clásicos”.

Títols de la col·lecció

- ☞ 1. Jakob Ludwig Grimm. *Toni i Guideta. Blancaneu i Rosavera. Runpelstilskin*. 1a ed. 1931
- ☞ 2. Jakob Ludwig Grimm. *Mariagneta. Falada o la criada i el bon cavall*. 1a ed. 1931
- ☞ 3. Jakob Ludwig Grimm. *El sastre valent. La Ventafocs. Les tres filadores*. 1a ed. 1931
- ☞ 4. Jakob Ludwig Grimm. *Ninureta. L'escolà sense por. El reietó i l'ós*. 1a ed. 1931
- ☞ 5. Jakob Ludwig Grimm. *La vella de les oques. El jueu ballari*. 1a ed. 1931
- ☞ 6. Jakob Ludwig Grimm. *Els tres pèls del dimoni. En Patufet. El llop i els cabridets*. 1a ed. 1931
- ☞ 7. Jakob Ludwig Grimm. *La caputxeta vermella. El rei de la muntanya d'or. Els sis que tot ho poden*. 1a ed. 1931
- ☞ 8. Jakob Ludwig Grimm. *Els gnoms del Tossal. La taula, el ruc i el bastó. Els músics de Brema*. 1a ed. 1931
- ☞ 9. Jakob Ludwig Grimm. *Els prínceps encantats. La princesa del pèsol*. 1a ed. 1931
- ☞ 10. Jakob Ludwig Grimm. *Jepó i Jepet. La vestidura invisible de l'Emperador. Joan Soc*. 1a ed. 1931
- ☞ 11. Hans Christian Andersen. *El foguer prodigiós. Història de l'ànec que no n'era*. 1a ed. 1931
- ☞ 12. Hans Christian Andersen. *El bagul meravellós. L'agulla orgullosa. Allò que l'home fa, ben bet està*. 1a ed. 1931
- ☞ 13. Hans Christian Andersen. *Xin-xon-xin-xan. Tin, l'intrèpid*. 1a ed. 1931
- ☞ 14. Hans Christian Andersen. *La princesa dels tres enigmes*. 1a ed. 1933
- ☞ 15. Charles Perrault. *Mestre Gat o el Gat amb botes. Barba blau. Pell d'ase*. 1a ed. 1933
- ☞ 16. Charles Perrault. *El petitoi. La noia adormida al bosc*. 1a ed. 1933
- ☞ 17. Hans Christian Andersen. *Les aventures de la princesa llesta*. 1a ed. 1933
- ☞ 18. Hans Christian Andersen. *Orella fina. La princesa dels cabells d'or*. 1a ed. 1933

- ∞ 19. Comtesse d'Aulnoy. *La Princesa Graciosa i el Príncep Florind. Riquet del Plomell*. 1a ed. 1935
- ∞ 20. Comtesse d'Aulnoy. *L'ocell blau*. 1a ed. 1935
- ∞ 21. Comtesse d'Aulnoy. *La Gata Blanca*. 1a ed. 1935
- ∞ 22. Comtesse d'Aulnoy. *Història de Desitjada, la Princesa cérvola*. 1a ed. 1935
- ∞ 23. Comtesse d'Aulnoy. *Leandre, el Príncep gnom*. 1a ed. 1935
- ∞ 24. Comtesse d'Aulnoy. *Bella Bella, o el Cavaller Sortós*. 1a ed. 1935

Els millors contes pels millors il·lustradors (1933-1935)

Aquesta col·lecció està formada per les obres il·lustrades pel prestigiós artista anglès Arthur Rackham —*El llibre de les fades, Rondalles d'Andersen i Rondalles de Grimm*— i per l'edició de luxe de *Peter Pan i Wendy*. En tots els casos, es tracta d'unes edicions molt acurades en tots els seus detalls, gairebé de bibliòfil: les millors traduccions —Carner i Manent per Andersen; Riba per Grimm i Manent per Barrie—, una tipografia molt elegant, un bon paper i una magnífica enquadernació amb tela i sobrecoberta il·lustrada a tot color. Algunes de les il·lustracions interiors són làmines a color tirades a part del text.

D'aquestes obres se'n feren edicions molt limitades, que no superaven els 2.000 exemplars i es venien a 15 pessetes. Aquesta col·lecció té la seva versió castellana en “Cuentos de arte infantiles”.

Títols de la col·lecció

- ∞ Hans Christian Andersen. *Rondalles d'Andersen*. 1a ed. 1933.
- ∞ Arthur Rackham. *El llibre de fades*. 1a ed. 1934.
- ∞ James Matthew Barrie. *Peter Pan i Wendy*. 1a ed. 1935.
- ∞ Jakob Ludwig Grimm. *Rondalles de Grimm*. 1a ed. 1935.



Il·lustració 38 Presentació d'un dels títols de la col·lecció “Els millors contes pels millors il·lustradors”. Es tracta del *Llibre de fades*, d'Arthur Rackham, editat el 1934.

Lau (1934-1935)

Aquesta col·lecció es crea el 1934, quan alguns dels títols que la componen duïen gairebé deu anys al mercat, sense formar part de cap col·lecció. Probablement, aquesta és la causa d'una certa disparitat en el tipus d'obra publicat, que reuneix autors catalans, com Clovis Eimeric, Josep M. Folch i Torres i Carles Soldevila, amb autors estrangers com Jules Verne o R. L. Stevenson. Més homogeni és el gènere de les obres, la majoria novel·les d'aventures en el sentit més clàssic del terme, encara que també hi podem trobar contes meravellosos com *La rosa i l'anell* o *La ventafocs*.

Tot i no tractar-se d'una sèrie programada, els llibres comparteixen des de les seves primeres edicions a l'editorial Mentora, algunes característiques físiques uniformes. Especialment destacables són ara les portades il·lustrades a color envoltades amb una orla tipogràfica de ratlletes que emmarca la imatge central de la coberta anterior, impresa a tot color. Aquest serà un element gràfic que identificarà clarament la nova col·lecció que, d'altra banda, presenta un format més o menys estàndard, d'uns 25x19 cm.



Il·lustració 39 Diversos títols apareguts a la col·lecció "Lau", identificada per la seva orla tipogràfica.

La col·lecció s'adreça a una franja d'edat compresa entre els 10 i els 14 anys i s'inscriu, temàticament, a cavall entre la novel·leta d'aventures i el gènere fantàstic. Atès que no era una col·lecció preestablerta, no es va seguir una política comuna ni pel que fa a les tirades ni pel que fa als preus. Les tirades oscil·len entre prop de 2.000 i 4.500, i gairebé tots els títols varen tenir reedicions. De *La volta al món en vuitanta dies* se n'editaren un total de 4.700, i de *Lau*, que continua reeditant-se avui, se'n van imprimir 5.800 abans de 1933. Els preus es movien entre les tres i les cinc pessetes.⁵⁹²

Títols de la col·lecció⁵⁹³

- ✎ Lewis Carroll. *Alicia en terra de meravelles*. 2a ed. 1930.
- ✎ Clovis Eimeric. *El cavaller de la Creu*. 1a ed. 1926.
- ✎ Clovis Eimeric. *El minyó del Cop-de-puny*. 1a ed. 1934.
- ✎ Robert L. Stevenson. *La illa del tresor*. 2a ed. 1935.
- ✎ Jules Verne. *La illa misteriosa*. 1a ed. 1930.
- ✎ William Makepeace Thackeray. *La rosa i l'anell*. 1a ed. 1927.
- ✎ Josep M. Folch i Torres. *La Ventafocs*. 1a ed. 1926.
- ✎ Jules Verne. *La volta al món en vuitanta dies*. 2a ed. 1934.
- ✎ Carles Soldevila. *Lau o les aventures d'un aprenent de pilot*. 2a ed. 1933.

⁵⁹² Cal esmentar que dos dels títols d'aquesta col·lecció —*La volta al món en vuitanta dies* i *L'illa misteriosa*— van aparèixer en lliuraments quinzenals (quatre per obra) al preu d'una pesseta amb cinquanta, probablement durant l'any 1926.

⁵⁹³ Encara que la col·lecció es crea el 1934, molts dels títols que s'hi incorporen havien estat impresos amb anterioritat. En certa manera,

Les obres mestres de la literatura infantil (1935)

Aquesta col·lecció es crea, sembla, l'any 1935, en correspondència de la castellana “Las obras maestras de la literatura infantil”. No l'hem trobat ressenyada a cap catàleg i la informació s'extreu d'un butlletí de comanda, per tant, és probable que l'agrupació d'aquests títols es degui, simplement, a un intent de facilitar les comandes als llibreters. Formarien part d'aquesta sèrie un conjunt de títols tan dispars com *Les aventures d'en Pinotxo* i *Bibi*, que no tenen gran cosa en comú: ni els autors —es barregen els catalans amb els estrangers— ni els gèneres —del relat d'aventures a la biografia—, ni els formats, ni les edats de lectura. Es tracta doncs, clarament, d'una estratègia comercial per tal de donar unitat a un conjunt i facilitar-ne la venda.

Títols de la col·lecció

- ✎ Karin Michaelis. *Bibi*. 1934
- ✎ Karin Michaelis. *El gran viatge de Bibi*. 1935
- ✎ Müller. *En Compta Naps, el gegant de les muntanyes*. 1931
- ✎ Antoni Sabater Mur. *L'edat d'or: història veritable d'unes meravelloses vacances infantils*. 1931.
- ✎ Maurice Farney, René Samoy. *Quatre nois genials: Huyghens, Mozart, Watt, Dickens*. 1933.
- ✎ Clovis Eimeric. *La nit de Sant Joan*. 1930.
- ✎ Carlo Collodi. *Les aventures d'en Pinotxo*. 1934.



Il·lustració 40 Diversos títols de la sèrie Les obres mestres de la literatura infantil que, com es pot observar, no respecta cap uniformitat en el seu aspecte.

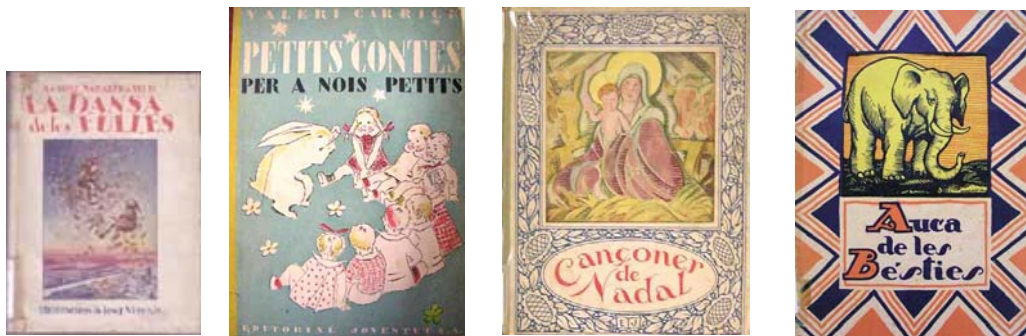
Títols publicats fora de col·lecció⁵⁹⁴

En el conjunt de les publicacions en català de Mentora i Joventut apareixen alguns títols que mai no figuren en el context de cap col·lecció, ni tan sols en els catàlegs publicitaris d'ambdues editorials. Aquest fet és destacable pel fet que tres dels cinc títols apareixen el mateix any 1935, i en alguns casos, es podrien haver inserit en col·leccions certament heterogènies com Lau, amb la qual comparteixen format.

- ∞ Lluís Macaya. *Auca de les bèsties*. 1927.
- ∞ *Cançonet de Nadal*. 1935.
- ∞ Erich Kaestner. *Emili i els detectius*. 1935.
- ∞ Valeri Carrick. *Petits contes per a nois petits*. 1935.
- ∞ Antoni Sabater Mur. *La dansa de les fulles*. 1937.



Il·lustració 41 Alguns dels títols que publicà Joventut mai no varen inscriure's en cap col·lecció.



⁵⁹⁴ A més d'aquests títols, en alguns catàlegs apareixen fora de col·lecció les obres *Contes selectes i belles històries*, i *Herois i savis*, de les quals no tenim cap dada d'edició ni n'hem identificat cap exemplar. És possible que es tractés de projectes editorials que mai no es varen dur a la pràctica.

4.4.2 Segon període 1939-1969

Durant la dècada dels quaranta, els catàlegs de Joventut no solen identificar les col·leccions ni s'esmenta aquesta pràctica en els llibres. Cal suposar que, efectivament, després de la depuració dels fons en catàleg obligat per les noves disposicions legals, les antigues col·leccions varen quedar absolutament desarticulades i, a més, molt disminuïdes. Així, els pocs títols que es publiquen, obres noves o reimpressions, es destaquen en els catàlegs amb una simple indicació de “libros infantiles” sota la qual es barregen llibres per a diverses edats, traduccions i obra original, i fins i tot en formats diferents i distintes modalitats d'edició, com ara “ediciones de lujo” que es contraposen a les “ediciones corrientes y populares”. Com veiem, es tracta d'aprofitar antigues edicions ja que, les novetats, pròpiament dites són poques, i només es publiciten com a col·leccions aquelles que ho són indiscutiblement per compartir no ja format o gènere, sinó també autor, com ara la “Serie Petersham”, iniciada abans de la guerra, constituïda per obres de coneixements escrites i il·lustrades per aquesta parella nordamericana. De fet, les úniques col·leccions pròpiament noves que trovem en aquest primer moment de després de la guerra s'estableixen a partir d'uns formats molt específics, així apareixen els “Libros escenario Juventud”, publicats entre el 1942 i el 1944 i la primera sèrie dels “Libros pequeñines”, de sis títols, que apareixen entre 1944 i 1945.

Tret d'aquests casos aïllats i que són més una excepció que no pas la regla, la política de col·leccions no es reprendrà els anys cinquanta, però encara parcialment. Es mantenen algunes col·leccions de períodes anterior, com els “Cuentos de Arte”, que agrupa les edicions de luxe d'obres il·lustrades i enquadernades en tela, Així, als catàlegs d'aquesta època molts títols s'agrupen sota la denominació genèrica de “libros infantiles” però al seu costat s'articula una incipient “Biblioteca Infantil Juventud”, que a la dècada dels seixanta es consolidarà com a “Colección Juventud”. També apareixerà una nova col·lecció d'àlbums de gran format, sota el títol “Grandes álbumes Juventud” i, en el pol oposat quant a format, “Los libros pequeñines”, pensada per als lectors més petits. En clara sintonia amb la línia editorial per als adults, Joventut inicia una col·lecció juvenil de biografies que es titularà “Gente grande para gente pequeña” on es reuneixen títols que havien aparegut fora de col·lecció.

Col·leccions en llengua castellana

Series Petersham (1936-1957)

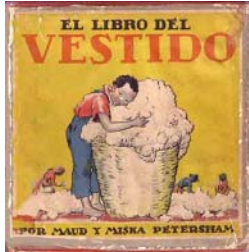
Aquesta és una col·lecció que s'inicia en plena guerra civil i en un catàleg de 1937, s'anuncia com a novetat, posant èmfasi en la finalitat instructiva de la col·lecció i esmenta que és en aquesta línia que “siguiendo su propósito de educar a los niños con libros recreativos, Editorial Juvntud acaba de publicar el segundo volumen de esta serie, en el que de forma suscinta y amena, se hace historia de las transforamciones que ha sufrido la indumentaria humana a través de todas las épocas”, o també es parla de “iniciación científica para niños de 8 a 12 años.”⁵⁹⁵ Els drets d'edició de les obres escrites i il·lustrades per Maud i Miska Petersham es varen adquirir als Estats Units abans de la guerra, però els 16 títols que componen la col·lecció varen anar apareguent entre els anys 1936 i 1957.

Tots els llibres de les diverses series que configuren la col·lecció, presenten un format quadrat (20x 19,5cm), a excepció de la Serie Biblia, que és rectangular (24x18,5 cm). Tenen 32 pàgines a color, moltes a cinc tintes. Aquests llibres es posaren a la venda a 4 pessetes el volum. De la majoria de títols se'n feren dues o tres edicions, i les darreres daten dels anys seixanta.

Aquesta col·lecció es va subdividir en diverses sèries amb el pas del temps: *Las cosas que usamos*, *Los tesoros de la tierra*, *Las cosas que comemos* i, finalment, *Biblia Petersham*, on apareixen relats sobre alguns personatges bíblics.

⁵⁹⁵ AEJ. Catàlegs. *Lista B. Mayo 1937. Biografías, novelas de julu, infantiles, etc. Editorial Juventud.*

Títols de la col·lecció

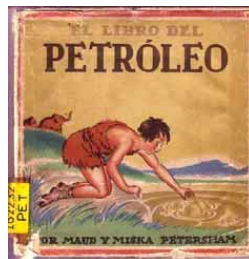


Las cosas que usamos

- ∞ *El libro de los transportes.* 1a ed. 1936.
- ∞ *El libro del vestido.* 1a ed. 1937.
- ∞ *El libro de la vivienda.* 1a ed. 1938.
- ∞ *El libro de los alimentos.* 1a ed. 1940.
- ∞ *El libro de las cosas que usamos*

Los tesoros de la tierra

- ∞ *El libro del oro.* 1a ed. 1941.
- ∞ *El libro del petróleo.* 1a ed. 1941.
- ∞ *El libro del carbón.* 1a ed. 1942.



- ∞ *El libro del hierro y del acero.* 1a ed. 1943.
- ∞ *El libro de los tesoros de la tierra*

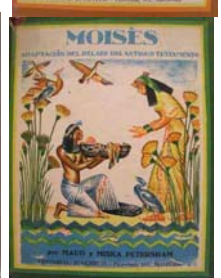
Las cosas que comemos

- ∞ *El libro del trigo.* 1a ed. 1944.
- ∞ *El libro del maíz.* 1a ed. 1945.
- ∞ *El libro del arroz.* 1a ed. 1946.
- ∞ *El libro del azúcar.* 1a ed. 1946.
- ∞ *El libro de las cosas que comemos*



Biblia Petersham

- ∞ *David.* 1a ed. 1957.
- ∞ *José y sus hermanos.* 1a ed. 1957.
- ∞ *Moisés.* 1a ed. 1957.
- ∞ *Rut.* 1a ed. 1957.
- ∞ *Estampas de historia sagrada*



Libros escenario (1942-1944)

Aquesta és una de les poques col·leccions que es ressenyen com a tals en els catàlegs dels anys quaranta, destacada essencialment per la seva especial configuració, ja que està composada d'unes elaborades publicacions que presenten dos lloms i s'obren per la part central dels fulls. En separar els fulls per la part central, el llibre simula un teatrí, amb un escenari central configurat per una il·lustració. Com explica la propaganda, cada exemplar “consta de 17 lam.; las seis primeras compuestas de 2 hojas cada una que se abren en sentido contrario la ultima sobre el verso de la cubierta”.

Les publicacions estan enquadernades en cartoné amb coberta il·lustrada a color i lloms de tela amb un format de 23,5x21,5 cm. La particularitat d'aquests volums justificaria l'ús de la litografia a color, procediment que encara encaria més un producte ja de per si car per l'elevat grau de manipulació en l'enquadernació. L'any 1945, el preu de venda de cada títol era de 15 pessetes.⁵⁹⁶

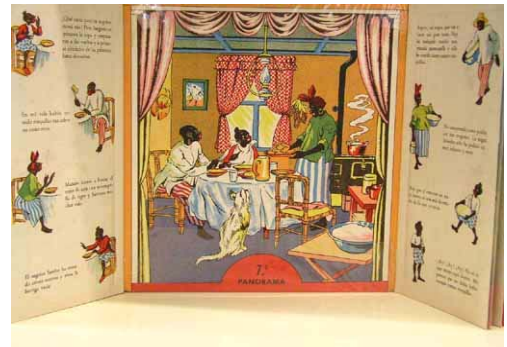
Els Libros escenario es qualifiquen com a “libro-juguete a todo color en el que los cuentos estan escenificados. Todo el texto es el diálogo” i es fa émfasi en que son “agradables como el mas divertido de los juguetes”.⁵⁹⁷

⁵⁹⁶ Concretament per a *El circo*, l'any 1942, l'editorial va demanar dos pressupostos, un per a la impressió en offset, que en aquell moment s'estava introduint a Espanya com a substitució del fotogravat, i un altre per a impressió litogràfica. Els preus no eren gaire diferents, ja que el primer, de Talleres gráficos Antonio J. Rovira, per imprimir 10.000 exemplars a cinc tintes (per a 14 dibuixos) pujava a 8.095 pessetes (el paper i l'enquadernació a càrrec de l'editor) mentre que el segon, a càrrec de Baltasar Bañó pujava a 6.450 per la tirada més 1.300 per la preparació de la matriu per la il·lustració (7.750 pessetes). Encara doncs, el procediment litogràfic resultava més barat i, a més, oferia millor qualitat d'estampació. Arxiu Editorial Joventut. Caixa 42.

⁵⁹⁷ Editorial Joventut. *Catálogo juvenil-infantil*, 1964.

Títols de la col·lecció

- ☞ S. Ehmcke. *El circo*. 1a ed. 1942.⁵⁹⁸
- ☞ H. Bannermann. *El negrito Sambo*. 1a ed. 1943.
- ☞ C. Perrault. *Caperucita roja y los tres ositos*. 1a ed. 1944.



Il·lustració 42. Dos dels títols de la col·lecció. A dalt a la dreta *El negrito Sambo*, obert en la forma adequada per tal de poder apreciar millor l'efecte de teatrí que es buscava amb la disposició especial de les pàgines. Als laterals, el text dialogat permetia recrear l'acció teatral. A l'esquerra, *El circo*, només amb la pàgina de l'esquerra oberta.

Los libros pequeñines (1945-1954)

Les dificultats per a obtenir matèria primera i per a adquirir drets a l'estranger, fa que Joventut generi una sèrie de col·leccions de producció pròpia, de baix cost, que tenen com a objectiu de mantenir la firma en el mercat de llibre infantil. En aquest context cal situar l'aparició de "Los libros pequeñines", d'un format realment reduït, de set per vuit centímetres, impresos a una sola tinta. La idea de la col·lecció va ser de Conxita Zendrera, que es va inspirar en unes publicacions molt similars, els "The Teeny weeny books" editades per la Oxford University Press de Londres a principis del anys quaranta. La intenció de la col·lecció era la d'oferir als petits els contes de tota la vida en una versió molt simple, gairebé oral, impresos en una tipografia prou gran, que es complementava amb les nombroses il·lustracions.

⁵⁹⁸ Editorial Zodiaco de Barcelona en va publicar una edició al 1947, traduïda per Maria del Rosario Conde de Cela, en un format relligat en espiral i amb pestanyes per a moure alguns elements, i amb il·lustracions de Julián Wehr. El procediment és patentat per Duenewald Printing de Nova York. L'obra apareix dins la col·lecció "Zodiaco de ilustraciones Movibles", citat a: INLE. *Libros infantiles y juveniles*. Madrid: Instituto Nacional del Libro Español, 1970. r. 877.



Il·lustració 43. Presentació d'un dels títols de la col·lecció "Los libros pequeñines", de 1945.

La mateixa editora és qui redacta els breus textos que acompanyen aquests petits llibrets, les maquetes dels quals encara es conserven a l'arxiu editorial.⁵⁹⁹ Normalment es tracta de relats basats en contes tradicionals, acompanyats d'unes simples il·lustracions a una tinta. La col·lecció es va publicar en dues etapes, la primera, al 1945, i la segona, a 1954.

No disposem de dades sobre la tirada de tots i de cadascun dels títols d'aquesta col·lecció, però de les dades que coneixem, podem inferir que, dels que es van publicar l'any 1945, s'en va fer una tirada inicial de 5.000 exemplars i una segona tirada més reduïda, d'uns 2.500 quan varen apareixer els darrers títols de la sèrie al 1954, excepte per al primer títol que es va reeditar l'any 1950 amb una segona tirada de 4.000 exemplars, la qual cosa ens indica unes vendes sostingudes al menys durant els primers anys.

Títols de la col·lecció

- ✎ C. Zendrera. *ABC del pequeñín*. 1a ed. 1945.
- ✎ C. Zendrera. *La historia del negrito Sambo*. 1a ed. 1945.
- ✎ C. Zendrera. *El libro de los animales*. 1a ed. 1945.
- ✎ C. Zendrera. *Animales amigos*. 1a ed. 1945.
- ✎ C. Zendrera. *Los tres cerditos*. 1a ed. 1945.
- ✎ C. Zendrera. *Cuento de Navidad*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *El abeto, la palmera y el olivo*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *El califa cigüeña*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *Historia de un tulipán rosa*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *El zapatero y los duendes*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *La casita de Pedro*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *La gallinita encarnada*. 1a ed. 1954.
- ✎ C. Zendrera. *Los tres osos y bucles de oro*. 1a ed. 1954.

⁵⁹⁹ AEJ. Caixa edició. Los libros pequeñines.

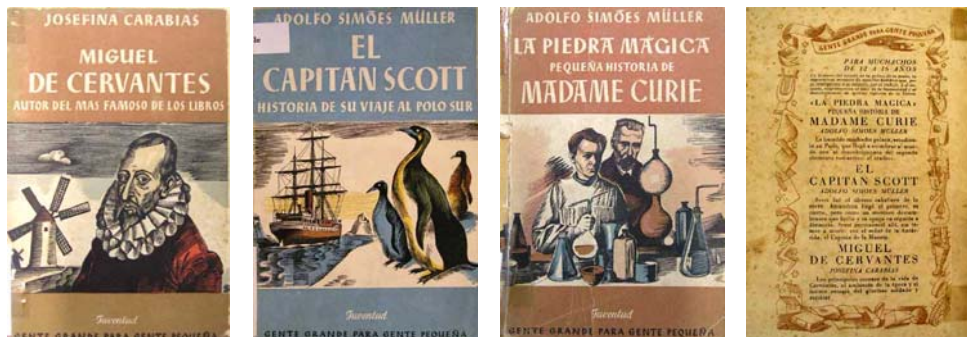
Gente grande para gente pequeña (1949-1962)

Aquesta col·lecció s'inscriu en un moment en què el gènere biogràfic vivia un auge notable en l'edició per a adults, No és estrany doncs que l'editorial, que disposava de les més reputades col·leccions per a adults del gènere —amb les publicacions de Stephan Zweig, entre d'altres— projectés una sèrie biogràfica pensada per al públic infantil, a partir dels 12 anys.

La col·lecció té una presentació que s'allunya del que és habitual en l'edició infantil, amb un format reduït de 18,5x12 cm, i amb cobertes molt sòbries, impreses a dues tintes, amb una il·lustració de Josep Narro, per als títols publicats a la dècada dels quaranta, que s'acosten més als canons estètics del llibre per a adults. Són edicions enquadernades en rústica i amb plomes en to sèpia pujat en les pàgines interiors que, en alguns casos, es decoren amb caplletres dissenyades específicament per a l'edició pel mateix il·lustrador. En el moment de la seva aparició els exemplars es venien al preu de 16 pessetes. De tots els títols es varen fer dues edicions, la primera sobre uns 2.500 exemplars i la segona, més o menys al cap de deu anys de la primera, que tira al voltant dels 3.000 o 4.000 exemplars.

Títols de la col·lecció

- ⊗ Adolfo Simoes Müller. *La piedra mágica: Pequeña historia de Madame Curie*. 1a ed. 1949.
- ⊗ Adolfo Simoes Müller. *El capitán Scott: Historia de su viaje al Polo sur*. 1a ed. 1949.
- ⊗ Josefina Carabias. *Miguel de Cervantes*. 1a ed. 1952.
- ⊗ Aurora Díaz Plaja. *El doctor Schwitzer*. 1a ed. 1962.
- ⊗ Josefina Carabias. *Teresa de Jesús*. 1a ed. 1953.

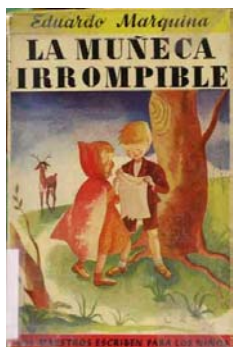


Il·lustració 44. Tres títols de la col·lecció “Gente grande para gente pequeña”, amb les seves característiques cobertes il·lustrades per Josep Narro. A la contracoberta, emmarcats per una orla molt decorativa, s’hi ressenyaven els altres títols apareguts a la col·lecció, amb un breu resum de l’argument.

Los maestros escriben para los niños. Biblioteca de grandes escritores españoles (1945-1949)

Aquesta és una col·lecció que va tenir una breu durada i que va esser configurada per dos únics títols, tots dos obres teatrals escrites específicament per a nens per part d'autors espanyols de reconegut prestigi. El primer títol era *El príncipe que todo lo aprendió en los libros*, celebrada obra de Jacinto Benavente, que havia obtingut el premi Nobel al 1922.⁶⁰⁰ La segona obra, d'Eduardo Marquina, és una comedieta en sis actes, apta per a representacions infantils.

Tot i que la primera obra que va configurar aquesta col·lecció porta peu d'impremta de 1945, data que coincideix amb la del fitxer de control d'edicions i tirades, sembla que no es va comercialitzar fins a 1949, tal com ho indica la fitxa de control de vendes i estocs. Quina va ser la causa d'aquesta tardança no ho podem escatir, però certament, el llibre no apareix esmentat en cap catàleg ni llista d'existències. La primera aparició d'aquesta obra en els fulls propagandístics és de 1949, quan es crea aquesta col·lecció i sempre ja en companyia de l'obra d'Eduardo Marquina. Als catàlegs de 1953 encara apareix la col·lecció com a tal, però no ha incrementat el nombre de títols. Als que apareixen després de 1955, en canvi, els títols s'hi ressenyen però no ja dins la col·lecció.



Títols de la col·lecció

- ☞ Jacinto Benavente. *El príncipe que todo lo aprendió en los libros*. 1a ed. 1945.
- ☞ Eduardo Marquina. *La muñeca irrompible*. 1a ed. 1949.

Il·lustració 45. Coberta del segon títol de la sèrie, *La muñeca irrompible*, il·lustrada a tot color per Maria Granados (1949).

⁶⁰⁰ D'aquesta obra se n'havien fet moltes edicions anteriors. Citem només la d'Hernando, publicada a Madrid el 1923 i una anterior també a Madrid, de 1910.

Libro Juguete (1951)

En realitat, es fa difícil afirmar que aquesta obra s'inscriu en una col·lecció, tot i que així consta en el fitxer de control d'edicions de Joventut, pel fet que no s'ha pogut localitzar cap document que ens permeti intuir si, efectivament, hi havia intenció de fer altres títols de similar presentació. Precisament, la presentació d'aquest llibre és el que el fa més especial, ja que les pàgines centrals són dobles i, a més, incorporen un full enganxat de manera que, en obrir-se el llibre i col·locar-se dret damunt una superfície, es pot reproduir un habitatge amb diverses estances. El llibre es presentava en una caixa de cartró, il·lustrada amb la mateixa imatge de la coberta.

Certament, els anys cinquanta són rics en obres de característiques similars a la que aquí descrivim, amb profusió de despelgables i manipulats diversos. No obstant, també en aquest sentit, aquesta és una obra atípica, ja que a les delicades il·lustracions d'Elvira Elias, que en aquella època solia treballar per Joventut, s'hi afegeix un text d'un autor tant remarcable com Marià Manent. Aquest fet distanciació el llibre del que seria el simple joc, i el situa més bé en la categoria de llibre de regal, donat el seu elevat preu de 75 pessetes, molt superior a altres títols de característiques similars. Tot i que al fitxer de control d'edicions hi consta una única edició d'uns 2.000 exemplars, se'n devia fer alguna altra, ja que al fitxer de control de vendes i estocs se'n ressenyen com a venuts, al 1989, un total de 7.249 exemplars.

∞ Marià Manent; Elvira Elias. *Casa de muñecas*. 1a ed. 1951.



Il·lustració 46. En aquesta il·lustració estreta de la publicitat específica que l'editorial va fer per a aquesta obra es pot observar la complexitat dels elements que la caracteritzen.

Grandes álbumes Juventud (1955-1966)

Com el seu títol indica, aquesta col·lecció nasqué amb la intenció d'editar llibres il·lustrats de gran format, de 30x22 cm, una mica en la línia del que s'estava fent en aquell moment a països com França o Bèlgica. Finalment, però, acabà essent una col·lecció heterogènea, amb formats i presentacions ben variades —que poden anar dels grans folis al quart— sense uniformitat en la il·lustració —que tan aviat pot ser a tot color a les dues tintes—, i amb una total diversitat pel que fa als seus continguts. Al moment de la seva aparició, al 1955, els llibres tenien un preu que oscil·lava entre les cinquanta i les seixanta pessetes.

El primer títol de la col·lecció és un classic de la casa, l'obra protagonitzada per Peter Pan, en la versió cinematogràfica de Walt Disney. Però, a continuació, s'insereix en aquesta col·lecció llibres que res tenen a veure amb el primer: la tercera edició d'un títol editat l'any 1935 *El muchacho moderno: El libro de los grandes inventos*, una mena de recull sobre les innovacions del segle XIX i XX, que ara apareix amb el títol *Primer libro del muchacho moderno* i, també, una altra obra de producció pròpia, titulada *El libro de los trenes*, de temàtica similar. Al cap de més de deu anys sense cap incorporació, la col·lecció continua amb un altre èxit de la factoria Disney, que també havia estat publicada per Joventut en la seva versió original, *Mary Poppins*. No obstant, cal ressenyar que aquests dos títols de Disney tingueren molt bona acceptació, ja que després de la tirada inicial de *Peter Pan* de 10.000 exemplars se'n feu una segona d'uns altres 10.000. Pel que fa a *Mary Poppins*, el fitxer de control de vendes i estocs revela que entre 1965 i 1975 se'n vengueren més de 62.000 exemplars, en sis edicions.

Títols de la col·lecció

- ✎ *El libro de los trenes*. 1a ed. 1955.
- ✎ Walt Disney. *Peter Pan de Walt Disney*. 1a ed. 1955.
- ✎ *Primer libro del muchacho moderno: El libro de los grandes inventos*. 3a ed. 1955.
- ✎ P. L. Travers. *Mary Poppins*. 1a ed. 1966.



Il·lustració 47.
Cobertes de les obres publicades a la col·lecció "Grandes álbumes Juventud" entre 1955 i 1966.

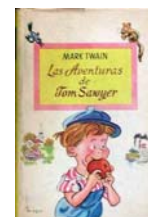
Biblioteca infantil Juventud (1957-1960) (continua amb Colección Juventud)

Aquesta col·lecció constitueix el primer intent, amb certa continuïtat, d'establir una col·lecció de novel·la juvenil amb un format uniforme i una presentació homogènia. Dels catorze títols que la constituïran, finalment, només cinc són primeres edicions i la resta, fins a catorze, són reedicions d'altuns dels títols més segurs –ja clàssics- del fons editorial. Les novetats absolutes, però, tampoc ho són tant, ja que hi trobem una edició de les dues novel·les de Mark Twain, una obra d'Erick Kaestner i un parell de títols de l'autora catalana Florència d'Arquer.

Son llibres de petit format, de 15x22 cm, amb il·lustracions a una tinta. Enquadernats en tela, presenten una sobrecoberta il·lustrada a color, amb el títol requadrat en un fons de color pla.

Títols de la col·lecció

- ✎ 1. Mark Twain. *Las Aventuras de Tom Sawyer*. 1a ed. 1957.
- ✎ 2. Mark Twain. *Las Aventuras de Huckleberry Finn*. 1a ed. 1957.
- ✎ 3. Johanna Spyri. *Heidi*. 13a ed. 1957.
- ✎ 4. Elizabeth Foreman Lewis. *A orillas del alto Yangtsé*. 3a ed. 1957.
- ✎ 5. Erick Kaestner. *Las dos Carlotas*. 1a ed. 1957.
- ✎ 6. Florencia de Arquer. *Princesa del Bósforo* 1a ed. 1958.
- ✎ 7. Erick Kaestner. *Emilio y los detectives*. 3a ed. 1958.
- ✎ 8. Erick Kaestner. *Emilio y los tres mellizos*. 2a ed. 1958.
- ✎ 9. Florencia de Arquer. *El silencio de Ethel*. 1a ed. 1959.
- ✎ 10. Lewis Carroll. *Alicia en el país de las maravillas*. 7a ed. 1958.
- ✎ 11. Karin Michaelis. *Bibi*. 4a ed. 1960.
- ✎ 12. James Matthew Barrie. *Peter Pan y Wendy*. 10 a ed. 1961.
- ✎ 13. Waldemar Bonsels. *Maya la abeja*. 9a. ed. 1960.
- ✎ 14. Johanna Spyri. *Otra vez Heidi*. 12a ed. 1960.



Il·lustració 48 Diversos títols de la col·lecció “Infantil Juventud”, amb idèntica presentació.

Cuentos de arte (1952-1965)⁶⁰¹

Aquesta col·lecció està constituïda per edicions de luxe dels títols que havien ja havien format part, prèviament, d'altres sèries com ara “Cuentos de arte infantiles” o “Los grandes cuentos ilustrados”. La col·lecció es caracteritza per reunir les obres més clàssiques del fons editorial de Joventut, a les que s'afegeixen algunes novetats, en unes edicions molt acurades, amb les pàgines orlades amb motius relacionats amb el tema de l'obra. Les nombroses il·lustracions en negre i les làmines fora de text, impreses a tot color, són obra dels millors dibuixants de la casa, tant d'origen estranger— com Arthur Rackham i Helge Artelius— com català, amb la presència de Lola Anglada, Joan Vinyals, Mercè Llimona, Josep Narro, Marta Ribas i M. Dolors Salmons.

Els reclams publicitaris que apareixen en fullets i catàlegs posen èmfasi precisament en aquests aspectes formals que són els que aporten caràcter a la col·lecció i així, s'indica que:

Los más renombrados artistas españoles y extranjeros han ilustrado estos exquisitos volúmenes. Los dibujos, maravillosos por su ingenio, su delicadeza y su acierto, revelan una íntima sincera compenetración con los asuntos que ilustran, y les dan vida y carácter propios. La lectura de la colección Cuentos de arte contribuirá a formar el gusto, a enriquecer la sensibilidad y a aguzar el ingenio de los niños.⁶⁰²

Evidentment, tal com s'escau a llibres d'aquesta categoria, el format és generós, de 25,6x19,5 cm, i l'enquadernació, tal com s'especifica en els catàlegs, està feta en “tela anglesa” amb gofrats en or, amb una sobrecoberta amb il·lustració a tot color sobre un fons groc. Els volums es comercialitzen també amb un estoig protector.

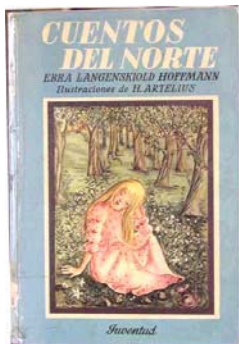
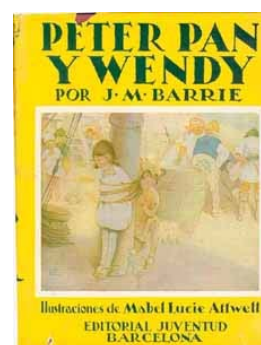
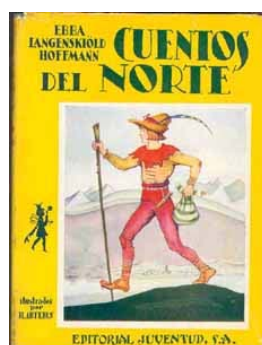
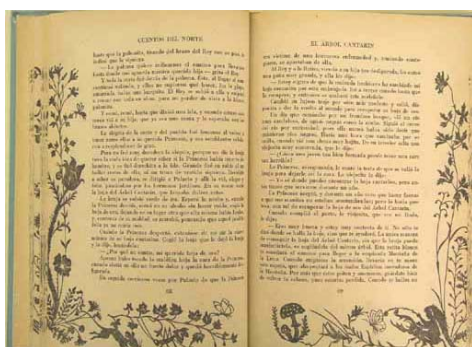
En un principi, el preu dels llibres s'establí en 125 pessetes però a partir de l'any 1958 s'apuja fins a les 175 i, el 1964 ja en valen 90. Dels títols d'aquesta col·lecció se'n feren tirades que oscil·laven entre 3.000 i 4.000 exemplars

⁶⁰¹ Al catàleg infantil de 1965 tots tretze títols es ressenyen sota l'epígraf “Obras maestras de la literatura infantil. Ilustradas por los mejores artistas”. En canvi, al catàleg general del mateix any la col·lecció es denomina “Cuentos de Arte”, igual que al catàleg general de 1966. Al catàleg de 1973 els volums d'aquesta col·lecció configuren la col·lecció “Cuentos Unversales”, també en edició de luxe, enquadernats en tela, amb gofrat en or, dibuixos en negre i làmines policromes. S'hi afegeix només *En el Mundo del espejo*, continuació d'*Alicia en el país de las maravillas*.

⁶⁰² Editorial Joventud. *Catálogo general 1966*, p. 139.

Títols de la col·lecció

- ⌘ Lewis Carroll . *Alicia en el país de las maravillas*. 6a ed. 1952.
- ⌘ Hans Christian Andersen . *Cuentos de Andersen*. 5a ed. 1953.
- ⌘ James Matthew Barrie . *Peter Pan y Wendy*. 8a ed. 1953.
- ⌘ Waldemar Bonsels . *Maya la abeja y sus aventuras*. 6a ed. 1953.
- ⌘ Johanna Spyri *Heidi*. 12a ed. 1954.
- ⌘ Jakob Ludwig Grimm . *Cuentos de Grimm*. 2a ed. 1955.
- ⌘ Arthur Rackham . *El libro de hadas II*. Arthur Racham. 2a ed.1956.
- ⌘ Johanna Spyri *Otra vez Heidi*.10a. ed. 1960.
- ⌘ E. Langenskiöld-Hoffmann.*Cuentos del norte*. 2a ed. 1958.
- ⌘ Carlo Collodi. *Las aventuras de Pinocho*. 3a ed. 1962.
- ⌘ Daniel Defoe. *Robinson Crusoe*. 1a ed. 1959.
- ⌘ Eleanor Fargeon. *La princesa que pedía la luna..* 2a ed, 1960.
- ⌘ L. Anglada. *Martín y Diana en el bosque*. 1a. ed. 1963
- ⌘ Carles Soldevila. *Aventuras de un aprendiz de piloto*. 3a. ed. 1965



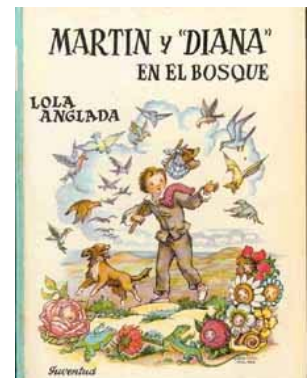
Colección Azul (1955-1963)

Creada essencialment a partir de la col·lecció “Cuentos de Arte”, de fet, es tracta d’una versió econòmica de les edicions de luxe. Els títols que configuren aquesta col·lecció varien molt en els diversos catàlegs, però normalment consta d’uns set o vuit títols, que no són mai els mateixos.⁶⁰³ Es caracteritza per la seva presentació amb cobertes en cartoné plastificat, il·lustrades, i contracobertes i lloc de color blau, fet que dona nom a la col·lecció. La col·lecció inicial, de 1960, està constituïda per les obres d’Andersen, Defoe, Grimm, Langenskiöld-Hoffman, Rackham i Fargeon a les quals, el 1962, s’hi afegeix una versió de *Las aventuras de Pinocho*.

Entre 1960 i 1963 el preu oscil·la de 50 a 70 pessetes, i es manté, al menys, fins al catàleg de 1973.

Títols de la col·lecció

- ☞ Hans Christian Andersen. *Cuentos de Andersen*. 1a ed. 1962.
- ☞ Lola Anglada. *Martín y Diana en el bosque*. 1a ed. 1963.
- ☞ Carlo Collodi. *Las aventuras de Pinocho*. 1a ed. 1962.
- ☞ Daniel Defoe. *Robinson Crusoe*. 1a ed. 1960.
- ☞ Jakob Ludwig Grimm. *Cuentos de Grimm*. 1a ed. 1955.
- ☞ Ebba Langenskiöld-Hoffmann. *Cuentos del norte*. 1a ed. 1958.
- ☞ Arthur Rackham. *El libro de hadas*. 1a ed. 1956.
- ☞ Eleonor Fargeon. *La princesa que pedía la luna*. 1a ed. 1960.
- ☞ Lola Anglada. *Martinet*. 1a ed. 1963.⁶⁰⁴



⁶⁰³ Al catàleg de 1966 cauen de la llista *La princesa que pedía la Luna* i *Cuentos del Norte*. Al catàleg de 1973 hi apareix *El mundo en el espejo*, de Carroll i, en canvi, cauen *La princesa que pedía la luna* i *Las aventuras de Pinocho*. *Martín y Diana en el bosque* només apareix als catàlegs de 1964 i 1965.

⁶⁰⁴ Aquest títol en català s’incorpora a col·lecció castellana en el catàleg de 1964. Al *Catálogo Juvenil Infantil de 1967-68*, s’independitza i es crea la Col·lecció Blava, de moment, amb aquest únic títol.

Sèrie Àlbumes Carolina (1963-)

Reuneix un seguit de títols de l'autor i il·lustrador francès Pierre Probst. Com resa la propaganda promocional,

La protagonista de estos libros es Carolina, acompañada de tres perros, dos gatos, un oso y un tigre que salen en todas las ilustraciones del libro. Dibujos humorísticos con mucha expresión y movimiento. Texto breve pero muy cuidado. Para niños de 6 a 10 años.

Els diversos títols de la sèrie presenten un format de 31,5x23 cm i 28 pàgines. Les tirades inicials dels diversos títols de la col·lecció foren molt altes, totes de 10.000 exemplars.⁶⁰⁵ Tot i així, els tres primers títols tingueren una segona edició a principi dels anys setanta, d'uns altres 10.000 exemplars.

Títols apareguts fins al 1969:

- ✎ Pierre Probst. *El automóvil de Carolina*. 1a ed. 1963
- ✎ Pierre Probst. *Carolina viaja por Europa*. 1a ed. 1964
- ✎ Pierre Probst. *Carolina en la nieve*. 1a ed. 1964
- ✎ Pierre Probst. *Las vacaciones de Carolina*. 1a ed. 1967
- ✎ Pierre Probst. *La casa de Carolina*. 1a ed. 1967
- ✎ Pierre Probst. *Carolina en el Polo Norte*. 1a ed. 1967



Sèrie Teban Sventon (1963-)

En la majoria de catàlegs, aquesta sèrie s'insereix en la col·lecció Siete Secretos, on hi apareixen tots els títols d'Enid Blyton, i és per això que la numeració té continuïtat amb aquests títols. A partir de 1966, els catàlegs identifiquen ja una sèrie pròpia dins la col·lecció.

Títols de la col·lecció

- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon, detective privado*. 1a ed. 1963.
- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon en el desierto*. 1a ed. 1963.
- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon en Londres*. 1a ed. 1964.
- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon en París*. 1a ed. 1965.
- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon e Isabela*. 1a ed. 1966.
- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon en Estocolmo*. 1a ed. 1964.
- ✎ Ake Holmberg. *Teban Sventon y los fantasmas*. 1a ed. 1969.



⁶⁰⁵ Probablement, aquesta decisió va venir avalada per l'enorme èxit que aquesta obra havia tingut a nivell mundial. Segons un article aparegut a *Le figaro litteraire*, el 7 d'octubre de 1962, dels àlbums de Carolina se n'havien venut fins a 4.500.000 exemplars. El mateix article indica que s'havien venut 11.900.000 exemplars dels àlbums de Tintín, 1.500.000 llibres de "El club dels cinc" i 1.000.000 d'exemplars dels diferents títols de "Els set secrets".

Colección Juventud (1964-) (deriva de la Biblioteca infantil Juventud)

Aquesta col·lecció és, de fet, una renovació formal de la que havia estat la “Biblioteca infantil Juventud”, ja que les dues comparteixen els deu primers títols. Els altres títols, al menys fins al 14 provenen del fons editorial i, poc a poc, s’hi van incorporant el que són veritables novetats. Segons els catàlegs de l’editorial, els llibres que la componen es defineixen com:

Novelas largas, para mayores de 12 años. Tamaño 22x15 cm. Con ilustraciones en negro y sobrecubierta en color. A partir del número 14, nueva presentación con cubierta plastificada y lavable. Precio 70 pts. Esta colección, por sus novelas seleccionadas entre las mejores de la literatura universal, cuenta con varios premios españoles y extranjeros.⁶⁰⁶

Certament, *Un castillo en el camino*, havia obtingut el primer premi de literatura infantil de 1963 la CCEI (Comisión Católica Española de la infancia) i *Oscar Espia atómico* havia obtingut la medalla del 1964. D’altra banda, també eren premiats alguns dels autors estrangers que hi apareixen com ara Elisabet Foreman Lewis, que al 1932 havia obtingut la medalla John Newberry, el més prestigiós premi de literatura infantil dels Estats Units, atorgat per la Library Association, per la seva obra *A orillas del alto Yangtsé*. D’altra banda, Astrid Lindgren i Erich Kaestner reberen sengles premis Andersen, prestigiosos reconeixements que atorga l’IBBY (International Board on Books for Young People) al 1958 i al 1960, respectivament.

Amb els anys, aquesta esdevindrà una de les col·leccions més estables de l’editorial, fins al punt que l’any 1975 havia arribat als 58 títols.



⁶⁰⁶ Editorial Juventud. *Catálogo infantil y juvenil*. 1964.

Títols de la col·lecció

- ✎ 1. Mark Twain. *Las Aventuras de Tom Sawyer*. 1a ed. 1957.
- ✎ 2. Mark Twain. *Las Aventuras de Huckleberry Finn*. 1a ed. 1957.
- ✎ 3. Johanna Spyri. *Heidi*. 15a ed. 1958.
- ✎ 4. Elizabeth Foreman Lewis. *A orillas del alto Yangtsé*. 3a ed. 1957.
- ✎ 5. Erich Kaestner. *Las dos Carlotas*. 1a ed. 1957.
- ✎ 6. Florencia de Arquer. *Princesa del Bósforo*. 1a ed. 1958.
- ✎ 7. Erich Kaestner. *Emilio y los detectives*. 3a ed. 1958.
- ✎ 8. Erich Kaestner. *Emilio y los tres mellizos*. 2a ed. 1958.
- ✎ 9. Florencia de Arquer. *El silencio de Ethel*. 1a ed. 1959.
- ✎ 10. Lewis Carroll. *Alicia en el país de las maravillas*. 7a ed. 1958.
- ✎ 11. Karin Michaelis. *Bibi*. 4a ed. 1960.
- ✎ 12. J. M. Barrie. *Peter Pan y Wendy*. 10a ed. 1961.
- ✎ 13. Waldemar Bonsels. *Maya, la abeja*. 7a ed. 1960.
- ✎ 14. Johanna Spyri. *Otra vez Heidi*. 10a ed. 1960.
- ✎ 15. Astrid Lindgren. *Pippa mediaslargas*. 1a ed. 1962.
- ✎ 16. Carmen Kurtz. *Oscar cosmonauta*. 1a ed. 1962.
- ✎ 17. M. Marcela Sánchez Coquillat. *Un castillo en el camino*. 1a ed. 1962.
- ✎ 18. André Demaison. *Kalidia, princesa de África*. 1a ed. 1955.
- ✎ 19. Louis Delluc. *El grumete de la "Niña"*. 1a ed. 1955.
- ✎ 20. David Craigie. *Dos niños en la luna*. 1a ed. 1952.
- ✎ 21. Carmen Kurtz [pseud. Carmen de Rafael Marés]. *Óscar espía atómico*. 1a ed. 1963.
- ✎ 22. Astrid Lindgren. *Pippa se embarca*. 1a ed. 1963.
- ✎ 23. Pamela L. Travers. *Mary Poppins*. 3a ed. 1965.
- ✎ 24. Pamela L. Travers. *Ha vuelto Mary Poppins*. 2a ed. 1965.
- ✎ 25. Pamela L. Travers. *Mary Poppins abre la puerta*. 1a ed. 1963.
- ✎ 26. Pamela L. Travers. *Mary Poppins en el parque*. 1a ed. 1964.
- ✎ 27. André Demaison. *El libro de los animales llamados salvajes*. 1a ed. 1955.
- ✎ 28. Elizabeth Foreman Lewis. *Para vencer a un tigre se necesita la ayuda de un hermano*. 1a ed. 1964.
- ✎ 29. Herta Von Gebhardt. *Remitente Nicolas Stuck*. 1a ed. 1965.
- ✎ 30. Maurice Druon. *Titsú, el de los pulgares verdes*. 1a ed. 1965.
- ✎ 31. Babby Friis-Baastad. *Kristy*. 1a ed. 1966.
- ✎ 32. Ingrid Hesslander. *Anna Elisabeth, un chica de Parnu*. 1a ed. 1966.
- ✎ 33. Peter Hilbert. *La ruta de los diamantes*. 1a ed. 1967.
- ✎ 34. Astrid Lindgren. *Vacaciones en Saltkrakan*. 1a ed. 1967.
- ✎ 35. M. Marcela Sánchez Coquillat. *Han raptado a "Ney"*. 1a ed. 1968.

- ☞ 36. Sebastià Estradé. *Un más allá sin fronteras*. 1a ed. 1968.
- ☞ 37. Manuel Maristany. *Gurka, el águila que se escapó del zoo*. 1a ed. 1968
- ☞ 38. M. Carmen. *Pascual. Marieva y el chico del Japón*. 1a ed. 1968.
- ☞ 39. Carmen Kurtz [pseud. Carmen de Rafael Marés]. *Óscar agente secreto*. 1a ed. 1968
- ☞ 40. M. A. Baudouy. *El chico del pantano*. 1a ed. 1968[¿]
- ☞ 41. Kathe Recheis. *Aguilucho y estrella de plata*. 1a ed. 1969.
- ☞ 42. Johann Rudolf Wyss. *La familia del Robinsón Suizo*. 1a ed. 1968.
- ☞ 43. Astrid Lindgren. *Pippa en los mares del sur*. 1a ed. 1969
- ☞ 44. Mira Lobe. *La abuelita en el manzano*. 1a ed. 1969.

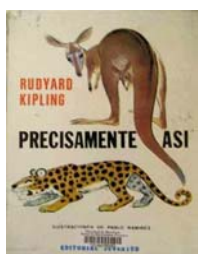


Il·lustració 50 Presentació dels diversos títols de la Colección Juventud, amb les diverses subcol·leccions s'hi varen establir a partir de les sèries de protagonista únic: Pippa, Kati i Oscar.

La hora del cuento (1966-1969)

Aquesta col·lecció es constitueix entre 1966 i 1969, De fet, els diversos volums són reculls de contes, alguns que ja havien estat publicats amb molta anterioritat per Joventut, com ara *El gato Sansón y otros cuentos*, que aparegueren al 1929 o *Precisamente así*, de 1943 El mateix es pot dir dels *12 cuentos de los hermanos Grimm*, que Joventut havia publicat en diversos formats en nombroses edicions anteriors. L'estructura de reculls de narracions breus fa pensar, en una destinació molt escolar, que vindria reforçada pel fet que sovint, la tria i revisió d'aquests contes és feta per experts pedagogs, com en el cas dels 12 cuentos de los hermanos Grimm, la revisió de la qual és a càrrec de Marta Mata. Aquesta destinació escolar, o podríem dir marcadament pedagògica, també es detecta en altres col·leccions de la mateixa època, com ara Jardín de infancia/Jardí d'infants, i coincideix amb la recuperació de les escoles actives que té lloc en la primera part de la dècada dels seixanta i que, ben aviat, es constitueixen com un actiu públic comprador de llibres preparats especialment per a les lectures conjuntes. Aquest tipus de llibre també era idoni per a ser llegit a l'hora del conte, costum de tradició anglesa, que es va desenvolupar en aquesta època tant a escoles com a biblioteques, i que consisteix a establir un moment diari per a les lectures orals, col·lectives sovint escenificades i que, precisament, dóna nom a la col·lecció que analitzem.

D'aquests títols se'n feu una tirada inicial d'entorn els 5.000 exemplars i es presentà en modalitat cartoné, en un format gran de 21x17 cm., amb les cobertes il·lustrades per alguns dels més emblemàtics artistes de la casa, com José Correas o Pablo Ramírez, i també per Ramon, pseudònim amb que signava Ramon Colau, que introdueix un estil molt contemporani, seguint l'estètica pop del moment.



Títols de la col·lecció

- ☞ J. L. i W. Grimm. *12 cuentos de los hermanos Grimm*. 1a ed. 1966.
- ☞ R. Kipling. *Precisamente así*. 3a. ed. 1967.
- ☞ J. Lepman. *Cuentos de las buenas noches*. Joventut. 1a ed. 1967.
- ☞ J. Lada. *El gato Mikesch historias del gato que sabía hablar*. 1a ed. 1968.
- ☞ V. Carrick. *El gato Sansón y otros cuentos*. 4a. ed. 1968.

La hora de la poesía. (1969?)

Es tracta d'una col·lecció típica de Joventut, constituïda a posteriori a partir d'obres que ja formen part del catàleg i que, en aquest cas, tenen en comú el caràcter poètic dels textos. Aquesta col·lecció no apareix als catàlegs fins al de 1969, tot i que els llibres que la configuren són molt anteriors, amb primeres edicions dels anys quaranta i cinquanta, en alguns casos, i segones edicions de principis o meitat dels seixanta. Donat que no hem pogut localitzar tots els títols que la componen, no podem assegurar una unitat formal que, no obstant, es dona en dos dels títols, il·lustrats per Elisabeth von Rathlef. El caràcter heterogeni de la col·lecció es veu reforçat per la inclusió d'una obra en català.

Títols de la col·lecció

- ☞ S. de Madariaga. *El sol, la luna y las estrellas*. 2a ed. 1960.
- ☞ Lope de Vega. *Pastores de Belén*. 2a ed. 1960.
- ☞ *Canciones de Navidad*. 3a ed. 1966.
- ☞ M. L. Muñoz. *La princesita de la sal*. 1a ed. 1967.
- ☞ *Cançoner de Nadal*. 3a ed. 1967.



Novetats en castellà publicades sense esment de col·lecció

- ☞ El Tebib Arrumi. *Por amar bien España*. 1a ed. 1939.
- ☞ J. Aguilar. *Próspero*. 1a ed. 1940.
- ☞ I. Gir. *Marialí*. 1a ed. 1940.
- ☞ C. Collodi. *Las aventuras de Pinocho*. 1a ed. 1941.
- ☞ F. Lope de Vega. *Los pastores de Belén*. 1a ed. 1941.
- ☞ E. Mulder. *Cuentos del viejo reloj*. 1a ed. 1941.
- ☞ C. Baroja. *Martinito el de la casa grande*. 1a ed. 1942.
- ☞ G. A. Bürger. *Viajes portentosos del Barón de Münchhausen*. 1a ed. 1942.
- ☞ J. Cabal. *Carabelas de España*. 1a ed. 1942.
- ☞ J. L. Grimm. *Blancanieves y los siete enanitos*. 1a ed. 1942.
- ☞ E. Kaestner. *Emilio y los tres mellizos*. 1a ed. 1942.
- ☞ E. F. Lewis. *Ho-Ming, hija de la nueva china*. 1a ed. 1942.
- ☞ Teresah. *Una muñeca, dos niños, tres cigüeñas*. 1a ed. 1942.
- ☞ C. Torre i J. Soler. *Juguetes*. 1a ed. 1942.
- ☞ *Cuentos del Japón*. 1943. 1a ed. 1943.
- ☞ P. Jaquetti. *Mis canciones*. 1a ed. 1943.
- ☞ R. Kipling. *Precisamente así*. 1a ed. 1943.
- ☞ K. Michaelis. *Bibi y las conjuradas*. 1a ed. 1943.
- ☞ P.L. Travers. *Mary Poppins*. 1a ed. 1943.
- ☞ R. Llull. *El león y su corte*. 1a ed. 1944.
- ☞ J. Bertls. *Plimplomplims*. 1952.



Il·lustració 51 Diversos títols apareguts durant la dècada dels quaranta i els cinquanta, sense esment de col·lecció.

Col·leccions programades, simultàniament, en les dues llengües

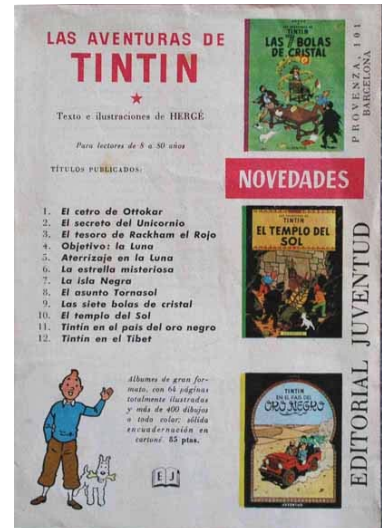
Àlbums Tintín y Milú/Les aventures de Tintin (1958-1969)

Un dels més clamorosos encerts editorials en el camp de la publicació de llibres infantils i juvenils va ser, en el seu moment, la traducció de les obres de l'autor belga Hergé a les diferents llengües peninsulars. Els primers contactes de Joventut amb l'editorial Casterman daten de 1956, arrel de la descoberta dels àlbums il·lustrats a la fira internacional del llibre infantil de Bolonya.⁶⁰⁷

D'aquestes sèries, Joventut n'ha publicat els diversos títols que conformen les aventures del reporter Tintin,⁶⁰⁸

els títols de la sèrie protagonitzada per en Quico i en Flupi⁶⁰⁹ i els de les aventures protagonitzades per Jo, Zette i Jocko⁶¹⁰ 5 àlbums en castellà i 5 en català. També ha explotat els drets de publicació de derivats com els “Cuadernos de pinturas de Tintín” i la revista Tintín.

El primer títol en aparèixer, en castellà, va ser *El centro de Ottokar*, l'any 1958 i, en català, *Les joies de la Castafiore*, set anys després. Les traduccions del francès al castellà estan signades per la pròpia editora, Conxita Zendera, mentre que les traduccions al català les signa Joaquim Ventalló.⁶¹¹ Les dues versions difereixen en alguns aspectes molt concrets i, així, Zendera va optar per castellanitzar alguns noms propis, com Hernández i Fernández, mentre que les versions catalanes van mantenir els cognoms en francès.



⁶⁰⁷ El periodico, Suplement especial Tintin viu la gran aventura al museu marítim. Conxita Zendera i el seu pare varen conèixer l'obra d'Hergé a en una visita a l'editorial Casterman, A Tournai, Bèlgica, cap a l'any 1956.

⁶⁰⁸ En total, i fins al 1969, 2 títols en asturià; 23 títols en gallec, 22 en català i 24 en castellà.

⁶⁰⁹ En total, set títols en català i set en castellà.

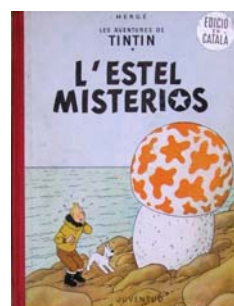
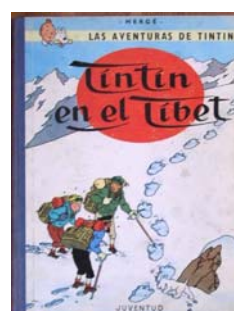
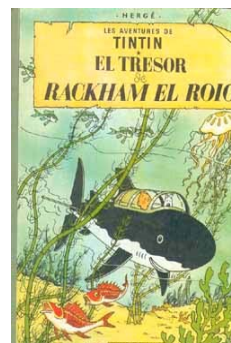
⁶¹⁰ En total, cinc títols en català i cinc en castellà.

⁶¹¹ Fou exdirector del diari *L'opinió* i també locutor esportiu, en català, de Ràdio Associació de Catalunya durant els anys trenta.

Les vendes. Sembla ser que al principi no va tenir bona acollida, però van anar augmentant de mica en mica fins que a principis dels vuitanta es venien 700.000 exemplars anuals, de tots els títols junts.

Títols publicats fins a 1969 en castellà:

- ∞ *El cetno de Ottokar*. 1958
- ∞ *Objetivo: la luna*. 1a ed. 1958
- ∞ *El secreto del Unicornio*. 1a ed. 1959
- ∞ *Aterrizaje en la luna*. 1a ed. 1959
- ∞ *La estrella misteriosa*. 1a ed. 1960
- ∞ *El tesoro de Rackham el Rojo*. 1a ed. 1960
- ∞ *La isla negra*. 1a ed. 1961
- ∞ *El templo del sol*. 1a ed. 1961
- ∞ *El asunto Tornasol*. 1a ed. 1961
- ∞ *Las siete bolas de cristal*. 1a ed. 1961
- ∞ *Tintín en el país del oro negro*. 1a ed. 1962
- ∞ *Stock de coque*. 1a ed. 1962
- ∞ *Tintín en el Tíbet*. 1a ed. 1962
- ∞ *El cangrejo de las pinzas de oro*. 1a ed. 1963
- ∞ *Los cigarros del faraón*. 1a ed. 1964
- ∞ *Las joyas de la Castafiore*. 1a ed. 1964
- ∞ *El loto azul*. 1a ed. 1965
- ∞ *La oreja rota*. 1a ed. 1965
- ∞ *Tintín en el Congo*. 1a ed. 1968
- ∞ *Tintín en América*. 1a ed. 1968
- ∞ *Vuelo 741 para Sidney*. 1a ed. 1969⁶¹²



Títols publicats fins a 1969 en català:

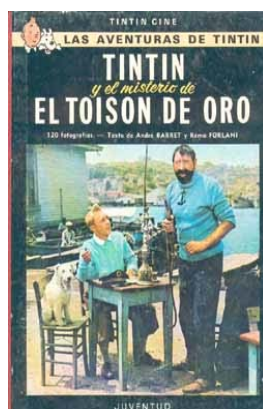
- ∞ *Les joies de la Castafiore*. 1964
- ∞ *Els cigars del faraó*. 1964
- ∞ *El tresor de Rackham el Roig*. 1964
- ∞ *El secret de l'Unicorn*. 1965
- ∞ *El ceptre d'Ottokar*. 1965
- ∞ *Tintín al Tíbet*. 1965
- ∞ *Tintín al país de l'or negre*. 1965
- ∞ *L'orella escapçada*. 1965



⁶¹² El darrer títol de la sèrie es *Tintín i los Pícaros*, de l'any 1975.

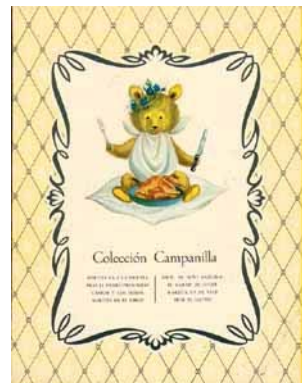
- ☞ *L'estel misteriós. 1965*
- ☞ *El temple del sol. 1965*
- ☞ *L'illa negra. 1966*
- ☞ *El Lotus blau. 1966*
- ☞ *El cranc de les pinces d'or. 1966*
- ☞ *Stoc de coc. 1967*
- ☞ *Les set boles de cristall. 1967*
- ☞ *L'afer Tornassol. 1967*
- ☞ *Tintin a Amèrica. 1968*
- ☞ *Objectiu: la Lluna. 1968*
- ☞ *Hem caminat damunt la lluna. 1968*
- ☞ *Vol 714 a Sidney. 1969*

☞ *Tintin al Congo. 1969*



Campanilla/Faràndula (1959-1969)

Aquesta col·lecció que s'anuncia com “la colección ideal para los pequeños de 6 a 10 años” i “especialmente estudiada para los niños que empiezan a leer”, es presenta en un format de gran àlbum, d'unes dimensions similars a les que ja tenien els “Grandes àlbumes Juventud”, de 20x 26 cm, i similars també a les de les “Aventuras de Tintín”, que acabaven d'aparèixer. De fet, representa una de les apostes més decidides de l'editorial per publicar obres per a primers lectors en una presentació de gran qualitat, amb textos breus impresos amb una tipografia de cos gran i amb il·lustracions a tot color, tot plegat amb una enquadernació atractiva i resistent.



La col·lecció s'articula a partir de les traduccions d'una col·lecció francesa de l'editorial Casterman. Aquests contes giren entorn diversos eixos, d'un cantó n'hi ha que presenten la vida de nens d'altres cultures, com ara *Castor y los Indios* o *Imok el niño esquimal*, mentre que d'altres connecten amb els interessos dels petits, en presentar com a protagonistes alguns cadells animals, com a *Pico, el patito presumido*, *Musi, el gatito*, *Dodino el burrito*, *Historia de un bebé león*, *El pollito inesperado*, o *Conejito albañil*. A partir de 1962, s'incorporen a la col·lecció algunes obres de producció pròpia, com *Mi diccionario ilustrado* (1962), de la mateixa C. Zendrera, i *Manuelito, niño navajo*, escrit i il·lustrat per Pablo Ramirez o *Un regalo maravilloso*, de Monche Ramos, il·lustrat per José Correas.

Dins aquesta col·lecció, en destaca la sèrie Martita, obra de Gilbert Delahaye, que presenta una nena moderna, activa, lluny del prototip de nena que fins ara havia transmés la literatura infantil. Potser per això, amb la confiança que aquesta nova línia editorial tindria una bona acollida entre el públic, les tirades inicials de les obres d'aquesta col·lecció també són bastant altes, al voltant dels 10.000 exemplars, que semblen exagerades donat que en la majoria de casos no se'n fa una segona edició i, si aquesta existeix, no apareix fins al 1972. La col·lecció arrenca amb bon ritme, amb quatre o cinc títols anuals, però al 1963 hi ha una interrupció de la publicació, que no es reprendrà fins al 1966 amb dos nous títols de la sèrie Martita, i que finalitzarà el 1969 amb el darrer títol de la sèrie. De tota la col·lecció, aquests seran els únics títols que es publicaran en català.

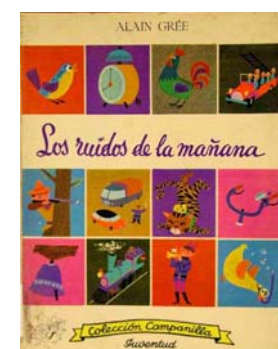
Títols publicats en castellà

- ✎ Gilbert Delahaye. *Castor y los indios*. 1a ed. 1959
- ✎ Gilbert Delahaye. *El garaje de Javier*. 1a ed. 1959
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita en el circo*. 1a ed. 1959
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita va a la escuela*. 1a ed. 1959
- ✎ Lucienne Erville. *Musi, el gatito*. 1a ed. 1959
- ✎ Madeleine Raillon. *Pico, el patito presumido*. 1a ed. 1959
- ✎ Louise Bienvenu-Brialmont. *El pollito inesperado*. 1a ed. 1960
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita va a la montaña*. 1a ed. 1960
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita va de viaje*. 1a ed. 1960
- ✎ Robert Marsia. *Imok, el pequeño esquimal*. 1a ed. 1960
- ✎ Gilbert Delahaye. *Dodino, el burrito*. 1a ed. 1961
- ✎ Lucienne Erville. *Historia de un bebé león*. 1a ed. 1961
- ✎ Gilbert Delahaye. *Conejito albañil*. 1a ed. 1962
- ✎ Gilbert Delahaye. *El pequeño aviador*. 1a ed. 1962
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita en la feria*. 1a ed. 1962
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita hace comedias*. 1a ed. 1962
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita se embarca*. 1a ed. 1962
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita va de camping*. 1a ed. 1962
- ✎ D. de Mornier. *Los secretos del río*. 1a ed. 1962
- ✎ Concepción Zendreras. *Mi diccionario ilustrado*. 1a ed. 1962
- ✎ Pablo Ramírez. *Manuelito, el niño navajo*. 1a ed. 1963
- ✎ Gilbert Delahaye. *El calendario de Martita*. 1a ed. 1963
- ✎ Alain Grée. *Los ruidos de la mañana*. 1a ed. 1963
- ✎ Monche Ramos. *Un regalo maravilloso*. 1a ed. 1963
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita ama de casa*. 1a ed. 1966
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita en el Zoo*. 1a ed. 1966
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita en el parque*. 1a ed. 1969
- ✎ Gilbert Delahaye. *Martita monta a caballo*. 1a ed. 1969



Títols publicats en català

- ✎ G. Delahaye. *La Mariona munta a cavall*. 1969.
- ✎ G. Delahaye. *La Mariona al parc*. 1969.
- ✎ G. Delahaye. *La Mariona al zoo*. 1966.
- ✎ G. Delahaye. *La Mariona es queda a casa*. 1966.



Siete secretos/Set secrets (1962-1969)

Aquesta col·lecció engloba diverses sèries entre les quals, les degudes a la ploma de la famosa novel·lista anglesa Enid Blyton -especialment les protagonitzades per les colles denominades Los siete secretos i Los cinco-, a les quals, més endavant, s'hi afegiran altres sèries, com la protagonitzada pel detectiu suec Teban Sventon, obra de Ake Holmberg.

Sèrie Enid Blyton

L'editorial especifica en els seus documents promocionals⁶¹³ que es tracta d'una col·lecció per a nens de 8 a 12 anys, i les qualifica de “las primeras novelas de suspense” para niños. Certament, es tracta d'una de les sèries que històricament, ha configurat el que s'anomena “novel·les d'aventures de colla urbana”, que Anna Garralón fa iniciar, precisament, amb una obra editada per Joventut, Emili i els detectius, a partir de la qual proliferen els títols en que un grup de nois i noies resolen “algun misterio o crimen relacionado con el lugar donde viven”⁶¹⁴ Enid Blyton (1897-1968) va escriure més de 600 obres⁶¹⁵. Procedent del camp educatiu, va començar la seva carrera amb articles a les revistes especialitzades en pedagogia i no va ser fins al 1942 que va escriure el primer títol del gènere, la primera aventura dels cinc. Sovint, la crítica ha menstingut la producció d'aquesta autora que, d'altra banda, aconsegueix d'interessar als lectors infantils de totes les generacions, que no semblen estar d'acord amb les opinions que la titllen de previsible, esquemàtica, conservadora, racista, fins i tot, i en valoren especialment la seva capacitat de crear ambients i l'habilitat en presentar misteris –sovint inversemblants- que els sedueixen i que els protagonistes de les històries resolen amb ingeni i certa temeritat.

L'elevat nombre de títols que varen apareixer en poc temps pot ser la causa de la varietat de traductors, fins a tretze, que, normalment, tradueixen indistintament en les dues llengües. Així, la que deprés seria una reconoguda il·lustradora, Asun Balzola, tradueix al 1963 fins a sis títols de la sèrie set secrets, tant en català com en castellà. Humberto Pardellans tradueix quatre títols l'any 1962, algun amb

⁶¹³ AEJ. *Dossier Enid Blyton*

⁶¹⁴ Ana Garralón. “La decadencia de la aventura clásica y los nuevos aventureros: Enid Blyton” En: *Historia portátil de la literatura infantil*. Madrid: Anaya, 2001, p. 105-106.

⁶¹⁵ A part de les sèries del set secrets i dels cinc, Joventut va publicar la serie Nody, protagonitzada per un follet que és el taxista del país dels joguets, la serie Secreto, per a nens de 8 a 12 anys, protagonitzada per un grup infantil de tipus familiar, La serie Circo, totes elles de menor èxit.

Juan Ríos que, per part seva tradueix entre 1964 i 1965 set títols de les dues sèries i en les dues llengües. Altres traductors tenen una presència molt menor que, sovint, es limita a la traducció d'un títol o dos a les dues llengües: és el cas de Mercedes Folch, que tradueix al 1965 un títol a les dues llengües i Silvia Granda també ho fa al 1962, o de Maria de Quadras i Antonio de quadras tradueixen entre els dos cinc títols entre 1968 i 1969, Maria Jesús Requejo fa la versió en les dues llengües d'un mateix títol al 1966 i, també, d'Eulàlia Boada, tradueix dues aventures dels cinc al castellà al 1969; mentre que Judith Peco de Danon en tradueix dues més, una al català i una al castellà, al 1965.

El traductor més regular dels títols de Blyton és Federico Ulsamer,⁶¹⁶ que tradueix 13 títols en les dues llengües i de les dues sèries, entre 1963 i 1967., quan serà substituït per la seva filla Isabel Ulsamer Diaz Plaja, que traduirà un parell de títols dels cinc al castellà entre 1967 i 1968. També presenta moltes traduccions Victòria Oliva també està activa des de 1962 fins a 1968 en que tradueix 10 títols, tant dels set com dels cinc i tant en català com en castellà.

Serie Siete secretos

L'editorial especifica en els seus documents promocionals⁶¹⁷ que es tracta d'una col·lecció per a nens de 8 a 12 anys, i les qualifica de “las primeras novelas de suspense” para niños. Va iniciar la seva publicació al 1962, i consta de quinze títols, dels que s'havien venut al 1988, 2.000.000 d'exemplars (amb una venda mitjana de 133.000 exemplars). Els primers títols d'aquesta col·lecció apareixen a 1962, simultàniament en català i en castellà.

Títols de la sèrie Siete secretos publicats en castellà

- ☞ 1. *El club de los siete secretos. 1a ed. 1962*
- ☞ 2. *Una aventura de los siete secretos. 1a ed. 1962*
- ☞ 3. *¡Bien por los siete secretos! 1a ed. 1962*
- ☞ 4. *Un misterio para los siete secretos. 1a ed. 1962*
- ☞ 5. *¡Adelante, siete secretos! 1a ed. 1963*
- ☞ 6. *¡Buen trabajo, siete secretos! 1a ed. 1963.*
- ☞ 7. *El triunfo de los siete secretos. 1a ed. 1963*
- ☞ 8. *Tres hurras para los siete secretos. 1a ed. 1964*

⁶¹⁶ Federico Ulsamer, periodista vinculat al món de la literatura per a infants a través de la que fou la seva esposa, Aurora Díaz Plaja., gran divulgadora de la literatura infantil a través de la seva professió bibliotecària i també exercint la crítica com a periodista.

⁶¹⁷ Dossier Enid Blyton

- ✎ 9. *Los siete secretos sobre la pista. 1a ed. 1963*
- ✎ 10. *Un rompecabezas para los siete secretos. 1a ed. 1964*
- ✎ 11. *Los fuegos artificiales de los siete secretos. 1a ed. 1964*
- ✎ 12. *Los formidables chicos del club de los siete. 1a ed. 1964*
- ✎ 13. *Un susto para los siete secretos. 1a ed. 1964*
- ✎ 20. *¡Cuidado, siete secretos! 1a ed. 1965*
- ✎ 21. *Los siete secretos se divierten. 1a ed. 1966*

Títols de la sèrie Set secrets publicats en català

- ✎ 1. *El club dels set secrets. 1962*
- ✎ 2. *L'aventura dels set secrets. 1962*
- ✎ 3. *Molt bé, set secrets!. 1a ed. 1962*
- ✎ 4. *El misteri dels set secrets. 1962*
- ✎ 5. *Endavant, set secrets!. 1a ed. 1963*
- ✎ 6. *Bona feina, set secrets. 1963*
- ✎ 7. *El triomf dels set secrets. 1963*
- ✎ 9. *Els set secrets sobre la pista. 1963*
- ✎ 8. *Tres visques per als set secrets. 1964*
- ✎ 10. *Un trencaclosques per als set secrets. 1964*
- ✎ 11. *Els focs artificials dels set secrets. 1964*
- ✎ 12. *Els formidables minyons del club dels sets secrets. 1964*
- ✎ 13. *Un espant per als set secrets. 1964*
- ✎ 20. *Vigileu bé, set secrets!. 1a ed. 1965*
- ✎ 21. *Els set secrets es diverteixen. 1966*



Serie el Club de los cinco

Segons els documents promocionals del l'editorial, la sèrie “Club de los cinco” son “los libros más famosos de Enid Blyton y los que más compran los niños”, que , especifican, cal situar entre els 9 i 12 anys. Aquestes aventures, protagonitzades per Julián, Dik, Jorge (de fet, una noia anomenada Georgina, però que no vol acceptar la seva condició femenina) Ana i el seu gos Tim. Iniciada l'any 1964, dels 21 títols se n'havien venut, al 1988, 6 milions d'exemplars, segons l'editorial, de manera molt homogènia (285.000 exemplars per títol).

Títols de la sèrie Club de los cinco publicats en castellà

- ☞ 22. *Los cinco y el tesoro de la isla. 1a ed. 1964*
- ☞ 23. *Otra aventura de los cinco. 1a ed. 1964*
- ☞ 24. *Los cinco se escapan. 1a ed. 1965*
- ☞ 26. *Los cinco otra vez en la isla de Kirrin. 1a ed. 1965*
- ☞ 27. *Los cinco en la caravana. 1a ed. 1966*
- ☞ 28. *Los cinco van de camping. 1a ed. 1965*
- ☞ 29. *Los cinco se ven en apuros. 1a ed. 1965*
- ☞ 30. *Los cinco frente a la aventura. 1a ed. 1966*
- ☞ 31. *Un fin de semana de los cinco. 1a ed. 1967*
- ☞ 32. *Los cinco lo pasan estupendo. 1a ed. 1967*
- ☞ 33. *Los cinco se divierten. 1a ed. 1967*
- ☞ 34. *Los cinco en el páramo misterioso. 1a ed. 1968*
- ☞ 35. *Los cinco junto al mar. 1a ed. 1968*
- ☞ 36. *Los cinco tras el pasadizo secreto. 1a ed. 1968*
- ☞ 37. *Los cinco en la granja Finniston. 1a ed. 1969*
- ☞ 38. *Los cinco en peligro. 1a ed. 1969*
- ☞ 39. *Los cinco en Billycock Hill. 1a ed. 1969*
- ☞ 40. *Los cinco han de resolver un enigma. 1969*



Títols de la sèrie Els cinc publicats en català

- ☞ 22. *Els cinc a l'illa del tresor. 1964*
- ☞ 24. *Els cinc s'escapen. 1965*
- ☞ 27. *Els cinc se'n van en una caravana. 1966*
- ☞ 28. *Els cinc van de camping. 1965*
- ☞ 29. *Els cinc les passen negres. 1965*
- ☞ 30. *Els cinc passen aventures⁽ⁱ⁾. 1966*
- ☞ 32. *Els cinc s'ho passen estupendament. 1967*
- ☞ 34. *Els cinc a l'aiguamoll del misteri. 1968*
- ☞ 39. *Els cinc al turó de Billycock. 1969*



Títols de la sèrie Secreto publicats en castellà

- ☞ 41. *El secreto del castillo de la luna. 1968*

Jardín de infancia/Jardí d'infants (1963-1967)

Aquesta col·lecció apareix simultàniament en les dues llengües. No obstant, no tots els títols apareixen en les dues llengües, i així, ni *Abecedario* ni *El reino animal* apareixen en versió catalana. La finalitat de la col·lecció té una voluntat claríssima d'inserir-se en una línia de suport a les escoles que, a partir de l'any 62 –sobretot– reprenen l'ensenyament en català i incorporen un seguit de nous mètodes pedagògics, entre els quals l'anomenada “hora del conte”, activitat molt generalitzada a les escoles i a les biblioteques anglosaxones i que tot just s'anava incorporant al nostre país. Aquesta finalitat s'expressa clarament en els mateixos llibres que en les seves contracobertes recullen el text següent:

“La col·lecció Jardí d'Infants vol ajudar als qui “conten contes”, els quals sovint no troben els textos que voldrien per explicar als menuts. Hi publicarem una sèrie de narracions curtes i de qualitat, seleccionades entre els contes de tots els països, o bé dels autors moderns. Ens esmerçarem a aconseguir que les il·lustracions facin més atractiu el text. El nostre desig és d'ajudar les mestres que han establert l'”Hora del conte” en els millors parvularis i en algunes biblioteques. Què és l'”Hora del conte”? la narradora explica un conte als nens que el volen escoltar, i després es demana que ells mateixos dibuixin o retallin els personatges del conte. També el poden escenificar. L'”Hora del conte” és una preparació molt escaient per ensenyar a llegir després. Només contes apropiats als infants els poden desvetllar l'afició per la lectura. I hi ha molts llibres i molts contes que no tenen aquesta condició. Esperem que els que hem seleccionat en aquesta col·lecció siguin útils per a tots i que agradin als infants.”

Aquesta col·lecció va aparèixer simultàniament en català i en castellà, amb la intenció de servir de suport a l'ensenyament. En concret, es tractava de proporcionar als educadors, però també als bibliotecaris, materials per a dur a terme l'hora del conte, seguint una tradició molt extesa a les escoles i biblioteques foranies. Així doncs, es tracta d'històries curtes, basades normalment en contes populars, que d'alguna manera reprenen la línia editorial iniciada amb els *Cuentos pequeñiños*, ja que, com aquells sovint són adaptats bé per la pròpia Conxita Zendrera o bé per Marta Ferrés, la seva filla i col·laboradora en la línia infantil, però també per algun dels dibuixants més emblemàtics de la casa, com ara José Correas. La curiositat d'aquesta col·lecció la constitueix el títol *Història de una foca*, l'autora de la qual, Anna Maluquer era una nena de dotze anys.

L'obra es va publicar per iniciativa de seu germanet, que el va portar a l'editor. Al castellà el va traduir una noia de catorze anys, Pilar Tornos.

Títols publicats en català:

- ☞ *El petit xacal.* 1963
- ☞ *Epaminondas (cat).* 1963
- ☞ *La gota d'aigua.* 1963
- ☞ Marta Ferrés. *Nadal.* 1966
- ☞ *El petit xacal i el cocodril.* 1966
- ☞ Pablo Ramírez. *El cosmonauta (cat).* 1966
- ☞ Pablo Ramírez. *El nen del temps.* 1966
- ☞ Ana Balzola. *L'esquirol blanc.* 1967
- ☞ Anna Maluquer. *Història d'una foca.* 1967
- ☞ Pablo Ramírez. *Els quatre elements.* 1967



Títols publicats en castellà:

- ☞ *Chacalito listo.* 1963
- ☞ Concepción Zendrera. *Abecedario.* 1963
- ☞ Concepción Zendrera. *Epaminondas.* 1963
- ☞ Concepción Zendrera. *La gota de agua.* 1963
- ☞ Marta Ferrés. *Navidad.* 1966
- ☞ Pablo Ramírez. *El cosmonauta.* 1966
- ☞ Pablo Ramírez. *El niño del tiempo.* 1966
- ☞ Anna Maluquer. *Historia de una foca.* 1967
- ☞ *El chacalito y el viejo cocodrilo.* 1967
- ☞ Pablo Ramírez. *El reino animal.* 1967
- ☞ Pablo Ramírez. *Los cuatro elementos.* 1967
- ☞ Ana Balzola. *La ardilla blanca.* 1963



Kukurukú (1969-)

Aquesta col·lecció de contes pensada per als primers lectors –l'editorial proposa la lectura a infants de 6 a 9 anys- és una aposta decidida de Joventut per recuperar el seu lideratge en relació a l'àlbum il·lustrat. En aquest cas, però, es defugen els il·lustradors consagrats i la sèrie incorporarà dibuixants novells que, amb el temps, esdevindran primeres figures del que s'anomena l'escola catalana d'il·lustració. També és particular el seu format apaisat, de 27x20 cm. Així es descriuen al catàleg general de 1975:

Estos libros, llenos de fantasía e imaginación, con ilustraciones de belleza excepcional, teien por tema centros de interés del niño: la casa, la familia, las estaciones, los hombres primitivos.

La col·lecció preveu de publicar tots els títols, simultàniament, en ambdues llengües però al 1969 només havia aparegut un títol, en català.

∞ Hans Christian Andersen. *Fa molt de temps*. 1969

Panorama (1969-)

Aquesta és una col·lecció que s'insereix de ple en la tradició de Joventut d'editar, juntament amb obres de ficció, obres de coneixements. En aquest cas, es tracta de traduccions del francès, de les obres escrites i il·lustrades per Alain Grée, sobre els temes més diversos que poden interessar els infants. D'aquests títols se'n feren tirades inicials de 10.000 exemplars en castellà i vora 5.000 en català, que aparegueren amb uns deu anys de retard. En castellà es reeditaren tots els títols al cap de quatre anys de la primera edició, la qual cosa demostra l'acceptació de la proposta entre el públic.

Títols publicats en castellà:

- ∞ *Alain Grée. El mar*. 1969
- ∞ *Alain Grée. La montaña*. 1969
- ∞ *Alain Grée. Los aviones*. 1969

